

922/72, (ΕΟΚ) αριθ. 234/79, (ΕΚ) αριθ. 1037/2001 και (ΕΚ) αριθ. 1234/2007 του Συμβουλίου

- 1.5. Τον κατ' εξουσιοδότηση Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 807/2014 της Επιτροπής της 11ης Μαρτίου 2014 για τη συμπλήρωση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και για τη θέσπιση μεταβατικών διατάξεων όπως κάθε φορά ισχύει.
  - 1.6. Τον Εκτελεστικό Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 808/2014 της Επιτροπής της 17ης Ιουλίου 2014 σχετικά με τη θέσπιση κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) όπως κάθε φορά ισχύει.
  - 1.7. Τον Εκτελεστικό Κανονισμό (ΕΕ) 809/2014 της Επιτροπής της 17ης Ιουλίου 2014 για τη θέσπιση κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1306/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά το ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης και ελέγχου, τα μέτρα αγροτικής ανάπτυξης και την πολλαπλή συμμόρφωση όπως κάθε φορά ισχύει.
  - 1.8. Τον κατ' εξουσιοδότηση Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 640/2014 της Επιτροπής της 11ης Μαρτίου 2014 για τη συμπλήρωση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1306/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά το ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης και ελέγχου και τους όρους απόρριψης ή ανάκτησης πληρωμών καθώς και τις διοικητικές κυρώσεις που εφαρμόζονται στις άμεσες ενισχύσεις, τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης και την πολλαπλή συμμόρφωση.
  - 1.9. Τον Κανονισμό (ΕΕ) 2020/2220 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Δεκεμβρίου 2020 σχετικά με τη θέσπιση ορισμένων μεταβατικών διατάξεων για τη στήριξη από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) τα έτη 2021 και 2022 και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1305/2013, (ΕΕ) αριθ. 1306/2013 και (ΕΕ) αριθ. 1307/2013 όσον αφορά τους πόρους και την εφαρμογή τους τα έτη 2021 και 2022 και του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1308/2013 όσον αφορά τους πόρους και την κατανομή αυτής της στήριξης τα έτη 2021 και 2022.
  - 1.10. Την Ειδική Έκθεση (2014) του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου με θέμα «Εφαρμόζοντας την αρχή της οικονομίας: συγκράτηση των δαπανών για τις συγχρηματοδοτούμενες από την Ε.Ε. επιχορηγήσεις έργων αγροτικής ανάπτυξης».
  - 1.11. Την αριθ. C (2015) 9170/11.12.2015 απόφαση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, για την έγκριση του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2014-2020.
2. Τις διατάξεις:
- 2.1. Του Ν. 2690/1997 (Α' 45) με τον οποίο κυρώθηκε ο Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας.
  - 2.2. Του Ν. 3508/2006 (Α' 249) «Ρυθμίσεις θεμάτων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων», και ειδικότερα το άρθρο 3 αυτού.
  - 2.3. Του Ν. 3874/2010 (Α' 151) «Μητρώο Αγροτών και Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων» όπως ισχύει κάθε φορά.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΤΡΟΦΙΜΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΝΩΣΙΑΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΩΝ

ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΠΑΑ

Μονάδα Επενδύσεων στις Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις

Ταχ. Δ/ση: Λ. Αθηνών 54-56, 10441 (ΑΘΗΝΑ)

Πληροφορίες: Αλευρά Ε, Αλιζιώτης Ν., Τσολακίδη Κ., Τσιατούρας Ε.

Τηλ: 210 527 5256, 5262, 013, 210

e-mail: ealevra@mou.gr, naliziotis@mou.gr, ktsolakidi@mou.gr, etsiatouras@mou.gr

ΑΠΟΦΑΣΗ

Καθορισμός πλαισίου εφαρμογής της Δράσης 4.1.5 «Υλοποίηση επενδύσεων με στόχο την ανθεκτικότητα, τη βιωσιμότητα και την ψηφιακή οικονομική ανάκαμψη των γεωργικών εκμεταλλεύσεων» του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) της Ελλάδας 2014-2020 κατά τη μεταβατική περίοδο 2021 και 2022.

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΤΡΟΦΙΜΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Τους κανονισμούς και αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

- 1.1. Τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2013, περί καθορισμού κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006, όπως κάθε φορά ισχύει.
- 1.2. Τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2013 για τη στήριξη της Αγροτικής Ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και την κατάργηση του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 του Συμβουλίου όπως κάθε φορά ισχύει.
- 1.3. Τον Κανονισμό (ΕΕ) 1306/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2013 σχετικά με τη χρηματοδότηση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 352/78, (ΕΚ) αριθ. 165/94, (ΕΚ) αριθ. 2799/98, (ΕΚ) αριθ. 814/2000, (ΕΚ) αριθ. 1290/2005 και (ΕΚ) αριθ. 485/2008 του Συμβουλίου.
- 1.4. Τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1308/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2013 για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των αγορών γεωργικών προϊόντων και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ.

- 2.4. Του Ν. 4314/2014 «Α) Για τη διαχείριση, τον έλεγχο και την εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, Β) Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2012/17 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 2012 (ΕΕ L 156/16.6.2012) στο ελληνικό δίκαιο, τροποποίηση του Ν. 3419/2005 (ΦΕΚ Α' 297) και άλλες διατάξεις» (Α' 265) και ιδίως την παρ. 2 του άρθρου 69 αυτού, όπως ισχύει κάθε φορά.
- 2.5. Του Ν. 4914/2022 Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων Α.Ε.» και άλλες διατάξεις (Α' 61).
- 2.6. Του άρθρου 90 του «Κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και Κυβερνητικά όργανα» που κυρώθηκε με το πρώτο άρθρο του Π.Δ. 63/2005 (Α' 98).
- 2.7. Του Π.Δ. 97/2017 «Οργανισμός Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων» (Α' 138).
- 2.8. Του Π.Δ. 56/2021 (Α' 142) «Διορισμός Υπουργού και Υφυπουργών».
- 2.9. Του Π.Δ. 40/2021 (Α' 100) «Μεταφορά υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων μεταξύ Υπουργείων και Γενικών Γραμματειών, σύσταση και μετονομασία Γενικών Γραμματειών».
- 2.10. Του Π.Δ. 8/2022 (Α' 19) «Διορισμός Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων».
- 2.11. Της αριθ. 282966/09-07-2007 (Β' 1205) Κοινής απόφασης των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με θέμα «Έγκριση του Κανονισμού διαδικασίας πληρωμών του Ν.Π.Ι.Δ. με την επωνυμία ΟΠΕΚΕΠΕ των ενισχύσεων που βαρύνουν τον ΕΛΕΓΕΠ».
- 2.12. Της αριθ. 1065/19-4-2016 (Β' 1273) απόφασης του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με θέμα «Θέσπιση διαδικασιών του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου του Προγράμματος «Αγροτική Ανάπτυξη της Ελλάδας 2014-2020» όπως ισχύει κάθε φορά.
- 2.13. Την υπ' αριθμ. 2618/13-10-2022 (Β' 5375) κοινή απόφαση των Υφυπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με θέμα «Διάρθρωση και αρμοδιότητες των Ειδικών Υπηρεσιών του Στρατηγικού Σχεδίου Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΣΣ ΚΑΠ) 2023-2027».
- 2.14. Της αριθ. 2545/17-10-2016 (Β' 3447) κοινής υπουργικής απόφασης των Υπουργών Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με θέμα «Εκχώρηση αρμοδιοτήτων της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης (ΕΥΔ ΠΑΑ) του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020 (ΠΑΑ 2014-2020) Α. Στις Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΕΠ) Περιφερειών και Β. Στις Γενικές Διευθύνσεις Περιφερειακής Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής των Περιφερειών, ως Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης (ΕΦΔ) Πράξεων ΠΑΑ».
- 2.15. Της αριθ. 6309/09-09-2021 (Β' 4190) απόφαση «Ανάθεση αρμοδιοτήτων στον Υφυπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Γεώργιο Στύλιο».
3. Το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2014-2020 (ΠΑΑ 2014-2020) και ειδικότερα το σημείο 8.2.4 «Μ04 - Επενδύσεις σε υλικά στοιχεία του ενεργητικού (άρθρο 17)» όπως ισχύει κάθε φορά.
4. Τη με αρ. πρωτ. 679/23-2-2023 σύμφωνη γνώμη της ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ.

5. Τη με αρ. πρωτ. 11535/24-2-2023 σύμφωνη γνώμη του ΟΠΕΚΕΠΕ.
6. Το γεγονός ότι από την εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας απόφασης δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού.

ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΥΜΕ

Άρθρο 1

Σκοπός

Σκοπός της παρούσας είναι να καθορίσει το θεσμικό πλαίσιο για την εφαρμογή της δράσης 4.1.5 «Υλοποίηση επενδύσεων με στόχο την ανθεκτικότητα, τη βιωσιμότητα και την ψηφιακή οικονομική ανάκαμψη των γεωργικών εκμεταλλεύσεων».

Άρθρο 2

Πεδίο Εφαρμογής

Η δράση 4.1.5 «Υλοποίηση επενδύσεων με στόχο την ανθεκτικότητα, τη βιωσιμότητα και την ψηφιακή οικονομική ανάκαμψη των γεωργικών εκμεταλλεύσεων» εφαρμόζεται σε όλη την Ελληνική Επικράτεια παρέχοντας στήριξη σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις φυσικών και νομικών προσώπων για επενδύσεις στην παραγωγή γεωργικών προϊόντων, με τους όρους, προϋποθέσεις και περιορισμούς των επόμενων άρθρων και παραρτημάτων.

Άρθρο 3

Στόχοι

1. Η δράση 4.1.5 «Υλοποίηση επενδύσεων με στόχο την ανθεκτικότητα, τη βιωσιμότητα και την ψηφιακή οικονομική ανάκαμψη των γεωργικών εκμεταλλεύσεων» έχει ως σκοπό την επίτευξη στόχων του άρθρου 5 του Καν. (ΕΕ) 1305/2013. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το ΠΑΑ 2014 – 2020 συμβάλλει στις περιοχές εστίασης: 2α «Βελτίωση της οικονομικής αποδοτικότητας όλων των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και διευκόλυνση της αναδιάρθρωσης και του εκσυγχρονισμού των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, ιδίως προκειμένου να αυξηθεί η συμμετοχή και ο προσανατολισμός στην αγορά και η διαφοροποίηση της γεωργίας», 4β «Βελτίωση της διαχείρισης των υδάτων, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης των λιπασμάτων και των φυτοφαρμάκων» και 5γ «Διευκόλυνση του εφοδιασμού και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, υποπροϊόντων, αποβλήτων, υπολειμμάτων και λοιπών πρώτων υλών εκτός των τροφίμων για τους σκοπούς της βιοοικονομίας» του άρθρου 5 του ανωτέρω κανονισμού.
2. Στόχος της δράσης είναι η επίτευξη ανθεκτικής, βιώσιμης και ψηφιακής οικονομικής ανάκαμψης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, ώστε να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τις υφιστάμενες αλλά και τυχόν μελλοντικές συνέπειες της πανδημίας ή όποιου άλλου κινδύνου προκύψει.
3. Για την επίτευξη των ανωτέρω στόχων παρέχεται στήριξη για επενδύσεις ίδρυσης, επέκτασης, εκσυγχρονισμού, αναδιάρθρωσης, των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, καθώς και για επενδύσεις μείωσης κόστους παραγωγής και δημιουργίας οικονομιών κλίμακας, οι οποίες στοχεύουν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων καθώς και επενδύσεις αξιοποίησης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για ίδια κατανάλωση.

Άρθρο 4

Ορισμοί και Εννοιολογικοί Προσδιορισμοί

Για την εφαρμογή της δράσης 4.1.5 του ΠΑΑ 2014-2020, ισχύουν οι παρακάτω ορισμοί και εννοιολογικοί προσδιορισμοί:

1. Αίτηση πληρωμής είναι το σύνολο των απαραίτητων εγγράφων που υποβάλλει ηλεκτρονικά ο δικαιούχος προκειμένου να του καταβληθεί η αναλογούσα δημόσια οικονομική στήριξη. Ενδεικτικά αναφέρονται η αίτηση, τα παραστατικά, τα δικαιολογητικά κ.λπ.
2. Αίτηση στήριξης είναι το σύνολο των απαραίτητων εγγράφων που υποβάλλει ηλεκτρονικά ο δικαιούχος για ένταξη στο παρόν καθεστώς στήριξης. Ενδεικτικά αναφέρονται η αίτηση υπαγωγής στο μέτρο, το επιχειρηματικό σχέδιο, τα δικαιολογητικά που αποδεικνύουν τις προϋποθέσεις επιλεξιμότητας, τα απαραίτητα δικαιολογητικά για τη βαθμολόγηση της αίτησης κ.λπ.
3. Ανάκτηση είναι η επιστροφή των αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών.
4. Απόφαση ένταξης πράξεων είναι η απόφαση αρμόδιου οργάνου που περιγράφει τους όρους και τις προϋποθέσεις υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου και γίνεται αυτοδίκαια αποδεκτή.
5. Αχρεωστήτως καταβληθέν ποσό είναι κάθε δαπάνη στην οποία δεν αντιστοιχεί ίσης ή μεγαλύτερης αξίας παραδοθέν προϊόν, έργο ή υπηρεσία σύμφωνα με τους όρους της απόφασης ένταξης πράξεων και του πρακτικού της πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας γνωμοδοτικής επιτροπής και στο αντίστοιχο έντυπο γνωμοδότησης αίτησης στήριξης με την οποία αναλήφθηκε η υποχρέωση της δαπάνης.
6. Γεωργική εκμετάλλευση είναι το σύνολο των μονάδων που χρησιμοποιεί για γεωργικές δραστηριότητες και διαχειρίζεται ένας γεωργός στην επικράτεια του ίδιου κράτους μέλους.
7. Γεωργικό προϊόν είναι ό,τι περιλαμβάνεται στα προϊόντα που απαριθμούνται στο Παράρτημα I που προβλέπεται στο άρθρο 32 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, εκτός των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας που καλύπτονται από τον κανονισμό (ΕΚ) 1379/2013, όπως ισχύει κάθε φορά.
8. Γεωργικός τομέας είναι το σύνολο των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην πρωτογενή γεωργική παραγωγή, τη μεταποίηση και την εμπορία γεωργικών προϊόντων.
9. Δικαιούχος είναι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο συμπεριλαμβάνεται σε απόφαση ένταξης πράξεων.
10. Έδρα νομικού προσώπου είναι έννοια αντίστοιχη με τον τόπο μόνιμης κατοικίας των φυσικών προσώπων (άρθρα 51 και 64 του Αστικού Κώδικα). Η έδρα καθορίζεται υποχρεωτικά από τη συστατική πράξη ή το καταστατικό.
11. Επαγγελματίας αγρότης είναι το ενήλικο φυσικό πρόσωπο που έχει δικαίωμα εγγραφής στο Μητρώο Αγροτών και Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων, σύμφωνα με την περίπτωση α του άρθρου 2 του Ν. 3874/2010 όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 65 του Ν. 4389/2016 (ΦΕΚ 94 Α/2016) και κάθε φορά ισχύει.
12. Μακροχρόνιες Υποχρεώσεις είναι οι δεσμεύσεις που οφείλει να τηρεί ο δικαιούχος από το ημερολογιακό έτος που έπεται της ημερομηνίας ολοκλήρωσης του επενδυτικού του σχεδίου και για πέντε έτη. Οι καλλιέργειες / εκτροφές του πρώτου έτους των μακροχρονίων υποχρεώσεων αποτυπώνονται στην Ενιαία Αίτηση Ενίσχυσης που υποβάλλεται το ημερολογιακό έτος που έπεται του έτους της ημερομηνίας ολοκλήρωσης υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου. Η μελλοντική κατάσταση που δηλώνεται στο ΠΣΚΕ συμπίπτει με το πρώτο έτος των μακροχρονίων υποχρεώσεων.
13. Μητρώο Αγροτών και Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων (ΜΑΑΕ): Συστάθηκε με βάση το άρθρο 1 του Ν. 3874/2010 (ΦΕΚ 151 Α/2010), όπως ισχύει κάθε φορά, και σε αυτό εγγράφονται όλα τα φυσικά και νομικά πρόσωπα που ασκούν στην Επικράτεια αγροτική δραστηριότητα ή κατέχουν αγροτική εκμετάλλευση.

14. Μητρώο Αξιολογητών. Σε κάθε Περιφέρεια δύναται να συσταθεί Μητρώο Αξιολογητών σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 1 του άρθρου 20.
15. Νέος γεωργός είναι το πρόσωπο ηλικίας 40 ετών ή νεότερο, κατά τη στιγμή της υποβολής της αίτησης στήριξης, το οποίο διαθέτει επαρκή επαγγελματικά προσόντα και ικανότητες και εγκαθίσταται για πρώτη φορά σε γεωργική εκμετάλλευση ως υπεύθυνος της εκμετάλλευσης αυτής.
16. Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Αγροτικής Ανάπτυξης (εφεξής ΟΠΣΑΑ) είναι το πληροφοριακό σύστημα για την υλοποίηση των μέτρων, υπομέτρων και δράσεων του ΠΑΑ 2014-2020 του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, σύμφωνα με τα οριζόμενα στους Ν. 4314/2014. Επιτρέπει τη διασύνδεση με το ΠΣΚΕ και άλλα πληροφοριακά συστήματα για την ανταλλαγή δεδομένων που σχετίζονται με τον προγραμματισμό, την αξιολόγηση, τη διαχείριση και τον έλεγχο του ΠΑΑ.
17. Ολοκλήρωση υλοποίησης επενδυτικού σχεδίου: Ως ημερομηνία ολοκλήρωσης του σχεδίου θεωρείται η ημερομηνία της εντολής πληρωμής της τελικής πληρωμής ή έγκρισης αιτήματος τροποποίησης για την ολοκλήρωση του σχεδίου χωρίς υποβολή νέου αιτήματος πληρωμής. Η ημερομηνία αυτή δεν μεταβάλλεται ακόμα και αν μετά από αυτήν την ημερομηνία ακολουθήσουν μεταβολές στη δημόσια δαπάνη που οφείλονται στην αποδοχή τυχόν ενστάσεων του δικαιούχου ή στην επιβολή ποινών. Σημειώνεται ότι η διάρκεια ολοκλήρωσης υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου δεν μπορεί να υπερβαίνει την 15/10/2025.
18. Πληροφοριακό Σύστημα Διαχείρισης Κρατικών Ενισχύσεων (εφεξής ΠΣΚΕ) είναι το σύστημα που περιλαμβάνει τις διαδικασίες και τα δεδομένα που απαιτούνται για τη διαχείριση, έλεγχο και υλοποίηση του υπομέτρου 4.1. Οι διαδικασίες αφορούν ενδεικτικά στην υποβολή αιτήσεων στήριξης, στην αξιολόγησή τους και βαθμολόγησή τους, στην υποβολή και εξέταση αιτημάτων τροποποίησης ή ανάκλησης πράξεων, στην υποβολή και αξιολόγηση αιτημάτων πληρωμής, στην αποστολή των δεδομένων στο ΟΠΣΑΑ και γενικότερα στην εφαρμογή και διαχείριση με ηλεκτρονικό τρόπο των πράξεων υλοποίησης του υπομέτρου 4.1.
19. Συστεγαζόμενη γεωργική εκμετάλλευση υφίσταται στην περίπτωση που περισσότερες της μιας εκμεταλλεύσεων αξιοποιούν κοινό ακίνητο. Η περίπτωση των συστεγαζόμενων γεωργικών εκμεταλλεύσεων αφορά κυρίως εκμεταλλεύσεις που δραστηριοποιούνται στην κτηνοτροφία.
20. Τόπος μόνιμης κατοικίας είναι ο τόπος της κύριας και μόνιμης εγκατάστασης του ατόμου. Σύμφωνα με το άρθρο 51 του Αστικού Κώδικα, κάθε πρόσωπο έχει κατοικία τον τόπο της κύριας και μόνιμης εγκατάστασής του. Κανένας δεν μπορεί να έχει συγχρόνως περισσότερες από μία κατοικίες.
21. Τυπική Απόδοση είναι η ακαθάριστη αξία της παραγωγής και εκφράζεται σε ευρώ. Η συνολική τυπική απόδοση της γεωργικής εκμετάλλευσης ισούται με το σύνολο των αξιών κάθε κλάδου παραγωγής, που προκύπτει πολλαπλασιάζοντας τους συντελεστές τυπικής απόδοσης ανά μονάδα για κάθε κλάδο παραγωγής (ευρώ/μονάδα) με τον αντίστοιχο αριθμό των μονάδων (εκτάρια, αριθμός ζώων, κυψέλες) που προκύπτουν από την Ενιαία Δήλωση Εκμετάλλευσης. Αναλυτικά οι τυπικές αποδόσεις των κλάδων παραγωγής περιγράφονται στο παράρτημα 2.

Για τους σκοπούς της δράσης:

α) Προκειμένου για νεαρές φυτείες, όπως δηλώνονται στο ΟΣΔΕ του έτους που ορίζεται στην πρόσκληση ή όπως αυτές προκύπτουν από μελλοντικές φυτεύσεις, η τυπική απόδοση υπολογίζεται στο μισό των μεγεθών των παραγωγικών φυτειών.

β) Κατά παρέκκλιση του παραρτήματος, οι τυπικές αποδόσεις των λοιπών προβατοειδών και λοιπών αιγοειδών δύναται να ληφθούν υπόψη κατά τον υπολογισμό

της συνολικής τυπικής απόδοσης της εκμετάλλευσης ανεξάρτητα από την ύπαρξη ή μη στην εκμετάλλευση θηλυκών προβατοειδών αναπαραγωγής ή θηλυκών αιγοειδών αναπαραγωγής αντίστοιχα.

γ) Στον υπολογισμό της παραγωγικής δυναμικότητας (εκφρασμένη ως τυπική απόδοση) της εκμετάλλευσης δεν προσμετράται η τυπική απόδοση των επίσπορων καλλιεργειών

δ) Η τυπική απόδοση της καλλιέργειας μανιταριών τρούφας που δεν έχει ακόμα εισέρθει σε παραγωγή δεν προσμετράται στον υπολογισμό της παραγωγικής δυναμικότητας της εκμετάλλευσης

22. Υφιστάμενη κατάσταση: είναι η κατάσταση της εκμετάλλευσης όπως αυτή αποτυπώνεται σε παραδεκτή Ενιαία Αίτηση Ενίσχυσης για το έτος 2022 και δηλώνεται (καταχωρίζεται) ως Υφιστάμενη Κατάσταση στο ΠΣΚΕ καθώς και ο πάγιος εξοπλισμός που υπάρχει στην κατοχή της ή υπήρχε έως τις 31-12-2022. Με τον όρο παραδεκτή θεωρείται η αίτηση που υποβλήθηκε μέχρι τη Δευτέρα 8 Αυγούστου 2022, σύμφωνα με την παρ. 3 του κεφαλαίου 3.2 Ημερομηνία Υποβολής – Εκπρόθεσμη Υποβολή της υπ. αριθ. 44735/13-07-2022 εγκυκλίου του ΟΕΠΕΠΕΚΕ (ΑΔΑ: ΨΟΑ846ΨΧΕΧ-ΔΔΝ).

Άρθρο 5

Επιλεξιμότητα φυσικών και νομικών προσώπων

Δικαιούχοι της δράσης μπορούν να κριθούν φυσικά ή νομικά πρόσωπα του εμπορικού δικαίου, κάτοχοι γεωργικών εκμεταλλεύσεων, εφόσον κατά την υποβολή του αιτήματος στήριξης πληρούνται οι κατά περίπτωση προϋποθέσεις:

1. Τα φυσικά πρόσωπα πρέπει:
  - 1.1. Να έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας τους, να μην έχουν υπερβεί το 63ο έτος της ηλικίας τους και να έχουν πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα σύμφωνα με τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα.
  - 1.2. Να έχουν υποβάλλει παραδεκτή Ενιαία Αίτηση Ενίσχυσης για το έτος 2022.
  - 1.3. Να είναι φορολογικά και ασφαλιστικά ενήμεροι.
  - 1.4. Να μην είναι άμεσα συνταξιοδοτούμενοι από οποιοδήποτε ταμείο του εσωτερικού ή εξωτερικού, εξαιρουμένων των περιπτώσεων συνταξιοδότησης λόγω αναπηρίας του άρθρου 37 του Ν. 3996/2011, όπως ισχύει και του άρθρου 5, παρ. γ, του Ν.1287/1982.
  - 1.5. Να μην εκτίουν ποινή φυλάκισης.
  - 1.6. Να είναι εγγεγραμμένοι στο ΜΑΑΕ ως επαγγελματίες αγρότες ή να είναι νέοι γεωργοί του υπομέτρου 6.1 για τους οποίους δεν έχουν περάσει τέσσερα έτη από την απόφαση ένταξής τους στο μέτρο. Δεν είναι επιλέξιμοι οι νεοεισερχόμενοι επαγγελματίες αγρότες με εξαίρεση όσους υπέβαλαν αίτηση στήριξης από το μέτρο 6.1, οι αιτήσεις τους κρίθηκαν επιλέξιμες αλλά δεν καλύπτονταν από το περιφερειακό όριο πίστωσης.
2. Τα νομικά πρόσωπα του εμπορικού δικαίου, πρέπει:
  - 2.1. Να έχουν υποβάλλει παραδεκτή Ενιαία Αίτηση Ενίσχυσης για το έτος 2022.
  - 2.2. Να είναι φορολογικά και ασφαλιστικά ενήμερα.
  - 2.3. Να έχουν διάρκεια τουλάχιστον μέχρι τις 31.12.2033. Στην περίπτωση κατά την οποία η διάρκεια δεν ορίζεται ή έχει λήξει πρέπει να οριστεί ή να ανανεωθεί πριν την υποβολή της αίτησης στήριξης.
  - 2.4. Να είναι δικαστικά φερέγγυα.

- 2.5. Να έχουν ως κύρια δραστηριότητα την άσκηση της γεωργίας και τουλάχιστον το 50% του κύκλου εργασιών τους να προέρχεται από την άσκηση της γεωργίας.

Άρθρο 6

Επιλεξιμότητα γεωργικών εκμεταλλεύσεων

Αναγκαίες προϋποθέσεις ώστε μία εκμετάλλευση να είναι επιλέξιμη, είναι οι εξής:

1. Το σύνολο της γεωργικής εκμετάλλευσης πρέπει να έχει περιληφθεί σε παραδεκτή Ενιαία Αίτηση Ενίσχυσης του έτους 2022.
2. Με βάση την Ενιαία Αίτηση Ενίσχυσης του 2022, η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να έχει ελάχιστο μέγεθος παραγωγικής δυναμικότητας (εκφρασμένη ως τυπική απόδοση) μεγαλύτερο ή ίσο των:
  - 2.1. Δώδεκα χιλιάδων ευρώ (12.000€) για την ηπειρωτική χώρα, την Κρήτη και την Εύβοια.
  - 2.2. Οκτώ χιλιάδων ευρώ (8.000€) για όλα τα νησιά της Χώρας πλην Κρήτης και Εύβοιας.
  - 2.3. Οκτώ χιλιάδων ευρώ (8.000€) για τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις που αξιοποιούν τουλάχιστον 109 κυψέλες.
3. Να πληροί τα κοινοτικά πρότυπα που την αφορά. Εξαιρούνται για χρονικό όριο μέχρι 24 μήνες από την ημερομηνία εγκατάστασης οι εκμεταλλεύσεις των νέων γεωργών.
4. Η συστεγαζόμενη γεωργική εκμετάλλευση πρέπει επιπλέον να τεκμηριώνει:
  - 4.1. Πάγια στοιχεία σαφώς καταγεγραμμένα και οριοθετημένα.
  - 4.2. Λειτουργική αυτοτέλεια στην ολοκλήρωση της υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου.

Άρθρο 7

Μη επιλέξιμες γεωργικές εκμεταλλεύσεις

Δεν παρέχεται καμία στήριξη, ακόμα και αν πληρούνται οι παραπάνω προϋποθέσεις, στις ακόλουθες περιπτώσεις:

1. Σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις των οποίων οι κάτοχοι δηλώνουν ψευδή ή ανακριβή στοιχεία εκ προθέσεως προκειμένου να ενταχθούν στην παρούσα δράση.
2. Σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις των οποίων οι κάτοχοι δημιουργούν τεχνητά τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την ένταξη στη δράση.
3. Σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις των οποίων οι κάτοχοι αιτούνται τη χρηματοδότηση δαπανών για τις οποίες έχουν ήδη ενταχθεί ή/και ενισχυθεί από ίδιες ή άλλες συγχρηματοδοτούμενες δράσεις του Ν. 4399/2016 (Α' 117) και του Ν. 4887/2022 (Α' 16)
4. Σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις των οποίων οι κάτοχοι, στο πλαίσιο της 13849/14-12-2017 Πρόσκλησης οριστικοποίησαν στο ΠΣΚΕ τουλάχιστον ένα αίτημα προκαταβολής ή πληρωμής από το οποίο προέκυψε καταβολή οικονομικής ενίσχυσης. Εξαιρούνται όσοι έχουν ολοκληρώσει το σχέδιο τους στο πλαίσιο της 13849/14-12-2017 Πρόσκλησης και υποβάλουν αίτηση στήριξης στη δράση 4.1.5 αποκλειστικά για επενδύσεις εγκατάστασης φυτειών και ΑΠΕ (παρ. 4, 9, 10.1.2.i,ii,v,vi του άρθρου 9). Στην περίπτωση αυτή τυχόν αιτήματα τροποποίησης μπορούν να αφορούν επενδύσεις αποκλειστικά εντός ή/και μεταξύ των δύο αυτών κατηγοριών, σύμφωνα με την παρ. 6, σημείο 6.4 του άρθρου 26.
5. Σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις για τις οποίες εκκρεμεί εντολή ανάκτησης εκδοθείσα βάσει προηγούμενης απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

6. Σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις για τις οποίες η αίτηση στήριξης έχει υποβληθεί με οποιουδήποτε είδους πληρεξούσιο έγγραφο.
7. Γεωργικές εκμεταλλεύσεις που ανήκουν σε συλλογικά σχήματα όπως αγροτικοί συνεταιρισμοί, ομάδες και οργανώσεις παραγωγών καθώς και ενώσεις οργανώσεων παραγωγών, ΚΟΙΝΣΕΠ κ.λπ.

Άρθρο 8

Γενικές προϋποθέσεις επιλεξιμότητας επενδύσεων

Οι επενδύσεις κρίνονται επιλέξιμες για στήριξη όταν συντρέχουν οι παρακάτω γενικές προϋποθέσεις:

1. Προβλέπονται σε εγκεκριμένο επενδυτικό σχέδιο.
2. Τεκμηριώνεται η νόμιμη κατοχή των ακινήτων στα οποία εγκαθίστανται μόνιμα επενδύσεις, σύμφωνα με το άρθρο 11.
3. Έχουν εύλογο κόστος υλοποίησης σύμφωνα με το άρθρο 13.
4. Αφορούν καινούρια και αμεταχείριστα επενδυτικά αγαθά των οποίων η απόκτηση / εγκατάσταση υπάρχει η δυνατότητα να πιστοποιείται στο πλαίσιο της επιτόπιας επίσκεψης της παρ. 11 του άρθρου 27.
5. Αφορούν αποκλειστικά την προς στήριξη εκμετάλλευση, τεκμηριώνεται η σκοπιμότητά τους, προσαρμόζονται λειτουργικά στις συνθήκες και στις δραστηριότητες της εκμετάλλευσης και έχουν δυναμικότητα, μέγεθος, ποσότητα ανάλογες της παραγωγικής ικανότητας της εκμετάλλευσης, σύμφωνα με τα όσα ορίζονται στα άρθρα 12 και 14.
6. Δεν προκαλούν αλλαγή στη φύση του προϊόντος, εξαιρουμένων των επενδύσεων που αναφέρονται στο άρθρο 9.
7. Συμμορφώνονται με τα ενωσιακά (κοινοτικά) πρότυπα, τις προδιαγραφές του παραρτήματος 6 και την εθνική νομοθεσία.
8. Πραγματοποιούνται μετά την ημερομηνία οριστικοποίησης της ηλεκτρονικής αίτησης στήριξης, με εξαίρεση τις γενικές δαπάνες οι οποίες μπορεί να έχουν πραγματοποιηθεί έως και 24 μήνες πριν την ανωτέρω οριστικοποίηση. Εφόσον η υλοποίηση των επενδύσεων προηγείται της απόφασης ένταξης, αυτές πραγματοποιούνται με αποκλειστική ευθύνη του υποψηφίου χωρίς η υλοποίηση αυτή να υποχρεώνει το Ελληνικό Δημόσιο σε συγχρηματοδότησή τους.
9. Δεν έχουν ενισχυθεί και δεν θα ενισχυθούν από άλλη πηγή.
10. Προβλέπεται από την ισχύουσα εθνική νομοθεσία να χαρακτηρίζονται ως «γεωργικές» (π.χ. μηχάνημα που ταξινομείται ως «γεωργικό» και όχι ως «μηχάνημα έργου»). Στην περίπτωση που δεν προβλέπεται από την νομοθεσία η δυνατότητα χαρακτηρισμού / ταξινόμησης της επένδυσης ως γεωργικής, τότε πρέπει απαραίτητα να χρησιμοποιείται στην εκτέλεση γεωργικών ή κτηνοτροφικών εργασιών, στην εκτροφή των ζώων, στη διαχείριση και ασφάλεια της εκμετάλλευσης, στην αποθήκευση, στη συντήρηση, στην προετοιμασία πρώτης πώλησης και προώθησης των προϊόντων της εκμετάλλευσης. Για την εφαρμογή της παρούσας νοούνται ως «γεωργικές» και οι επενδύσεις για την αξιοποίηση των υποπροϊόντων της εκμετάλλευσης καθώς και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) με σκοπό την κάλυψη των αναγκών της εκμετάλλευσης.
11. Έχει εκδοθεί κατάλληλη περιβαλλοντική αδειοδότηση κατά την υποβολή αιτήματος πληρωμής που αφορά τη σχετική δαπάνη.
12. Τηρούν το σύνολο των προϋποθέσεων των παραρτημάτων της παρούσας απόφασης που τις αφορούν.
13. Ικανοποιούν ανά κατηγορία τις ειδικές προϋποθέσεις που τίθενται στο άρθρο 9.

14. Δε δημιουργούνται τεχνητά οι προϋποθέσεις που απαιτούνται για να καθοριστούν επιλέξιμες.

Άρθρο 9

Ειδικές προϋποθέσεις επιλεξιμότητας επενδύσεων

Εντός των κατηγοριών που ακολουθούν και λαμβάνοντας υπόψη τους περιορισμούς της παρούσας και ιδίως των άρθρων 4, 6, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 37, 38 καθώς και των παραρτημάτων αυτής, ενισχύονται οι εξής επενδύσεις:

1. Μετεγκατάσταση, ανέγερση, επέκταση και εκσυγχρονισμός γεωργικών κτιρίων και κατασκευών.
  - 1.1. Υποκατηγορίες Επενδύσεων
    - 1.1.1. Σταβλικές εγκαταστάσεις.
    - 1.1.2. Μελισσοκομικές εγκαταστάσεις όπως χώρος εξαγωγής μελιού και αποθήκες.
    - 1.1.3. Εγκαταστάσεις προετοιμασίας προϊόντων για πρώτη πώληση όπως ψυγεία, αποφλοιωτήρια, ξηραντήρια, διαλογητήρια, πλυντήρια και συσκευαστήρια.
    - 1.1.4. Αποθήκες και λοιποί αποθηκευτικοί χώροι.
    - 1.1.5. Θερμοκήπια και δικτυοκήπια.
    - 1.1.6. Περίφραξη και διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου για την εξυπηρέτηση των εγκεκριμένων επενδύσεων της κατηγορίας που υλοποιούνται.
    - 1.1.7. Προκατασκευασμένοι οικίσκοι φιλοξενίας εργατών συνολικού εμβαδού έως 50 τ.μ. και ανώτατου κόστους έως 300 ευρώ ανά τ.μ. .
    - 1.1.8. Εργαστήρια ιστοκαλλιέργειας.
    - 1.1.9. Κάθε είδους ομβροδεξαμενή (πλαστική, τσιμεντένια, μεταλλική κ.λπ.) για την εξυπηρέτηση του ζωικού κεφαλαίου.
    - 1.1.10. Κάθε είδους ομβροδεξαμενή (πλαστική, τσιμεντένια, μεταλλική κ.λπ.) για την εξυπηρέτηση θερμοκηπίων ή εγκαταστάσεων τύπου τολ υπό την προϋπόθεση ότι η πλήρωση της ομβροδεξαμενής γίνεται με τα όμβρια ύδατα που προέρχονται από την απορροή εγκαταστάσεων την εκμετάλλευσης.
    - 1.1.11. Κάθε άλλη κτιριακή υποδομή και κατασκευή που τεκμηριώνεται ως απαραίτητη για τη λειτουργία της γεωργικής εκμετάλλευσης.
  - 1.2. Οι προϋποθέσεις, οι περιορισμοί και οι όροι που έχουν εφαρμογή και απαιτούνται για τη στήριξη των επενδύσεων της κατηγορίας αυτής είναι οι εξής:
    - 1.2.1. Γεωργικά κτίρια και κατασκευές που υλοποιούνται (ανέγερση, μετεγκατάσταση, επέκταση), διαμορφώνονται ή εντός των οποίων υλοποιούνται επενδύσεις εκσυγχρονισμού τους, πρέπει να πληρούν τις προδιαγραφές του Παραρτήματος 5 (Κοινοτικά Πρότυπα) και του Παραρτήματος 6 (Εθνικές Προδιαγραφές), εφόσον τις αφορούν.
    - 1.2.2. Η τεκμηρίωση της νόμιμης κατοχής των ακινήτων επί των οποίων θα χωροθετηθούν γεωργικά κτίρια και κατασκευές.
    - 1.2.3. Η ύπαρξη κατάλληλης άδειας λειτουργίας – εγκατάστασης κατά την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου, όπου αυτή απαιτείται.
    - 1.2.4. Η αιτούμενη δαπάνη υλοποίησης να μην υπερβαίνει όσα ορίζονται στο Παράρτημα 9 (Εύλογο κόστος) για τη δαπάνη ανά τετραγωνικό μέτρο και για

τη δαπάνη ανά ζώο και όσα ορίζονται στο Παράρτημα 10 (Ανώτατες Επιλέξιμες Δαπάνες) για την ανώτατη επιλέξιμη δαπάνη.

1.3. Επιπλέον για την εφαρμογή της παρούσας ορίζονται τα εξής:

1.3.1. Οι επενδύσεις αντικατάστασης μόνιμων, παλαιών ή/και ακατάλληλων, κτιριακών εγκαταστάσεων οι οποίες αποδεδειγμένα έχουν ηλικία τουλάχιστον 30 ετών αφορούν την κατεδάφιση και την αντικατάστασή τους με νέες κτιριακές εγκαταστάσεις ή την ολική ανακατασκευή των κτιριακών εγκαταστάσεων αντίστοιχα. Η ανακατασκευή θεωρείται ολική εάν ο προϋπολογισμός ο οποίος απαιτείται ανέρχεται τουλάχιστον στο 50% της αξίας ανέγερσης των νέων κτιριακών εγκαταστάσεων. Ωστόσο, ο προϋπολογισμός ανακατασκευής δεν μπορεί να υπερβαίνει το 75% του κόστους ανέγερσης των νέων κτιριακών εγκαταστάσεων, όπως αυτό προκύπτει από τους πίνακες του Παραρτήματος 9 (Εύλογο κόστος).

1.3.2. Οι επενδύσεις μετεγκατάστασης είναι επιλέξιμες σε περιπτώσεις που η αναγκαιότητα της ενέργειας προκύπτει για λόγους προστασίας του περιβάλλοντος, για λόγους δημόσιας υγείας ή/και για άλλους λόγους οι οποίοι έχουν άμεσες δυσμενείς επιπτώσεις στη βιωσιμότητα και στην ασφάλεια της εκμετάλλευσης. Στις ενέργειες μετεγκατάστασης ενισχύονται και οι δαπάνες αποσυναρμολόγησης, μεταφοράς και επανασυναρμολόγησης του υφιστάμενου εξοπλισμού.

1.3.3. Εφόσον από ισχύουσες διατάξεις πολεοδομικού χαρακτήρα, αγροτικές αποθήκες, μελισσοκομικές εγκαταστάσεις και εγκαταστάσεις για την προετοιμασία ή/και συσκευασία ή/και πρώτη πώληση της παραγωγής δύναται να χωροθετηθούν εντός ορίων οικισμών, αυτές δεν ενισχύονται αν αποτελούν τμήμα άλλου ευρύτερου κτιρίου ή αν εμφανίζουν προϋποθέσεις αλλαγής χρήσης.

1.3.4. Αποθήκες ζωοτροφών ή προϊόντων της εκμετάλλευσης έως 100 τετραγωνικών μέτρων, ενισχύονται χωρίς να απαιτείται η τεκμηρίωση του εμβαδού τους.

1.3.5. Αποθήκες και υπόστεγα που προορίζονται για την αποθήκευση γεωργικών μηχανημάτων, εργαλείων και εξοπλισμού εκτός του μελισσοκομικού, ενισχύονται χωρίς να απαιτείται η τεκμηρίωση του μεγέθους τους αλλά δεν δύναται να υπερβαίνουν τα 100 τετραγωνικά μέτρα. Σε περίπτωση υπέρβασης η ενίσχυση περιορίζεται στα 100 τ.μ.

1.3.6. Οι επενδύσεις περίφραξης και διαμόρφωσης περιβάλλοντος χώρου της παρ. 1.1.6 είναι επιλέξιμες μόνον εφόσον υλοποιούνται για την εξυπηρέτηση επενδύσεων που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο της παρούσας.

2. Αγορά, μεταφορά και εγκατάσταση καινούργιου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού.

2.1. Υποκατηγορίες Επενδύσεων

2.1.1. Ενισχύεται ο εξοπλισμός ο οποίος ενσωματώνεται σε κτιριακές εγκαταστάσεις ή επί γηπέδων. Ειδικότερα ενισχύεται:

α) Εξοπλισμός ζωικής παραγωγής, όπως αμελκτικά συγκροτήματα, ταινίες μεταφοράς, σιλό αποθήκευσης ζωοτροφών, συγκροτήματα παραγωγής ζωοτροφών, συγκροτήματα θέρμανσης και δροσισμού, ταΐστρες, ποτίστρες, αποτεφρωτήρες κ.ά.

β) Εξοπλισμός φυτικής παραγωγής όπως ξηραντήρια, συγκροτήματα διαλογής, θάλαμοι ψύξης, συγκροτήματα συσκευασίας κ.ά.

γ) Εξοπλισμός ο οποίος ενσωματώνεται σε θερμοκήπια όπως εξοπλισμός θέρμανσης, εργαστηριακός εξοπλισμός ιστοκαλλιέργειας κ.ά.

2.1.2. Ενισχύεται ο εξής αυτοκινούμενος εξοπλισμός: Οι γεωργικοί ελκυστήρες των κατηγοριών T1, T2, T4, και C του άρθρου 4 του Καν (ΕΕ) 167/2013, (εξαιρουμένων των οχημάτων φορτηγού τύπου, ελαφρού τύπου και τύπου Urimog και των οχημάτων που μπορούν να μεταφέρουν προσωπικό πέραν του χειριστή), τα χορτοκοπτικά, χορτοσυλλεκτικά, ενσιροκοπτικά (κτηνοτροφικών φυτών κ.α.), οι φυτευτικές μηχανές, οι πατατοσυλλεκτικές, οι καρτοσυλλεκτικές, οι μηχανές συλλογής κρεμμυδιών, οι μηχανές συλλογής αρωματικών και ανθοκομικών φυτών, οι σταφυλοσυλλεκτικές, οι μηχανές συλλογής σπώρων, οι περονοφόροι φορτωτές, τα bobcat, τα μηχανήματα διαχείρισης αποθηκών ζωοτροφών της εκμετάλλευσης και οι ενσιροδιανομείς.

2.1.3. Ενισχύονται μηχανήματα και εξοπλισμός για την εξυπηρέτηση της:

- i. Ζωικής παραγωγής και μελισσοκομίας όπως, κινητές αμελκτικές μηχανές, ενσιρωδιανομείς, μελιτοεξαγωγείς, μηχανές γαλουχίας, κινητές ταΐστρες και ποτίστρες κ.ά.
- ii. Φυτικής παραγωγής, όπως αναρτώμενα ή συρόμενα μηχανήματα κατεργασίας εδάφους, σπαρτικές μηχανές, λιπασματοδιανομείς, ψεκαστικά μηχανήματα (εξαιρούνται οι επινώτιοι ψεκαστήρες) και εξοπλισμός ασφαλείας, μηχανήματα χορτονομής (κοπτικά, συνθλιπτικά, συλλεκτικά και δετικά), συλλεκτικές μηχανές και εξοπλισμός συλλογής, ρυμουλκούμενα με ανύψωση ή/και ανατροπή (πλατφόρμες απλές και ανατρεπόμενες, σκάλες ανύψωσης), κλαδευτικά αναρτώμενα και συρόμενα, φορητά αλυσοπρίονα, εξαρτήματα ελκυστήρων αναρτώμενα (π.χ. ανυψωτικά, φορτωτές, αρπάγες και πιρούνες μπάλας) κ.ά.

2.2. Οι προϋποθέσεις, οι περιορισμοί και οι όροι που έχουν εφαρμογή και απαιτείται να πληρούνται για τη στήριξη των επενδύσεων της κατηγορίας αυτής είναι οι εξής:

2.2.1. Για κάθε εξοπλισμό ή μηχανήμα που ενσωματώνεται εντός γεωργικών κτιρίων και κατασκευών, στην αίτηση στήριξης, προσδιορίζεται το κτίριο ή η κατασκευή στην οποία ενσωματώνεται και τεκμηριώνεται η νόμιμη κατοχή των ακινήτων αυτών.

2.2.2. Για τις επενδύσεις ζωικής παραγωγής της υποκατηγορίας της παρ. 2.1.1, απαιτείται η προσκόμιση κατάλληλης άδειας λειτουργίας κατά την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου.

2.2.3. Ο εξοπλισμός για επενδύσεις ζωικής παραγωγής της υποκατηγορίας της παρ. 2.1.1 πρέπει να είναι εναρμονισμένος με τα σχετικά ενωσιακά πρότυπα και να πληροί τις προϋποθέσεις της εθνικής νομοθεσίας.

2.2.4. Στην ηπειρωτική χώρα, στην Κρήτη και στην Εύβοια, δαπάνες για αγορά αμελκτικής μηχανής αιγοπροβάτων δεν είναι επιλέξιμες για εκμεταλλεύσεις με λιγότερα από 100 ενήλικα θηλυκά ζώα στην ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου (μελλοντική κατάσταση).

2.2.5. Δαπάνες για αγορά γαλακτομετρητή ή ταινίας διατροφής είναι επιλέξιμες όταν κατέχεται ήδη ή θα αποκτηθεί ως εγκεκριμένη επένδυση του αιτούμενου επενδυτικού σχεδίου αμελκτική μηχανή.

2.2.6. Η ημερομηνία έκδοσης του δελτίου ταξινόμησης του ελκυστήρα να είναι έως 36 μήνες προγενέστερη της ημερομηνίας έκδοσης της άδειας κυκλοφορίας αυτού.

2.2.7. Για μηχανήματα αξίας άνω των 1.000 ευρώ, το έτος κατασκευής, όπως καταγράφεται στην σήμανση που αυτά πρέπει να φέρουν σύμφωνα με την παρ. 1.7.3 του παραρτήματος I του Π.Δ. 57/2010 (Α' 97), να μην είναι

προγενέστερο των 3 ετών από το έτος έκδοσης του τιμολογίου πώλησής του.

- 2.2.8. Τα παρελκόμενα ελκυστήρα πρέπει να προσαρμόζονται λειτουργικά με ελκυστήρα της εκμετάλλευσης ο οποίος ανήκει ήδη ή θα ανήκει στον δικαιούχο κατά την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου.
  - 2.2.9. Τα οχήματα που κυκλοφορούν στο οδικό δίκτυο ως ρυμουλκούμενα πρέπει να είναι εναρμονισμένα με τις σχετικές ενωσιακές απαιτήσεις και να πληρούν τις απαιτήσεις της εθνικής νομοθεσίας και του Κ.Ο.Κ.
  - 2.2.10. Τα ψεκαστικά μηχανήματα πρέπει, με ευθύνη του πωλητή, να είναι εφοδιασμένα με πιστοποιητικό επιθεώρησης και αυτοκόλλητο σήμα καταλληλότητας. Εναλλακτικά γίνεται δεκτή η πιστοποίηση του τύπου του ψεκαστικού μηχανήματος κατά ISO 16119 από αρμόδιο πιστοποιημένο φορέα, σύμφωνα με την ΥΑ Ε8/1831/3976/21-04-2015 (ΦΕΚ 671 Β'), όπως ισχύει κάθε φορά. Στην εναλλακτική αυτή περίπτωση, κάθε ψεκαστικό πρέπει να συνοδεύεται από Βεβαίωση Συμμόρφωσης του κατασκευαστή του, σύμφωνα με το υπόδειγμα του Παραρτήματος VIII της παραπάνω απόφασης.
  - 2.2.11. Για τον εξοπλισμό μετεωρολογικών προειδοποιήσεων και φυτοπροστασίας με την αίτηση στήριξης υποβάλλεται μελέτη εγκατάστασης του εξοπλισμού και με την αίτηση πληρωμής μελέτη εφαρμογής του.
  - 2.2.12. Για την ενίσχυση χορτοδετικής μηχανής αξίας μεγαλύτερης των 20.000 ευρώ ή ρυμούλκας με διάταξη αυτοφόρτωσης, τόσο κατά την υφιστάμενη όσο και κατά την μελλοντική κατάσταση απαιτείται ένα από τα εξής: α) η καλλιέργεια σανοδοτικών φυτών ή/και αροτραίων σε έκταση ίση η μεγαλύτερη των 200 στρεμμάτων στην ηπειρωτική χώρα, στην Εύβοια και στην Κρήτη και των 100 στρεμμάτων για την υπόλοιπη Χώρα, β) η κατοχή εκμετάλλευσης τουλάχιστον 60 ΜΜΖ, γ) η εκμετάλλευση κλειστών θαλάμων μανιταριών συνολικής έκτασης τουλάχιστον 500 τ.μ.
  - 2.2.13. Πλυστικό μηχάνημα είναι επιλέξιμο μόνο για εκμεταλλεύσεις ζωικής παραγωγής.
  - 2.2.14. Η αιτούμενη δαπάνη δεν πρέπει να υπερβαίνει τα ποσά που αναφέρονται στα Παραρτήματα 9 (Εύλογο κόστος) και 10 (Ανώτατες Επιλέξιμες Δαπάνες).
- 2.3. Επιπλέον για την εφαρμογή της παρούσας ορίζονται συμπληρωματικά τα εξής:
- 2.3.1. Στις επενδύσεις ίδρυσης ή επέκτασης ή μετεγκατάστασης κτηνοτροφικών εγκαταστάσεων, είναι επιλέξιμες οι δαπάνες του εξοπλισμού διαχείρισης αποβλήτων που είναι απαραίτητος για την έκδοση άδειας λειτουργίας.
  - 2.3.2. Οι αποτεφρωτήρες είναι επιλέξιμοι μόνο για πτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις, εφόσον αυτοί διαθέτουν μετακαυστήρα και έχουν τροφοδοσία αποβλήτου έως και 50 kg/h.
  - 2.3.3. Στις επενδύσεις ανέγερσης ή επέκτασης θερμοκηπίων, δεν είναι επιλέξιμες οι δαπάνες εγκατάστασης συστημάτων άρδευσης. Είναι όμως επιλέξιμες οι δαπάνες κλειστού κυκλώματος υδροπονίας.

3. Αγορά γης από τον δικαιούχο. Ισχύουν τα εξής:

- 3.1. Η αγορά αφορά κατά πλήρη κυριότητα νομή και κατοχή απόκτηση αγροτεμαχίων τα οποία είναι όμορα με «ήδη ιδιόκτητα αγροτεμάχια». Ως «ήδη ιδιόκτητα αγροτεμάχια» θεωρούνται αγροτεμάχια που έχουν α) δηλωθεί στην αρχική ΕΑΕ του

έτους 2022, β) βρίσκονται στην πλήρη ή εξ αδιαιρέτου κυριότητα του/της υποψηφίου ή της / του συζύγου του ή των τέκνων του πριν από τις 31/8/2022.

- 3.2. Ως όμορα θεωρούνται τα αγροτεμάχια τα οποία διαθέτουν μεταξύ τους κοινή πλευρά ή χωρίζονται μεταξύ τους από οδό ή φυσική / τεχνητή διαμόρφωση του εδάφους που λειτουργεί ως αποδέκτης ή/και αγωγός αρδευτικών ή όμβριων υδάτων χωρίς την παρεμβολή άλλων αγροτεμαχίων. Ως αγορά όμορου αγροτεμαχίου θεωρείται και η περίπτωση όπου «ήδη ιδιόκτητο αγροτεμάχιο» κατέχεται εξ αδιαιρέτου από τον δικαιούχο και σε αυτόν μεταβιβάζεται το σύνολο του εναπομένου μεριδίου ώστε να αποκτά πλήρη κυριότητα (100%) του αγροτεμαχίου.
- 3.3. Μετά την ολοκλήρωση της μεταβίβασης, το νεοαποκτηθέν αγροτεμάχιο πρέπει να κατέχεται από τον δικαιούχο κατά πλήρη κυριότητα. Δεν είναι επιλέξιμο το τίμημα κατά το ποσό το οποίο υπερβαίνει την αντικειμενική αξία της περιοχής ή, εφόσον δεν υφίσταται αντικειμενική αξία, κατά το ποσό που υπερβαίνει την εκτίμηση της Δ.Ο.Υ.
- 3.4. Δεν είναι επιλέξιμη η αγορά αγροτεμαχίου από ανιόντες ή κατιόντες συγγενείς του/της δικαιούχου ή του/της συζύγου του ή από την/τον σύζυγο.
- 3.5. Δεν είναι επιλέξιμη η αγορά αγροτεμαχίων εντός οικισμού ή εντός σχεδίου.
- 3.6. Δεν είναι επιλέξιμη η αγορά αγροτεμαχίου το οποίο έχει μεταβιβαστεί στον πωλητή μετά τις 31/8/2022.
- 3.7. Σύμφωνα με το σημείο 3β) του άρθρου 69 του Καν. (ΕΕ) 1303/2013, η δαπάνη για την αγορά γης δεν μπορεί να υπερβαίνει το δέκα τοις εκατό (10%) των συνολικών επιλέξιμων δαπανών.
4. Αγορά, μεταφορά και εγκατάσταση πολυετών φυτειών των οποίων η εγκατάσταση δεν γίνεται με τη χρήση σπόρου. Ισχύουν τα εξής:
  - 4.1. Απαιτείται η τεκμηρίωση της νόμιμης κατοχής των ακινήτων επί των οποίων θα χωροθετηθούν οι φυτείες.
  - 4.2. Τα προς φύτευση είδη πρέπει να έχουν διάρκεια παραγωγικής ζωής 4 ετών και άνω.
  - 4.3. Πρέπει να τεκμηριώνεται η νόμιμη διακίνηση του πολλαπλασιαστικού υλικού σύμφωνα με το ΠΔ 37/2021 (Α' 94) όπως ισχύει κάθε φορά και τις προϋποθέσεις των κατά περίπτωση Τεχνικών Κανονισμών Ελέγχου & Πιστοποίησης και Εμπορίας Πολλαπλασιαστικού Υλικού Καλλιεργούμενων Φυτικών Ειδών.
  - 4.4. Στις επενδύσεις εγκατάστασης πολυετών φυτειών δεν ενισχύονται οι δαπάνες εγκατάστασης συστημάτων άρδευσης.
5. Περιφράξη και διαμόρφωση αγροτεμαχίων και την περιφράξη φυτειών, εκτός των περιπτώσεων της παρ. 1.1.6. Ισχύουν τα εξής:
  - 5.1. Ενισχύονται μόνο οι περιφράξεις φυτειών των οποίων η εγκατάσταση ενισχύεται σε επενδυτικό σχέδιο που εγκρίνεται στο πλαίσιο της παρούσας.
  - 5.2. Απαιτείται η τεκμηρίωση της νόμιμης κατοχής των ακινήτων επί των οποίων θα χωροθετηθούν οι επενδύσεις.
  - 5.3. Απαιτείται η τεκμηρίωση της νομιμότητας της περιφράξης, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.
6. Αγορά καινούργιου αυτοκινήτου με ψυκτικό θάλαμο για την εξυπηρέτηση εκμετάλλευσης παραγωγής ανθέων ή μανιταριών. Ισχύουν τα εξής:
  - 6.1. Το αυτοκίνητο πρέπει να είναι κατάλληλα διαμορφωμένο για τη συγκεκριμένη χρήση ή η αίτηση να περιλαμβάνει, από κοινού, δαπάνη για την αγορά του φορτηγού – πλαισίου (chassis) και την προμήθεια και τοποθέτηση επί αυτού της

κατάλληλης υπερδομής για τη συγκεκριμένη χρήση. Το μέγιστο μεικτό βάρος δεν μπορεί να υπερβαίνει τους 8 τόνους.

- 6.2. Πρέπει να τεκμηριώνεται το μέγεθος του αυτοκινήτου σε σχέση με τη δυναμικότητα και την παραγωγική κατεύθυνση της εκμετάλλευσης όπως θα διαμορφωθούν κατά την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου.
- 6.3. Η ημερομηνία έκδοσης του δελτίου ταξινόμησης του αυτοκινήτου να είναι έως 36 μήνες προγενέστερη της ημερομηνίας έκδοσης της άδειας κυκλοφορίας αυτού.
- 6.4. Για τα φορτηγά ιδιωτικής χρήσεων (ΦΙΧ) αυτοκίνητα ψυγεία, ισχύουν και τα προβλεπόμενα στο Ν.4336/2015 (Α' 94) άρθρο 2, παρ. Α.2, όπως ισχύει κάθε φορά και στις σχετικές διευκρινιστικές εγκυκλίους.
7. Αγορά καινούργιου φορτηγού αυτοκινήτου για τη μεταφορά κυψελών (μελισσοκομικό φορτηγό). Ισχύουν τα εξής:
  - 7.1. Η αγορά μελισσοκομικού αυτοκινήτου αφορά καινούριο φορτηγό ιδιωτικής χρήσεως (ΦΙΧ) ανοικτού τύπου με μεικτό βάρος αποκλειστικά από 3,5 έως και 15 τόνους.
  - 7.2. Η υφιστάμενη παραγωγική δυναμικότητα της εκμετάλλευσης να μην είναι μικρότερη των 200 μελισσοσμηνών.
  - 7.3. Πρέπει να τεκμηριώνεται το μέγεθος του μελισσοκομικού αυτοκινήτου σε σχέση με τη δυναμικότητα της μελισσοκομικής εκμετάλλευσης κατά την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου, σύμφωνα με τα όσα ορίζονται στην παρ. 5 του άρθρου 14 της παρούσας.
  - 7.4. Το αιτούμενο μελισσοκομικό αυτοκίνητο πρέπει να είναι κατάλληλα διαμορφωμένο για μεταφορά και φορτοεκφόρτωση κυψελών ή η αίτηση να περιλαμβάνει, από κοινού, δαπάνη για την αγορά του φορτηγού – πλαισίου (chassis) και την προμήθεια και τοποθέτηση επί αυτού της κατάλληλης υπερδομής.
  - 7.5. Η ημερομηνία έκδοσης του δελτίου ταξινόμησης του φορτηγού να είναι έως 36 μήνες προγενέστερη της ημερομηνίας έκδοσης της άδειας κυκλοφορίας αυτού.
  - 7.6. Για τα μελισσοκομικά ΦΙΧ αγροτικά αυτοκίνητα, ισχύουν και τα προβλεπόμενα στη ΚΥΑ 200361/2-12-2011 (ΦΕΚ 2965/Β/2011) «περί ταξινόμησης ΦΙΧ αυτοκινήτων μέχρι 15 τόνων σε μελισσοκόμους», όπως ισχύει κάθε φορά.
8. Αγορά και εγκατάσταση Η/Υ και λογισμικού διαχείρισης γεωργικής εκμετάλλευσης, εξοπλισμού επικοινωνιών και γραφείου. Ισχύουν τα εξής:
  - 8.1. Στον εξοπλισμό γραφείου περιλαμβάνονται αποκλειστικά τα φωτοτυπικά και τα εκτυπωτικά μηχανήματα, οι σαρωτές εγγράφων και τα πολυμηχανήματα που συνδυάζουν όλα ή μερικά από τα παραπάνω.
  - 8.2. Στις επενδύσεις της κατηγορίας αυτής περιλαμβάνονται και οι δαπάνες εγκατάστασης δομημένης καλωδίωσης ή ασύρματου δικτύου.
  - 8.3. Η επιλέξιμη δαπάνη αγοράς δεν μπορεί να υπερβαίνει τα ποσά που αναφέρονται στο Παράρτημα 10 (Ανώτατες Επιλέξιμες Δαπάνες).
9. Επενδύσεις που συμβάλλουν στην αξιοποίηση ΑΠΕ.
  - 9.1. Ενισχύονται οι εξής υποκατηγορίες επενδύσεων:
    - 9.1.1. Φωτοβολταϊκά συστήματα συνδεδεμένα ή αυτόνομα.
    - 9.1.2. Γεωθερμικές αντλίες θερμότητας (θερμική ενέργεια – γεωεναλλάκτες, υδρογεώτρηση).
    - 9.1.3. Αντλίες θερμότητας για παραγωγή θερμικής ενέργειας.
    - 9.1.4. Ανεμογεννήτριες για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας συνδεδεμένες ή αυτόνομες.

- 9.1.5. Καυστήρες βιομάζας.
- 9.1.6. Περίφραξη και διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου για την εξυπηρέτηση των επενδύσεων της κατηγορίας.
- 9.2. Οι προϋποθέσεις, οι περιορισμοί και οι όροι που έχουν εφαρμογή και απαιτούνται για τη στήριξη των επενδύσεων της κατηγορίας αυτής είναι οι εξής:
- 9.2.1. Υποβάλλεται ενεργειακή μελέτη για την τεκμηρίωση της δυναμικότητας της επένδυσης σε σχέση με τις ενεργειακές ανάγκες της εκμετάλλευσης στη μελλοντική κατάσταση.
- 9.2.2. Προσκομίζεται, με την αίτηση και όπου απαιτείται, κατάλληλη σύμβαση για αυτοπαραγωγό με ενεργειακό συμψηφισμό (net metering ή virtual net metering).
- 9.2.3. Τεκμηριώνεται η νόμιμη κατοχή των ακινήτων επί των οποίων χωροθετούνται οι επενδύσεις.
- 9.2.4. Για την ενίσχυση αντλιών θερμότητας για παραγωγή θερμικής ενέργειας απαιτείται συντελεστής απόδοσης μεγαλύτερος του 3,5 (COP>3,5).
- 9.2.5. Οι επενδύσεις σε καυστήρες βιομάζας είναι επιλέξιμες για την παραγωγή θερμικής ενέργειας.
10. Γενικές Δαπάνες, στις οποίες περιλαμβάνεται κάθε δαπάνη λήψης υπηρεσιών που συνδέονται άμεσα με την υλοποίηση του επενδυτικού σχεδίου και δεν δύναται να συγχρηματοδοτηθεί από άλλα μέτρα του ΠΑΑ. Ενδεικτικά, στις γενικές δαπάνες περιλαμβάνονται οι αμοιβές για τη σύνταξη και την υποβολή αίτησης στήριξης και αιτήσεων πληρωμής, οι αμοιβές για την εκπόνηση των αναγκαίων μελετών και την έκδοση των απαραίτητων αδειοδοτήσεων για την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου, καθώς και η δαπάνη τοποθέτησης της προβλεπόμενης επεξηγηματικής πινακίδας.
- 10.1. Προϋποθέσεις, περιορισμοί και όροι που έχουν εφαρμογή και απαιτούνται για τη στήριξη των επενδύσεων της κατηγορίας αυτής:
- 10.1.1. Οι γενικές δαπάνες ενισχύονται μέχρι συγκεκριμένου ποσοστού επί του εγκεκριμένου προϋπολογισμού του επενδυτικού σχεδίου, ως εξής:
- i. 14% για επενδυτικά σχέδια που απαιτούν την έκδοση οικοδομικής άδειας.
  - ii. 10% για επενδυτικά σχέδια που απαιτούν την έκδοση άδειας λειτουργίας – εγκατάστασης.
  - iii. 8% για τα επενδυτικά σχέδια για τα οποία δεν απαιτείται έκδοση οικοδομικής άδειας ή άδειας λειτουργίας – εγκατάστασης, και
  - iv. 6% για επενδυτικά σχέδια που αφορούν μόνο σε επενδύσεις ΑΠΕ.
- 10.1.2. Εντός των ανωτέρω ποσοστών δύνανται να χρηματοδοτηθούν οι εξής δαπάνες:
- i. Η σύνταξη και υποβολή της αίτησης στήριξης.
  - ii. Η τεχνική στήριξη στην οποία περιλαμβάνονται το σύνολο των ενεργειών για, την παρακολούθηση της υλοποίησης του σχεδίου, τη σύνταξη και την υποβολή αιτήσεων τροποποίησης, αιτημάτων προκαταβολής και αιτημάτων πληρωμής.
  - iii. Η εκπόνηση μελέτης εγκατάστασης δικτύου μετεωρολογικών προειδοποιήσεων και φυτοπροστασίας.
  - iv. Η εκπόνηση μελέτης και σχεδιασμού κτηνοτροφικών εγκαταστάσεων.

v. Η ενεργειακή μελέτη.

vi. Η κατασκευή και τοποθέτηση της επεξηγηματικής πινακίδας.

vii. Οι απαιτούμενες εγκρίσεις και άδειες εφόσον έχουν εγκριθεί στο όνομα του δικαιούχου της στήριξης.

10.1.3. Δεν υπάγονται στην κατηγορία και συνεπώς δεν ενισχύονται:

- i. Δαπάνες διακριτών γεωργο-τεχνοοικονομικών μελετών που αφορούν τις επενδύσεις της αίτησης στήριξης με εξαίρεση τις δαπάνες της περ. 9.1.2 ανωτέρω.
- ii. Δαπάνες πιστοποίησης των διαδικασιών της εκμετάλλευσης ή των προϊόντων της (αγρο κ.λπ.).
- iii. Δαπάνες εκπαίδευσης – κατάρτισης των απασχολούμενων στην εκμετάλλευση.

Άρθρο 10 **Μη επιλέξιμες δαπάνες**

Οι παρακάτω κατηγορίες δαπανών δεν είναι επιλέξιμες για στήριξη:

1. Κάθε δαπάνη που έχει χρηματοδοτηθεί στο πλαίσιο του μέτρου 121 του ΠΑΑ 2007-2013 και δεν έχει αποσβεστεί.
2. Κάθε δαπάνη που έχει χρηματοδοτηθεί στο πλαίσιο του ΠΑΑ 2014-2022.
3. Κάθε δαπάνη που είναι ενταγμένη ή έχει χρηματοδοτηθεί από επιχειρησιακό σχέδιο στο πλαίσιο του Καν. (ΕΕ) 1308/2013, του Ν. 4399/2016 (Α' 117) «Σύσταση Καθεστώτων Ενισχύσεων Ιδιωτικών Επενδύσεων για την περιφερειακή και οικονομική ανάπτυξη της χώρας – Σύσταση Αναπτυξιακού Συμβουλίου και άλλες διατάξεις», όπως ισχύει κάθε φορά. Ο έλεγχος αυτός πραγματοποιείται μέχρι και το στάδιο του διοικητικού ελέγχου του τελικού αιτήματος πληρωμής.
4. Ο Φ.Π.Α., οι δαπάνες πάσης φύσεως φόρων, τελών και λοιπών δημοσιονομικών επιβαρύνσεων καθώς και τα έξοδα αμοιβών εκτελωνιστή και εκτελωνισμού και τα συμβολαιογραφικά έξοδα.
5. Οι δαπάνες απλής αντικατάστασης.
6. Η απόκτηση μεταχειρισμένων επενδυτικών αγαθών.
7. Η αγορά δικαιωμάτων γεωργικής παραγωγής και δικαιωμάτων στήριξης.
8. Δαπάνες που αφορούν χρηματοοικονομικά έξοδα, τραπεζικές προμήθειες και έξοδα συναλλαγών και εγγυήσεων.
9. Οι δαπάνες οι οποίες δεν μπορούν να ελεγχθούν ή/και επαληθευτούν, δηλαδή δεν δύναται να πιστοποιηθεί η ορθή εκτέλεση του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου της επένδυσης.
10. Οι δαπάνες για αγορά ζωικού κεφαλαίου.
11. Δαπάνες για επενδύσεις συμμόρφωσης με ενωσιακά πρότυπα, με εξαίρεση τους νέους γεωργούς του υπομέτρου 6.1 για περίοδο 24 μηνών από την ημερομηνία της πρώτης εγκατάστασής τους.
12. Τα αυτοκίνητα οχήματα εξαιρουμένων όσων ορίζονται ως επιλέξιμα στο άρθρο 9.
13. Η συγχρηματοδότηση περισσότερων του ενός ελκυστήρων ανά επενδυτικό σχέδιο.
14. Η αγορά οποιουδήποτε ελκυστήρα στην περίπτωση που στις 31/12/2022 υπήρχε μη αποσβεσμένος ελκυστήρας στην εκμετάλλευση. Εξαιρείται η περίπτωση όπου πραγματοποιείται αναδιάρθρωση της εκμετάλλευσης προς δενδρώδεις καλλιέργειες ή/και αμπέλια, όπου δύναται να ενισχυθεί δενδροκομικός ελκυστήρας υπό τις εξής συντρέχουσες προϋποθέσεις:
  - α. Να μην υφίσταται μη αποσβεσμένος δενδροκομικός / αμπελουργικός ελκυστήρας στην εκμετάλλευση.

β. Στην Ενιαία Αίτηση Ενίσχυσης του έτους που ορίζεται στην πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος, να μην υπάρχει καλλιέργεια δέντρων ή/και αμπελιών σε έκταση μεγαλύτερη από 10 στρέμματα.

γ. Κατά την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου η εν λόγω έκταση πρέπει να είναι τουλάχιστον 35 στρέμματα και η τυπική απόδοση από τις καλλιέργειες αυτές να υπερβαίνει το 40% της συνολικής τυπικής απόδοσης της εκμετάλλευσης. Για τον συγκεκριμένο υπολογισμό λαμβάνεται υπόψη η τυπική απόδοση παραγωγικής (όχι νεαρής) φυτείας.

15. Οι βαμβακοσυλλεκτικές, οι θεριζοαλωνιστικές μηχανές, οι μηχανές συλλογής ρυζιού οσπρίων, ψυχανθών, βιομηχανικής ντομάτας και τεύτλων.
16. Ο εκσυγχρονισμός πρόχειρων καταλυμάτων ζώων της παρ. 2 του άρθρου 1 του Ν. 4056/2012 (Α' 52).
17. Η κατασκευή ή διαμόρφωση κτιρίων κατοικίας ή κτιρίων που εμφανίζουν προϋποθέσεις αλλαγής χρήσης.
18. Τα έργα πράσινου και καλλωπισμού.
19. Η κατασκευή αναβαθμίδων
20. Η περίφραξη βοσκοτόπων.
21. Οι δαπάνες προμήθειας και κατασκευής γεφυροπλάστιγγας.
22. Οι δαπάνες σύνδεσης των εγκαταστάσεων με δίκτυα κοινής ωφέλειας όπως, ύδρευσης, αποχέτευσης και ηλεκτροδότησης.
23. Οι δαπάνες οι οποίες προκύπτουν από πάσης φύσεως παραστατικά αυτοτιμολόγησης/ αυτοπαράδοσης.
24. Οι δαπάνες για αγορά και εγκατάσταση ετήσιων φυτών ή φυτών που εγκαθίστανται με σπορά ή φυτειών με παραγωγική διάρκεια κάτω των τεσσάρων ετών
25. Οι πετροσυλλέκτες, οι θρυμματιστές πέτρας και οι αρίδες.
26. Οι επενδύσεις ενεργητικής προστασίας.
27. Η αναμπέλωση οινοποιήσιμων ποικιλιών αμπέλου.
28. Οι δαπάνες γεωτρήσεων και άρδευσης.
29. Οι δαπάνες κάθε επέμβασης στο γεωργικό προϊόν από την οποία προκύπτει επίσης γεωργικό προϊόν με εξαίρεση τις εργασίες εντός της γεωργικής εκμετάλλευσης που είναι αναγκαίες για την προετοιμασία του προϊόντος (ζωικής ή φυτικής προέλευσης) για την πρώτη πώληση.
30. Οι δαπάνες για επενδύσεις ο πρωταρχικός σκοπός των οποίων είναι η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από βιομάζα.
31. Οι δαπάνες για τη συμμετοχή σε συστήματα ποιότητας και για τη σχετική πιστοποίηση.
32. Οι δαπάνες αγοράς τελάρων μεταφοράς.
33. Οι δαπάνες αγοράς κρηθρών.
34. Οι δαπάνες αγοράς εφαρμογών ηλεκτρονικού υπολογιστή που δεν σχετίζονται με τις δραστηριότητες της εκμετάλλευσης, οι δαπάνες για την ιδιοκατασκευή λογισμικού και οι δαπάνες για την ανανέωση άδειας χρήσης που αφορά προϋπάρχον λογισμικό στην εκμετάλλευση.
35. Οι δαπάνες για την αγορά υπηρεσιών σύνδεσης σε τηλεπικοινωνιακά δίκτυα και στο διαδίκτυο, οι δαπάνες για την αγορά εξωτερικών αποθηκευτικών μέσων δεδομένων, οι δαπάνες πρόσβασης σε υπηρεσίες cloud και οι δαπάνες φιλοξενίας ιστοσελίδων.
36. Η αγορά αναλωσίμων, εφοδίων, εργαλείων συντήρησης και επισκευής μηχανημάτων και κτιρίων, η ενοικίαση και τα έξοδα συντήρησης εγκαταστάσεων και εξοπλισμού και οι λοιπές λειτουργικές δαπάνες της εκμετάλλευσης.

Άρθρο 11

Νόμιμη κατοχή ακινήτων εγκατάστασης επενδύσεων και χωροθέτηση επενδύσεων

1. Όταν πραγματοποιούνται επενδύσεις οι οποίες χωροθετούνται επί αγροτεμαχίου ή γηπέδου (π.χ. εγκατάσταση πολυετούς φυτείας, ανέγερση σταβλικών εγκαταστάσεων κ.λπ.) ή επενδύσεις οι οποίες ενσωματώνονται εντός γεωργικών κτιρίων ή κατασκευών,

απαιτείται η τεκμηρίωση της νόμιμης κατοχής του ακινήτου επί του οποίου χωροθετούνται οι σχετικές επενδύσεις. Συγκεκριμένα απαιτείται το ακίνητο να είναι ιδιόκτητο, μισθωμένο ή παραχωρημένο. Η διάρκεια μίσθωσης ή παραχώρησης υπολογίζεται την 1-1-2023 και σε κάθε περίπτωση δεν μπορεί να είναι μικρότερη της περιόδου τήρησης των μακροχρονίων υποχρεώσεων των δικαιούχων. Στο Παράρτημα 7 (Ελάχιστη διάρκεια μίσθωσης/παραχώρησης ακινήτου) ορίζεται η ακριβής απαιτούμενη διάρκεια, για κάποιες κατηγορίες δαπανών.

2. Για περιπτώσεις συνιδιοκτησίας ακινήτου εξ αδιαιρέτου, απαιτείται εκχώρηση των δικαιωμάτων προς τον υποψήφιο από τους λοιπούς συνιδιοκτήτες για χρονικό διάστημα ίσο με την περίοδο που ορίζεται στο Παράρτημα 7.
3. Ειδικά για την εγκατάσταση φυτειών και τις κατασκευές τύπου τολ ο προσδιορισμός της χωροθέτησης της επένδυσης μπορεί να γίνεται και με ιδιωτικό συμφωνητικό το οποίο πρέπει να έχει διάρκεια τουλάχιστον ίση με εκείνη που προβλέπεται στο παράρτημα 7 για το είδος της επένδυσης
4. Οι επενδύσεις χωροθετούνται υποχρεωτικά εντός των ορίων της εκμετάλλευσης του δικαιούχου.
5. Στην περίπτωση υλοποίησης επενδύσεων (π.χ. κτιριακά και λοιπές κατασκευές) που χωροθετούνται επί ακινήτου ιδιοκτησίας εξ' αδιαιρέτου πάνω στο οποίο υπάρχουν συστεγαζόμενες γεωργικές εκμεταλλεύσεις, η σχετική προϋπόθεση της εκχώρησης των δικαιωμάτων προς τον υποψήφιο δικαιούχο από τους λοιπούς συνιδιοκτήτες της παρ. 2 εκπληρώνεται με τη σύσταση κάθετης ή/και οριζόντιας ιδιοκτησίας. Στην περίπτωση που δεν υφίσταται σύσταση κάθετης ή/και οριζόντιας ιδιοκτησίας, η σχετική προϋπόθεση εκπληρώνεται με την προσκόμιση ιδιωτικού συμφωνητικού.

Άρθρο 12

Επενδύσεις απλής αντικατάστασης

Για τις επενδύσεις απλής αντικατάστασης ορίζονται τα ακόλουθα:

1. Επένδυση απλής αντικατάστασης είναι η επένδυση με την οποία απλώς αντικαθίσταται υφιστάμενο γεωργικό κτίριο ή κατασκευή ή μηχανήμα ή εξοπλισμός ή μέρη αυτών, από νέο γεωργικό κτίριο ή κατασκευή ή μηχανήμα ή εξοπλισμό ή μέρη αυτών χωρίς, κατά την ολοκλήρωση, να μεταβάλλεται σημαντικά η διαδικασία του κύκλου παραγωγής ή η χρησιμοποιούμενη τεχνολογία ή χωρίς να αυξάνεται η παραγωγική ικανότητα κατά τουλάχιστον 25%. Δεν θεωρείται απλή αντικατάσταση η επένδυση με την οποία αντικαθίσταται γεωργικό κτίριο ή κατασκευή ή μηχανήμα ή εξοπλισμός ή μέρη αυτών, πλήρως αποσβεσμένου στις 31/12/2022.
2. Σε κάθε περίπτωση θεωρείται επένδυση απλής αντικατάστασης και συνεπώς δεν ενισχύεται, η αντικατάσταση μη αποσβεσμένων, ελκυστήρων, φορτηγών αυτοκινήτων και αυτοκινούμενων μηχανημάτων καθώς και μη αποσβεσμένων παρελκόμενων και αναρτώμενων ελκυστήρα.
3. Σε υφιστάμενα θερμοκήπια, θεωρούνται απλή αντικατάσταση οι επενδύσεις για την αγορά αναλώσιμων υλικών (π.χ. υλικό κάλυψης) ακόμα και αν τα υλικά αυτά έχουν αποσβεστεί.
4. Εξαιρείται από τους περιορισμούς της επένδυσης απλής αντικατάστασης η αντικατάσταση γεωργικού κτιρίου ή κατασκευής ή/και εξοπλισμού αυτού με άλλο σύγχρονο κτίριο ή κατασκευή ή/και εξοπλισμό αυτού λόγω αλλαγής της παραγωγικής διαδικασίας ή των παραγόμενων προϊόντων και εφόσον αποδεδειγμένα το υφιστάμενο κτίριο ή κατασκευή και ο εξοπλισμός αυτού δεν εξυπηρετεί ποιοτικά και ποσοτικά τις νέες συνθήκες.

Άρθρο 13

Τεκμηρίωση του εύλογου κόστους υλοποίησης της επένδυσης.

1. Ο υποψήφιος οφείλει να τεκμηριώσει το εύλογο κόστος υλοποίησης των επενδύσεων ως τη δαπάνη η οποία αντιστοιχεί στην εμπορική αξία της επένδυσης και η οποία πραγματικά καταβάλλεται προς τον προμηθευτή, με την προσκόμιση εμπορικών τιμοκαταλόγων, προσφορών, προμετρήσεων ή προϋπολογισμών έργου τυποποιημένων ή ad hoc, ανάλογα με την κατηγορία της επένδυσης.
2. Η προσφορά περιλαμβάνει: α) τα φορολογικά και εμπορικά στοιχεία του προμηθευτή και τα στοιχεία επικοινωνίας με αυτόν, β) την περιγραφή του επενδυτικού αγαθού, τα τεχνικά χαρακτηριστικά, τη δυναμικότητα, την ποσότητα και τη μονάδα μέτρησης, γ) τη συνολική προσφερόμενη τιμή, την τιμή μονάδος ή τις επί μέρους τιμές, όταν η προσφορά περιλαμβάνει διακριτά μέρη τα οποία πρόκειται να τιμολογηθούν χωριστά και οποιοδήποτε άλλο σχετικό κόστος το οποίο περιλαμβάνεται στη συνολική προσφερόμενη τιμή (π.χ. εργασίες προετοιμασίας, υπηρεσίες μεταφοράς και εγκατάστασης κ.λπ.) δ) τον αναλογούντα Φ.Π.Α. και τις λοιπές τυχόν επιβαρύνσεις και ε) ότι τα περιγραφόμενα επενδυτικά αγαθά είναι καινούργια και αμεταχείριστα και διαθέτουν, κατά περίπτωση, σήμανση, πιστοποίηση, άδεια και οτιδήποτε άλλο απαιτείται κατά περίπτωση από την εθνική και ενωσιακή νομοθεσία. Επιπροσθέτως για επενδυτικές δαπάνες που υπερβαίνουν τα 25.000 ευρώ ή αιτούνται ως καινοτόμες επενδύσεις προσκομίζεται και το σχετικό τεχνικό φυλλάδιο (prospectus) καθώς και κάθε άλλη τεχνική πληροφορία που κατά την κρίση του υποψήφιου είναι απαραίτητη για την αξιολόγηση του εύλογου της δαπάνης.
3. Στο Παράρτημα 9 (Εύλογο κόστος) ορίζεται το εύλογο κόστος υλοποίησης ορισμένων επενδύσεων σε σχέση με τις τεχνικές προδιαγραφές τους και κατά συνέπεια για αυτές τις επενδύσεις η επιλέξιμη δαπάνη δεν μπορεί να υπερβαίνει τις τιμές του παραρτήματος. Ομοίως, στην παρ. 10 του άρθρου 9 ορίζεται το εύλογο κόστος για τις γενικές δαπάνες ως ανώτατο ποσοστό επί του εγκεκριμένου προϋπολογισμού του επενδυτικού σχεδίου.
4. Προσφορές υποβάλλονται για κάθε επένδυση της οποίας η δαπάνη υπερβαίνει τα 1.000 ευρώ, ακόμα και αν η υπέρβαση του ποσού αυτού αφορά την προμήθεια πολλών ίδιων αντικειμένων, π.χ. ποτίστρες, ταΐστρες, ελαιόπανα. Εξαιρούνται οι γενικές δαπάνες και οι δαπάνες που αφορούν την απασχόληση εργατών γης.
5. α) Για όλες τις επενδύσεις που συμπεριλαμβάνονται στο Παράρτημα 9 καθώς και για τις γενικές δαπάνες της παρ. 10 του άρθρου 9 υποβάλλεται μία προσφορά. Δεν υποβάλλεται προσφορά για τη σύνταξη και υποβολή του επιχειρηματικού σχεδίου, την υποβολή των αιτήσεων πληρωμής και τις επιλέξιμες αμοιβές για την εκπόνηση μελετών που συντάσσονται από τον συντάκτη του αιτήματος στήριξης.
β) Για τις καινοτόμες επενδύσεις, όπως αυτές καθορίζονται στην πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος καθώς και για τις επενδύσεις που, με ευθύνη του επενδυτή, προτείνονται ως καινοτόμες απαιτείται η προσκόμιση μιας προσφοράς. Ωστόσο, εφόσον οι τελευταίες δεν χαρακτηριστούν ως καινοτόμες από τη γνωμοδοτική επιτροπή, απαιτείται η προσκόμιση δύο συμπληρωματικών προσφορών εντός προθεσμίας που θέτει στον δικαιούχο η γνωμοδοτική επιτροπή.
γ) Για όλες τις υπόλοιπες επενδύσεις, συμπεριλαμβανομένων των επενδύσεων με διαφορετικές τεχνικές προδιαγραφές σε σχέση με τις προδιαγραφές του Παραρτήματος 9, προκειμένου να τεκμηριωθεί το εύλογο κόστος υλοποίησης, απαιτείται η προσκόμιση τριών ανεξάρτητων προσφορών.
6. Για τα θερμοκήπια των οποίων ο τύπος δεν περιλαμβάνεται στο Παράρτημα 9 το εύλογο κόστος προσδιορίζεται από την αξιολόγηση των 3 προσφορών που υποβάλλονται με την αίτηση στήριξης. Στην αίτηση στήριξης καταγράφονται ξεχωριστά οι δαπάνες κατασκευής του θερμοκηπίου από τις δαπάνες του εξοπλισμού του (π.χ. άρδευση, θέρμανση κ.λπ.).

7. Στην περίπτωση κτιριακών και λοιπών κατασκευών, με την αίτηση στήριξης προσδιορίζεται το κόστος των έργων. Για τα κτίρια προσδιορίζεται το συνολικό κόστος και το κόστος ανά τετραγωνικό μέτρο κτιρίου, ενώ για τις λοιπές κατασκευές προσδιορίζεται το συνολικό κόστος και το κόστος ανά μονάδα μέτρησης ανάλογη της φύσης της κατασκευής. Εφόσον το κτίριο ή η κατασκευή περιλαμβάνει περισσότερες λειτουργικές περιοχές διαφορετικού κόστους υλοποίησης ανά μονάδα μέτρησης, το κόστος προσδιορίζεται ξεχωριστά σε κάθε μια λειτουργική περιοχή.
8. Για ένα επενδυτικό αγαθό μπορούν να υποβληθούν περισσότερες από μία προσφορές από περισσότερους του ενός προμηθευτές για διαφορετικά διακριτά μέρη της επένδυσης τα οποία θα τιμολογηθούν χωριστά, όπως για παράδειγμα μια προσφορά για σασί φορτηγού και μία προσφορά για κατασκευή καρότσας μελισσοκομικού αυτοκινήτου. Κάθε προσφορά μπορεί να αντιστοιχεί σε διαφορετική δαπάνη του επενδυτικού σχεδίου ή όλες οι προσφορές είναι δυνατό να διαμορφώνουν αθροιστικά την ίδια δαπάνη ή να ισχύει κάθε συνδυασμός των προηγούμενων. Οι προσφορές αξιολογούνται η κάθε μία ξεχωριστά ως προς την πληρότητά τους και το εύλογο κόστος τους.
9. Με την επιφύλαξη της παρ. 10 του άρθρου 26, σε περιπτώσεις όπου κατά την υλοποίηση προκύπτει διαφοροποίηση (αύξηση) σε δαπάνες που δεν αναφέρονται στους πίνακες του Παραρτήματος 9 και ο δικαιούχος αιτείται τη μεταφορά ποσών μεταξύ επενδυτικών δαπανών, προς τεκμηρίωση του εύλογου κόστους υλοποίησης προσκομίζονται τα αντίστοιχα δικαιολογητικά που προβλέπονται στο παρόν άρθρο.
10. Τα όργανα που εμπλέκονται στις διαδικασίες αξιολόγησης, έγκρισης, πιστοποίησης της ορθής εκτέλεσης του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου, καταβολής της στήριξης και ελέγχου, εφόσον το κρίνουν απαραίτητο, πέραν των οριζόμενων στο παρόν άρθρο, δύνανται να ελέγχουν με κάθε πρόσφορο τρόπο το εύλογο κόστος υλοποίησης των επενδυτικών δαπανών. Συνεπάγεται ότι δύνανται να ζητούν από τον δικαιούχο της στήριξης, τον προμηθευτή ή και τρίτους πρόσθετα κατά την κρίση τους στοιχεία και πληροφορίες για την εξακρίβωση του εύλογου κόστους υλοποίησης των επενδυτικών δαπανών.

Άρθρο 14

Τεκμηρίωση της σκοπιμότητας και της δυναμικότητας των επενδύσεων.

1. Η σκοπιμότητα των επενδύσεων και η προσαρμογή τους στην παραγωγική κατεύθυνση και ικανότητα της εκμετάλλευσης πρέπει να τεκμηριώνεται κατά την υποβολή της αίτησης στήριξης. Εκτός αν προσδιορίζεται διαφορετικά, η τεκμηρίωση της σκοπιμότητας και της δυναμικότητας των επενδύσεων αφορά κάθε επένδυση προϋπολογισμού άνω των 1.000 €.
2. Η τεκμηρίωση περιλαμβάνει υποχρεωτικά αναφορά στο υφιστάμενο σύστημα παραγωγής ή στην υφιστάμενη παραγωγική διαδικασία καθώς και σύγκρισή τους με το σύστημα παραγωγής / παραγωγική διαδικασία κατά την ολοκλήρωση της επένδυσης. Για τον σκοπό αυτό παρατίθενται στοιχεία με τα οποία αποδεικνύεται η σκοπιμότητα της επένδυσης σε σχέση με τα λειτουργικά χαρακτηριστικά της εκμετάλλευσης και η προσαρμογή της δυναμικότητας ή του μεγέθους ή της ποσότητας της επένδυσης στην παραγωγική ικανότητα της εκμετάλλευσης.
3. Η τεκμηρίωση της παρ. 2 δύναται να αφορά αποκλειστικά τη συγκεκριμένη αιτούμενη επένδυση ή δύναται να αφορά το σχετικό σύστημα παραγωγής στο οποίο η επένδυση προτείνεται να ενταχθεί. Επενδύσεις γεωργικών κτιρίων και κατασκευών καθώς και ο ενσωματωμένος σ' αυτές εξοπλισμός που κατά την κρίση των αρμοδίων οργάνων έχουν δυναμικότητα, μέγεθος, ποσότητα μεγαλύτερη της παραγωγικής ικανότητας της εκμετάλλευσης, εγκρίνονται με μείωση της σχετικής δαπάνης.

4. Ειδικά για την προμήθεια ελκυστήρα η επιλογή της απαιτούμενης ισχύος για την κάλυψη των αναγκών της εκμετάλλευσης προσδιορίζεται σύμφωνα με τα οριζόμενα στο Παράρτημα 3, “Μεθοδολογία εκλογής ελκυστήρα”.
5. Στο Παράρτημα 4, “Δυναμικότητα της επένδυσης” ορίζεται η επιλεξιμότητα ως προς τη δυναμικότητα, το μέγεθος και την ποσότητα ορισμένων επενδυτικών δαπανών σε συνάρτηση με την παραγωγική ικανότητα της εκμετάλλευσης. Για τις δαπάνες αυτές δεν απαιτείται η τεκμηρίωση της δυναμικότητας, του μεγέθους ή της ποσότητας σε σχέση με την παραγωγική ικανότητα της εκμετάλλευσης ενώ δεν ενισχύεται διαφορετικός συνδυασμός μεγέθους – δυναμικότητας – ποσότητας επενδυτικής δαπάνης σε σχέση με την παραγωγική ικανότητα της εκμετάλλευσης. Ειδικά για τους πίνακες 4.1 και 4.2 του παραρτήματος 4 στις γραμμικές αμελκτικές μηχανές είναι επιλέξιμοι όλοι οι τύποι παγίδευσης και εντός κάθε κατηγορίας δυναμικότητας αιγοπροβάτων είναι επιλέξιμες όλες οι ενδιάμεσες δυναμικότητες.

Άρθρο 15

Ύψος προϋπολογισμού αίτησης στήριξης

1. Για όλες τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις ως όριο αιτούμενου προϋπολογισμού που δύναται να ληφθεί υπόψη στους υπολογισμούς για τον προσδιορισμό της στήριξης, ορίζονται τα 150.000 ευρώ. Ωστόσο ο ανώτατος αιτούμενος προϋπολογισμός δύναται να αυξηθεί έως και τις 250.000 ευρώ με την προϋπόθεση ότι η τυπική απόδοση της εκμετάλλευσης, σύμφωνα με την Ενιαία Δήλωση Εκμετάλλευσης του έτους 2022, ανέρχεται τουλάχιστον στο 20% του αιτούμενου προϋπολογισμού.
2. Ο εγκεκριμένος προϋπολογισμός που λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό της στήριξης που παρέχεται από το υπομέτρο 4.1 δεν μπορεί να υπερβεί αθροιστικά για όλες τις δράσεις του υπομέτρου τις 500.000 ευρώ στην περίπτωση νομικού ή φυσικού προσώπου που υποβάλει ή έχει υποβάλει περισσότερες της μίας αιτήσεις εντός της Προγραμματικής Περιόδου 2014 – 2022, λαμβάνοντας υπόψη και τις συμμετοχές του φυσικού ή νομικού προσώπου σε άλλα νομικά πρόσωπα ή/και συλλογικά σχήματα που έχουν αιτηθεί ή/και υλοποιούν επενδυτικό σχέδιο στο πλαίσιο του υπομέτρου 4.1. Σε περιπτώσεις υπέρβασης του ανωτέρω ορίου γίνεται μείωση στην επιλέξιμη δαπάνη του αιτήματος στήριξης που έχει υποβληθεί από το φυσικό πρόσωπο και στη συνέχεια από το νομικό πρόσωπο.

Άρθρο 16

Χρηματοδότηση επενδυτικού σχεδίου

1. Η ένταξη (%) της παρεχόμενης στήριξης εμφανίζεται στον παρακάτω πίνακα:

	ΜΙΚΡΑ	ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	ΘΕΣΣΑΛΙΑ, ΛΥΤ	ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ &		
	Με πληθυσμό έως 3.100 κατοίκους	Με πληθυσμό άνω των 3.100				
Ο δικαιούχος	80%	70%	60%	60%	60%	50%
Γεωργοί σε ορεινές	80%	70%	60%	60%	60%	50%
Γεωργοί σε προιοχές που	80%	70%	50%	50%	50%	40%
Λοιποί γεωργοί σε	80%	70%	50%	50%	40%	40%

¹ Κατοχή Πτυχίου – Τίτλου σπουδών Γεωτεχνικής κατεύθυνσης επιπέδου ≥ 3

2. Δημόσια και ιδιωτική δαπάνη

2.1. Η χρηματοδότηση της υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου καλύπτεται από τη δημόσια δαπάνη και την ιδιωτική συμμετοχή.

2.2. Η δημόσια δαπάνη (στήριξη) καθορίζεται ως ποσοστό επί του επιλέξιμου προϋπολογισμού και χορηγείται με τη μορφή επιδότησης κεφαλαίου από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης [ΕΓΤΑΑ] και το Ελληνικό Δημόσιο.

2.3. Η στήριξη χορηγείται απολογιστικά, δηλαδή μετά την υλοποίηση των επενδύσεων, την εξόφλησή τους και την πιστοποίηση – παραλαβή τους από τα αρμόδια όργανα, με βάση τις δαπάνες που κρίνονται επιλέξιμες από αυτά.

2.4. Η δημόσια οικονομική στήριξη πιστώνεται σε τραπεζικό λογαριασμό του δικαιούχου.

2.5. Η ιδιωτική συμμετοχή του δικαιούχου της στήριξης προκύπτει ως διαφορά μεταξύ του συνολικού προϋπολογισμού του επενδυτικού σχεδίου και της δημόσιας δαπάνης και καλύπτεται από τον δικαιούχο με ίδια κεφάλαια ή/και με τραπεζικό δανεισμό, εφ' όσον είναι απαραίτητο. Κατά την υλοποίηση του επενδυτικού σχεδίου ο δικαιούχος μπορεί να μεταβάλει τη σχέση μεταξύ ιδίων κεφαλαίων και τραπεζικού δανεισμού που έχει δηλώσει στην αίτηση στήριξης.

3. Για τη διευκόλυνση της χρηματοδότησης της υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου, προβλέπονται τα εξής:

3.1. Χορήγηση Προκαταβολής

3.1.1. Μετά την έκδοση της απόφασης ένταξης πράξης είναι δυνατή η χορήγηση προκαταβολής η οποία δεν υπερβαίνει το 50% της υπολειπόμενης δημόσιας δαπάνης του επενδυτικού σχεδίου.

3.1.2. Η πληρωμή προκαταβολής υπόκειται στη σύσταση τραπεζικής εγγύησης που αντιστοιχεί στο 100% του ποσού της αιτούμενης προκαταβολής.

3.1.3. Οι εγγυητικές επιστολές εκδίδονται από χρηματοπιστωτικό ίδρυμα – μέλος του συστήματος πληρωμών ΔΙΑΣ υπέρ του αρμόδιου οργανισμού πληρωμών και είναι αορίστου χρόνου. Η εγγυητική επιστολή μπορεί να αποδεσμευτεί όταν ο Οργανισμός Πληρωμών εξακριβώσει ότι το ποσό της εγκεκριμένης δαπάνης που αντιστοιχεί στη δημόσια δαπάνη που σχετίζεται με τη δράση ισούται ή υπερβαίνει το ποσό της προκαταβολής.

3.1.4. Με το άρθρο 27 καθορίζονται οι διαδικασίες υποβολής και διεκπεραίωσης των αιτήσεων προκαταβολών καθώς και οι διαδικασίες και τυχόν δικαιολογητικά που απαιτούνται για τη χορήγηση, φύλαξη, εκκαθάριση και επιστροφή των εγγυητικών επιστολών.

3.2. Χρηματοδοτικά εργαλεία

3.2.1. Για την κάλυψη της ιδιωτικής συμμετοχής ο δικαιούχος της στήριξης μπορεί να χρησιμοποιήσει ιδίους πόρους ή/και δάνειο. Το δάνειο που θα χρησιμοποιηθεί είναι δυνατόν να υποστηρίζεται από τα χρηματοδοτικά εργαλεία του ΠΑΑ.

3.2.2. Στις περιπτώσεις όπου το χρηματοδοτικό εργαλείο εμπεριέχει ενίσχυση, το Ακαθάριστο Ισοδύναμο Επιχορήγησης (ΑΙΕ) αυτής παρακρατείται κατά την ολοκλήρωση του σχεδίου βελτίωσης κατά το ποσοστό που υπερβαίνει την ανώτατη ένταση στήριξης του Παραρτήματος ΙΙ του Καν (ΕΕ) 1305/2013, λαμβάνοντας υπόψη την πηγή χρηματοδότησης.

Άρθρο 17

Υπηρεσίες και Φορείς Διαχείρισης, Εφαρμογής, Παρακολούθησης, Ελέγχου, Αναγνώρισης και Εκκαθάρισης Δαπάνης

1. Αρμόδιες υπηρεσίες για τη διαχείριση, συντονισμό, παρακολούθηση και υλοποίηση της εφαρμογής του υπομέτρου 4.1 του ΠΑΑ 2014-2020, σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, είναι οι οριζόμενες στο άρθρο 62 του Νόμου 4314/2014.

2. Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης ΣΣ ΚΑΠ (ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ) είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση και υλοποίηση του υπομέτρου 4.1 εκτός των αρμοδιοτήτων που έχουν εκχωρηθεί στους Ενδιάμεσους Φορείς Διαχείρισης (ΕΦΔ) και στην Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής ΠΑΑ (ΕΥΕ ΠΑΑ), σύμφωνα με τις παρ. 3 και 4 του παρόντος άρθρου.

3. Η Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής Παρεμβάσεων Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΥΕ ΠΑΑ) 2014-2020 έχει την ευθύνη για, την έκδοση του θεσμικού πλαισίου, εγκυκλίων και οδηγιών εφαρμογής, την παρακολούθηση και το συντονισμό των ΕΦΔ.

4. Ως ΕΦΔ ορίζονται οι Γενικές Διευθύνσεις Περιφερειακής Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής των Περιφερειών της Ελλάδος και πιο συγκεκριμένα οι Διευθύνσεις Αγροτικής Οικονομίας των Περιφερειών (ΔΑΟΠ) και οι Διευθύνσεις Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής (ΔΑΟΚ). Ειδικότερα:

4.1. Οι ΔΑΟΠ έχουν τη γενικότερη ευθύνη και εποπτεία της οργάνωσης, δημοσιοποίησης, εφαρμογής και παρακολούθησης του υπομέτρου 4.1. και εισηγούνται στον Περιφερειάρχη την έκδοση όλων των σχετικών μη κανονιστικών αποφάσεων, σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο, τις εγκυκλίους και τις οδηγίες της ΕΥΕ ΠΑΑ. Επίσης, έχουν την ευθύνη της έκδοσης των καταστάσεων πληρωμής και τη διαβίβασή τους στον αρμόδιο φορέα πληρωμών.

4.2. Οι ΔΑΟΚ των Περιφερειακών Ενοτήτων υποδέχονται και αναθέτουν στα αρμόδια όργανα όλα τα αιτήματα των υποψηφίων ή δικαιούχων και παρακολουθούν την πορεία υλοποίησης, τηρώντας σχετικό αρχείο.

5. Ο ΟΠΕΚΕΠΕ είναι ο αρμόδιος φορέας για τη διαχείριση και έλεγχο των δαπανών και έχει την ευθύνη των αιτήσεων πληρωμής των δικαιούχων και της καταβολής των ενισχύσεων εκτός των αρμοδιοτήτων που έχει εκχωρήσει στις Περιφέρειες, για τις οποίες ασκεί εποπτεία.

Άρθρο 18

Πρόσκληση Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος

1. Ύστερα από σχετική εισήγηση της ΕΥΕ ΠΑΑ και τη σύμφωνη γνώμη της ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ

επί της εισήγησης, ο Γενικός Γραμματέας Ενωσιακών Πόρων και Υποδομών αποφασίζει την έκδοση δημόσιας πρόσκλησης για την υποβολή αιτήσεων στήριξης για τη δράση 4.1.5 του ΠΑΑ 2014-2020.

2. Η πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος δύναται να εξειδικεύεται και να απευθύνεται σε συγκεκριμένες κατηγορίες υποψηφίων ή/και προϊόντων ή/και δαπανών δεσμεύοντας αντίστοιχα τα απαιτούμενα ποσά δημόσιας δαπάνης στο πλαίσιο του καθορισμένου ορίου πιστώσεων της παρούσας και σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο ΠΑΑ και τους χρηματοδοτικούς πίνακες αυτού, όπως ισχύουν κάθε φορά. Επιπλέον, οι κατανομές και ποσοτώσεις των ανωτέρω δύναται να διαφοροποιούνται μεταξύ και εντός των Περιφερειών σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο ΠΑΑ ή/και ανάλογα των αναγκών και διαρθρωτικών προβλημάτων που επικρατούν σε κάθε περιοχή. Τα ποσά και ποσοστά στήριξης καθορίζονται στην πρόσκληση και δεν υπερβαίνουν τα όρια που ορίζονται στα άρθρα 15 και 16.

3. Το περιεχόμενο της πρόσκλησης περιλαμβάνει όλα τα απαραίτητα στοιχεία ενημέρωσης των υποψηφίων σχετικά με τις δυνατότητες και τους όρους χρηματοδότησης από το μέτρο καθώς και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους. Ειδικότερα, στο πλαίσιο της πρόσκλησης παρέχονται στους υποψηφίους σαφείς και λεπτομερείς πληροφορίες τουλάχιστον σχετικά με:

3.1. Την προκηρυσσόμενη δράση.

3.2. Τον ιστότοπο, τη διαδικασία υποβολής των αιτήσεων στήριξης μέσω κατάλληλου πληροφοριακού συστήματος και το χρονικό διάστημα κατά το οποίο μπορούν να υποβάλλονται οι αιτήσεις στήριξης καθώς και το χρονικό διάστημα έγκρισης αυτών.

3.3. Το συνολικό ποσό της δημόσιας στήριξης που διατίθεται.

3.4. Τους όρους και τα κριτήρια επιλεξιμότητας τα οποία πρέπει να πληρούν οι υποψήφιοι προκειμένου να επιλεγούν για στήριξη.

3.5. Τα κριτήρια επιλογής για τη βαθμολόγηση των υποψηφίων και το ελάχιστο όριο βαθμολογίας που πρέπει να συγκεντρώσουν οι επιλέξιμοι κατά τα λοιπά υποψήφιοι προκειμένου να κριθούν δικαιούχοι.

3.6. Τις επιλέξιμες δαπάνες και τα ανώτατα όρια επιλεξιμότητας επενδυτικών δαπανών τα οποία είναι δυνατόν να ορίζονται συνδυαστικά κατά κατηγορία ή υποκατηγορία επενδύσεων πέραν αυτών που προβλέπονται στην παρούσα.

3.7. Το υπόδειγμα της αίτησης υπαγωγής στο μέτρο και τα απαιτούμενα δικαιολογητικά που τη συνοδεύουν.

3.8. Τους στόχους, δεσμεύσεις και λοιπές υποχρεώσεις των δικαιούχων μετά την ένταξή τους στη δράση 4.1.5.

3.9. Τα σημεία, τους αντίστοιχους αρμοδίους σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και το διαδικτυακό τόπο για την παροχή σχετικών πληροφοριών.

3.10. Την ενημέρωση των ενδιαφερομένων ότι τα στοιχεία τους θα δημοσιοποιηθούν σύμφωνα με το άρθρο 111 του Καν. (ΕΕ) 1306/2013 και ότι τα στοιχεία ενδέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας από τις αρχές ελέγχου και διερεύνησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή της Χώρας. Σε κάθε περίπτωση τηρούνται οι διατάξεις της Οδηγίας 95/46/ΕΚ και του Καν. (ΕΚ) 45/2001 περί προστασίας των δεδομένων.

3.11. Την ανώτατη προθεσμία για την ολοκλήρωση των επιχειρηματικών σχεδίων και την επίτευξη των δεσμευτικών στόχων αυτού, όπως και ενδιάμεσες προθεσμίες και ορόσημα για την παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης των επιχειρηματικών σχεδίων.

3.12. Τις διαδικασίες παρακολούθησης της υλοποίησης, πιστοποίησης των πράξεων και πληρωμών.

4. Η ΕΥΕ ΠΑΑ αποστέλλει στην ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ σχέδιο πρόσκλησης με σκοπό την εξέτασή του, για τη διασφάλιση τουλάχιστον των ακόλουθων:

- 4.1. Της συμβατότητας με τους στόχους της δράσης, όπως αυτοί έχουν αποτυπωθεί στο ισχύον ΠΑΑ.
- 4.2. Της συμβατότητας με τα ισχύοντα κριτήρια επιλεξιμότητας και επιλογής.
- 4.3. Της σαφούς και εξαντλητικής ενημέρωσης των υποψήφιων για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη συμμετοχή τους στη δράση που προκηρύσσεται.
- 4.4. Της συλλογής όλων των απαιτούμενων δεδομένων για την παρακολούθηση των δεικτών.

Με ευθύνη της ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ εξετάζεται το σχέδιο της πρόσκλησης και διαβιβάζονται τυχόν παρατηρήσεις στην ΕΥΕ ΠΑΑ, οι οποίες ενσωματώνονται στο σχέδιο της πρόσκλησης με σχετική ενημέρωση της ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ.

5. Για τη δημοσιότητα της πρόσκλησης ισχύουν οι υποχρεώσεις δημοσιοποίησης έτσι όπως ορίζονται στο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ) του ΠΑΑ 2014-2020, όπως ισχύει κάθε φορά και ειδικά τα εξής:

5.1. Η πρόσκληση αναρτάται στο πρόγραμμα «ΔΙΑΥΓΕΙΑ» και κοινοποιείται στους εμπλεκόμενους φορείς, δηλαδή στην ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ και στις αρμόδιες Περιφέρειες. Επιπλέον η πρόσκληση αναρτάται στην ιστοσελίδα του ΠΑΑ και στις σχετικές ιστοσελίδες των Περιφερειών. Με ευθύνη των ΔΑΟΠ, η πρόσκληση κοινοποιείται στις ΔΑΟΚ των Περιφερειακών Ενοτήτων, στις Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης των Περιφερειών καθώς και στους κατά τόπους ΟΤΑ Α΄ Βαθμού και τις Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών και τους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς. Επίσης οι ΔΑΟΠ μεριμνούν για την ευρεία δημοσιοποίηση της πρόσκλησης, με σχετική καταχώρηση σε τουλάχιστον δύο ιστοσελίδες ενημέρωσης που δραστηριοποιούνται σε επίπεδο οικείας Περιφέρειας, ώστε να εξασφαλίζεται ότι όλοι οι υποψήφιοι έλαβαν έγκαιρα γνώση για την ύπαρξη και το περιεχόμενο της πρόσκλησης. Σε αντίστοιχες ενέργειες δύνανται να προβούν και οι ΔΑΟΚ, σε μία ιστοσελίδα της Περιφερειακής Ενότητας.

5.2. Με ευθύνη των ΔΑΟΠ ή και των Ειδικών Υπηρεσιών του ΠΑΑ, λαμβάνονται πρόσθετα μέτρα δημοσιοποίησης, όπως:

5.2.1 Η οργάνωση ανοικτών ημερίδων ενημέρωσης, γενικά ή σε ειδικές ομάδες πληθυσμού και περιοχές, χωρίς διακρίσεις,

5.2.2 Η οργάνωση Γραφείου Υποστήριξης (HelpDesk), ώστε να παρέχονται κατά ενιαίο και τυποποιημένο τρόπο πληροφορίες προς τους υποψήφιους δικαιούχους,

5.2.3 Δημοσιοποίηση ή κοινοποίηση της πρόσκλησης σε επιπλέον Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας (τοπικής ή εθνικής εμβέλειας) όπως και σε αντιπροσωπευτικό αριθμό τοπικών φορέων (όπως ενδεικτικά συνεταιρισμοί, επιμελητήρια) που μπορούν να συμβάλλουν στην ευρύτερη δυνατή ενημέρωση του πληθυσμού και όλων των υποψήφιων, χωρίς διακρίσεις.

5.3. Το κείμενο που δημοσιεύεται μπορεί να αποτελεί περίληψη της πλήρους πρόσκλησης και να παραπέμπει σε αναλυτικό πληροφοριακό υλικό, το οποίο τίθεται στη διάθεση των ενδιαφερομένων σε ηλεκτρονική μορφή μέσω του διαδικτύου.

5.4. Για τις ενέργειες δημοσιοποίησης η ΔΑΟΠ τηρεί σχετικό αρχείο με τα αποδεικτικά στοιχεία δημοσιοποίησης.

6. Με ευθύνη της ΕΥΕ ΠΑΑ τα στοιχεία της πρόσκλησης καταχωρίζονται στο ΟΠΣΑΑ και μεταφέρονται στο ΠΣΚΕ, ώστε να χρησιμοποιηθούν στην εφαρμογή που θα επιτρέπει την ηλεκτρονική υποβολή αιτήσεων στήριξης.

Άρθρο 19

Υποβολή αιτήσεων στήριξης

1. Οι ενδιαφερόμενοι που επιθυμούν να ενταχθούν στη δράση 4.1.5 υποβάλλουν μία αίτηση στήριξης στον χρόνο που προσδιορίζεται στην πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος. Η αίτηση υποβάλλεται ηλεκτρονικά μέσω του ΠΣΚΕ στη διεύθυνση <https://www.ependyseis.gr>
2. Οι προδιαγραφές, τα περιεχόμενα (απαιτούμενα δικαιολογητικά κ.λπ.) και ο τρόπος παρουσίασης και υποβολής της αίτησης στήριξης καθορίζονται στην πρόσκληση.
3. Η αίτηση στήριξης συντάσσεται και υπογράφεται από γεωπόνο τακτικό μέλος του ΓΕΩΤΕΕ. Στην περίπτωση αιτήσεων στήριξης που προβλέπουν επενδύσεις για την εξυπηρέτηση κυρίως της ζωικής παραγωγής η αίτηση δύναται να υπογράφεται ή να συνυπογράφεται από κτηνίατρο, τακτικό μέλος του ΓΕΩΤΕΕ. Στην περίπτωση αιτήσεων στήριξης προϋπολογισμού έως 150.000 ευρώ η αίτηση στήριξης δύναται να υπογράφεται από τεχνολόγο γεωπονίας. Η ορθή καταχώρηση και υποβολή πλήρους ηλεκτρονικού φακέλου στη διαδικτυακή εφαρμογή του ΠΣΚΕ, η πληρότητα αυτού και η εμπρόθεσμη οριστικοποίησή του είναι αποκλειστική ευθύνη του αιτούντα.
4. Προκειμένου να οριστικοποιηθεί μια αίτηση στήριξης πρέπει να έχουν συμπληρωθεί όλα τα υποχρεωτικά πεδία καθώς και να έχει υποβληθεί ηλεκτρονικά το σύνολο των δικαιολογητικών και εγγράφων σε μορφή pdf. Σε κάθε περίπτωση, η ορθή καταχώρηση και εμπρόθεσμη οριστικοποίηση – υποβολή πλήρους αίτησης στήριξης στη διαδικτυακή εφαρμογή του ΠΣΚΕ, είναι στην αποκλειστική ευθύνη του αιτούντα και του συντάκτη της αίτησης. Οι επικουρικοί έλεγχοι ορθότητας που διενεργούνται από το ΠΣΚΕ σε κάποια στοιχεία της αίτησης στήριξης δεν απαλλάσσουν τον αιτούντα και τον συντάκτη της αίτησης από τη συγκεκριμένη ευθύνη.
5. Κατά την οριστική υποβολή της ηλεκτρονικής αίτησης το ΠΣΚΕ καταγράφει την ημερομηνία και ώρα της οριστικοποίησης προκειμένου να αποδεικνύεται το εμπρόθεσμο της υποβολής. Μετά την λήξη της προθεσμίας υποβολής δεν είναι δυνατή η οριστικοποίηση της αίτησης και συνεπώς αυτή δεν μπορεί να αξιολογηθεί.
6. Μετά την οριστικοποίηση της ηλεκτρονικής υποβολής της αίτησης η οποιαδήποτε μεταβολή της είναι δυνατή μόνο ύστερα από έγκαιρη υποβολή αιτήματος από-οριστικοποίησης. Υλοποιούνται όλα τα αιτήματα αποριστικοποίησης που υποβάλλονται μέχρι και δύο εργάσιμες ημέρες πριν την ημερομηνία λήξης της προθεσμίας υποβολής. Για αιτήματα αποριστικοποίησης που υποβάλλονται μετά την προθεσμία αυτή θα καταβάλλεται κάθε προσπάθεια υλοποίησής τους χωρίς ωστόσο η Διοίκηση να δεσμεύεται για την διεκπεραίωσή τους. Μετά την αποριστικοποίηση, η αίτηση, προκειμένου να αξιολογηθεί πρέπει να οριστικοποιηθεί εκ νέου πριν από τη λήξη της προθεσμίας υποβολής.
7. Οι αιτήσεις που υποβλήθηκαν μέσω του ΠΣΚΕ μεταφέρονται στο ΟΠΣΑΑ με ευθύνη των ΔΑΟΚ, μέσω κατάλληλης διαδικτυακής υπηρεσίας που παρέχεται από το ΟΠΣΑΑ.

Άρθρο 20

Αξιολόγηση αιτήσεων στήριξης

1. Σε κάθε Περιφέρεια δύναται να συσταθεί Μητρώο Αξιολογητών με απόφαση του Περιφερειάρχη. Εφόσον στο πλαίσιο των υπομέτρων 4.1 και 6.1 έχει ήδη συσταθεί Μητρώο Αξιολογητών, με όμοια απόφαση αυτό δύναται να συμπληρωθεί. Ειδικότερα:
  - 1.1. Στο μητρώο αξιολογητών δύνανται να συμμετέχουν, μετά από αίτησή τους, οι υπάλληλοι που αναφέρονται στις παρ. 3 και 12.
  - 1.2. Η αίτηση υποβάλλεται σε συνέχεια πρόσκλησης που εκδίδεται από τον Περιφερειάρχη ύστερα από εισήγηση της υπηρεσίας της Περιφέρειας που έχει οριστεί

δικαιούχος ενεργειών τεχνικής βοήθειας του ΠΑΑ. Εκτός και αν διαφορετικά ορίζεται στην απόφαση του Περιφερειάρχη, η υποβολή των αιτήσεων γίνεται μέχρι και την ημερομηνία ολοκλήρωσης της υποβολής των αιτήσεων στήριξης.

1.3. Η αίτηση αφορά αξιολόγηση αιτημάτων στήριξης που υποβάλλονται στην συγκεκριμένη Περιφέρεια. Στην αίτηση ο υπάλληλος πρέπει να αναφέρει αν έχει προηγούμενη εμπειρία στα υπομέτρα 4.1 και 6.1 του ΠΑΑ 2014-2020 ή στο μέτρο 121 του ΠΑΑ 2007-2013 ή αν έχει αξιολογήσει στο παρελθόν επενδυτικά σχέδια.

1.4. Για την εξέταση των αιτημάτων εγγραφής στο μητρώο δύναται να συσταθεί με απόφαση Περιφερειάρχη επιτροπή αξιολόγησης αιτημάτων.

1.5. Μέσω του Μητρώου Αξιολογητών δύναται να πραγματοποιούνται όλα τα στάδια της αξιολόγησης (αξιολόγηση, γνωμοδοτική επιτροπή, επιτροπή ενστάσεων) των προτάσεων που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο της παρούσας δράσης.

1.6. Η εγγραφή στο Μητρώο Αξιολογητών δεν είναι υποχρεωτική για τη συμμετοχή στα στάδια της αξιολόγησης, ωστόσο είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την αποζημίωση όσων συμμετέχουν σε αυτά, εφόσον οι εργασίες αξιολόγησης πραγματοποιηθούν εκτός ωραρίου εργασίας και εκτός χρόνου που καλύπτεται από υπερωριακή απασχόληση για τα υπηρεσιακά τους καθήκοντα και έχει προβλεφθεί σε σχετική κοινή υπουργική απόφαση καθορισμού αμοιβής τους.

2. Η αξιολόγηση πραγματοποιείται με ευθύνη των Περιφερειών και των αρμοδίων Υπηρεσιών μέσω της συμπλήρωσης των αντίστοιχων ηλεκτρονικών φύλλων αξιολόγησης του ΠΣΚΕ. Τα ηλεκτρονικά φύλλα αξιολόγησης περιέχουν όλα τα απαραίτητα σημεία ελέγχου ώστε μαζί με τους, επικουρικά, διενεργούμενους από το ΠΣΚΕ ηλεκτρονικούς διασταυρωτικούς ελέγχους να επιτυγχάνεται ο πλήρης έλεγχος της επιλεξιμότητας της αίτησης, ο υπολογισμός της βαθμολογίας και ο καθορισμός της οικονομικής στήριξης.

3. Οι ανωτέρω αξιολογήσεις διενεργούνται από υπαλλήλους ΠΕ γεωτεχνικούς ή ΤΕ γεωπονίας ή ΠΕ οικονομικούς των Περιφερειών, από ΠΕ γεωτεχνικούς ή ΤΕ γεωπονίας, της Κεντρικής Υπηρεσίας του ΥΠΑΑΤ, των Αποκεντρωμένων και Περιφερειακών Υπηρεσιών του ΥΠΑΑΤ, των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων καθώς και από υπαλλήλους ΠΕ γεωτεχνικούς ή ΤΕ γεωπονίας ή ΠΕ οικονομικούς των ΕΥΔ και ΕΥΕ ΠΑΑ.

4. Η επιλογή των αξιολογητών, γίνεται με απόφαση του Περιφερειάρχη, βάσει εισήγησης της ΔΑΟΠ, λαμβάνοντας υπόψη την εμπειρία των αξιολογητών στα υπομέτρα 4.1 και 6.1, την εμπειρία τους στην αξιολόγηση αιτήσεων επενδυτικών σχεδίων και το ότι, για λόγους αποτελεσματικότητας της αξιολόγησης, δεν επιτρέπεται η χρέωση λιγότερων από 20 αιτημάτων στήριξης σε κάθε αξιολογητή. Η απόφαση ορισμού των αξιολογητών αναρτάται στο Διαύγεια και στην ιστοσελίδα της Περιφέρειας. Οι αξιολογητές υποχρεούνται να λάβουν γνώση του θεσμικού πλαισίου του μέτρου.

5. Οι αξιολογητές έχουν πρόσβαση στο ΠΣΚΕ και συνεπώς στα στοιχεία των υποψηφίων. Για το λόγο αυτό μέσω υποβολής κατάλληλης υπεύθυνης δήλωσης πρέπει να δηλώνεται από μέρους τους η τήρηση της εχεμύθειας καθώς και ότι σε περίπτωση ύπαρξης σύγκρουσης συμφερόντων δεν θα προβαίνουν στην αξιολόγηση της σχετικής αίτησης στήριξης με ενημέρωση των αρμοδίων υπηρεσιών.

6. Στην αξιολόγηση εξετάζεται το ηλεκτρονικό αίτημα στήριξης όπως αυτό έχει οριστικοποιηθεί στο ΠΣΚΕ. Η εμπρόθεσμη ηλεκτρονική οριστικοποίηση αποτελεί αναγκαία συνθήκη για την αξιολόγηση της αίτησης στήριξης.

7. Αρχικά ελέγχεται η εμπρόθεσμη υποβολή, η πληρότητα και η συμμόρφωση των υποβληθεισών αιτήσεων ως προς τα κριτήρια επιλεξιμότητας.

8. Κατά τη διενέργεια του διοικητικού ελέγχου, ο αξιολογητής ή/και η ΔΑΟΚ δύνανται να ζητήσουν από τον υποψήφιο την υποβολή, εντός προθεσμίας η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη των 5 εργάσιμων ημερών, συμπληρωματικών στοιχείων και διευκρινήσεων καθώς και τη συμπλήρωση του αιτήματος με στοιχεία, την έλλειψη των οποίων κρίνουν ως προφανές σφάλμα κατά την έννοια της παρ. 2 άρθρου 25.
9. Στη συνέχεια όλες οι αιτήσεις βαθμολογούνται με βάση τα κριτήρια επιλογής και προσδιορίζεται το ποσό και η ένταση ενίσχυσης.
10. Η απόρριψη ή/και μεταβολή των αιτούμενων δαπανών ή μέρους αυτών, αιτιολογείται πλήρως από τον αξιολογητή και καταγράφεται στο πόρισμα αξιολόγησης με υποχρεωτική αναφορά στο ισχύον θεσμικό πλαίσιο. Πορίσματα αξιολόγησης που δεν έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τα ανωτέρω δεν θεωρούνται πλήρη και κατά συνέπεια η σχετική διαδικασία αξιολόγησης δεν μπορεί να θεωρηθεί ολοκληρωμένη.
11. Τα αποτελέσματα καταγράφονται στο ΠΣΚΕ σε κατάλληλο ηλεκτρονικό φύλλο διοικητικού ελέγχου το οποίο παράγεται μετά την οριστικοποίηση της αξιολόγησης. Με την οριστικοποίηση της αξιολόγησης το φύλλο διοικητικού ελέγχου γίνεται άμεσα διαθέσιμο στην αρμόδια Γνωμοδοτική Επιτροπή για εξέταση.
12. Σε κάθε Περιφερειακή Ενότητα συγκροτούνται μία ή περισσότερες Γνωμοδοτικές Επιτροπές Αξιολόγησης Αιτήσεων Στήριξης (εφεξής «γνωμοδοτικές επιτροπές»).
- Ειδικότερα:
- 12.1. Κάθε επιτροπή αποτελείται από τρία μέλη με τους αναπληρωτές τους, ενώ μπορεί να συγκροτούνται Γνωμοδοτικές Επιτροπές και σε επίπεδο Περιφέρειας.
- 12.2. Μέλη δύναται να είναι υπάλληλοι, κατά προτεραιότητα, γεωτεχνικοί ή ΤΕ γεωπονίας, οικονομικοί και μηχανικοί των υπηρεσιών της Περιφέρειας και των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, ύστερα από πρόταση του Συντονιστή της Αποκεντρωμένης Διοίκησης.
- 12.3. Ο ορισμός των μελών γίνεται με απόφαση του Περιφερειάρχη, βάσει εισήγησης της ΔΑΟΠ στην οποία λαμβάνεται υπόψη η εμπειρία των μελών στα υπομέτρα 4.1 και 6.1. Η απόφαση αναρτάται στο Διαύγεια και στην ιστοσελίδα της Περιφέρειας.
- 12.4. Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να εξασφαλίζεται, ακόμα και με την κατάλληλη αξιοποίηση των αναπληρωματικών μελών, ότι άτομα που έχουν λειτουργήσει ως αξιολογητές της αίτησης στήριξης δεν συμμετέχουν στη συγκεκριμένη σύνθεση Γνωμοδοτικής Επιτροπής που εξετάζει τη συγκεκριμένη αίτηση. Επιπλέον, εξασφαλίζεται ότι για τα άτομα που μετέχουν στην γνωμοδοτική επιτροπή τηρείται η εχεμύθεια και ότι δεν υφίσταται σύγκρουση συμφερόντων, μέσω υποβολής κατάλληλης δήλωσης.
13. Το έργο της Γνωμοδοτικής Επιτροπής αφορά κυρίως:
- 13.1. Τον έλεγχο της τήρησης των κριτηρίων επιλογής και της διαδικασίας αξιολόγησης.
- 13.2. Την επικύρωση ή τροποποίηση του πορίσματος του εισηγητή.
- 13.3. Τη σύνταξη και οριστικοποίηση ηλεκτρονικού φύλλου γνωμοδότησης για κάθε αίτημα ενίσχυσης στο οποίο καταγράφεται το πόρισμα του ελέγχου. Εφόσον υπάρχουν απορρίψεις επενδύσεων, περικοπές επενδύσεων, απόρριψη του αιτήματος ή τυχόν ειδικοί όροι που πρέπει να τηρήσει ο υποψήφιος, αυτοί καταγράφονται με σαφή αναφορά στη νομική τους βάση.
- 13.4. Οι αξιολογητές των αιτήσεων στήριξης δύναται να παρέχουν διευκρινήσεις στη Γνωμοδοτική Επιτροπή εφόσον αυτό κριθεί αναγκαίο από αυτήν.

1. Όλες οι αιτήσεις βαθμολογούνται και προσδιορίζεται το ποσό και η ένταση στήριξης ανεξάρτητα από το αν πληρούν ή όχι τα κριτήρια επιλεξιμότητας.
2. Για τον καθορισμό των κριτηρίων βαθμολόγησης των αιτήσεων στήριξης έχουν θεσπισθεί οι παρακάτω αρχές κριτηρίων:
  - 2.1. Ο προσανατολισμός της εκμετάλλευσης.
  - 2.2. Το οικονομικό μέγεθος της εκμετάλλευσης.
  - 2.3. Η δυναμική της εκμετάλλευσης.
  - 2.4. Οι επενδυτικές δαπάνες που καθιστούν ανθεκτική την εκμετάλλευση στους εξωγενείς κινδύνους.
  - 2.5. Η εισαγωγή/χρήση καινοτομίας με προτεραιότητα σε αυτές που αφορούν σε γεωργία ακριβείας και έξυπνη γεωργία.
  - 2.6. Η συμμετοχή σε κλάδους που αναδεικνύονται στο πλαίσιο των ιδιαιτεροτήτων και αναγκών της κάθε Περιφέρειας.
  - 2.7. Η επενδύσεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις πυρόπληκτων περιοχών.
3. Τα κριτήρια και η μεθοδολογία της βαθμολόγησης καθορίζονται στην πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος.
4. Σε περίπτωση ισοβαθμίας, θα προτιμηθεί έναντι των υπολοίπων το αίτημα στήριξης με το χαμηλότερο αιτούμενο προϋπολογισμό.

Άρθρο 22

Πίνακες Αποτελεσμάτων Διοικητικού Ελέγχου και Ενημέρωση Δικαιούχων

1. Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας και με βάση το όριο των διαθέσιμων πιστώσεων, με απόφαση Περιφερειάρχη ύστερα από εισήγηση της ΔΑΟΠ, συντάσσονται σύμφωνα με τα πορίσματα των Γνωμοδοτικών Επιτροπών οι Πίνακες Αποτελεσμάτων Διοικητικού Ελέγχου στους οποίους παρουσιάζονται οι αιτήσεις που επιλέγονται για στήριξη και αυτές που δεν επιλέγονται. Οι αιτήσεις, εξαιρουμένων εκείνων που έχουν απορριφθεί, κατατάσσονται με φθίνουσα βαθμολογική σειρά. Στους πίνακες επισημαίνονται:
  - 1.1. Οι αιτήσεις που επιλέγονται προς στήριξη και εντάσσονται στο υπομέτρο 4.1 των οποίων ο προϋπολογισμός δημόσιας δαπάνης δεν υπερβαίνει αθροιστικά τον αντίστοιχο της πρόσκλησης και των οποίων η βαθμολογία είναι μεγαλύτερη τυχόν ελάχιστου ορίου που έχει τεθεί στην πρόσκληση (Πίνακας Δικαιούχων).
  - 1.2. Οι αιτήσεις που πληρούν τις προϋποθέσεις επιλεξιμότητας αλλά δεν καλύπτονται από το όριο πίστωσης (Πίνακας αιτήσεων που δεν καλύπτονται από το όριο πίστωσης).
  - 1.3. Οι αιτήσεις που δεν επιλέγονται προς στήριξη διότι δεν πληρούν τις προϋποθέσεις επιλεξιμότητας (Πίνακας Απορριπτόμενων).
  - 1.4. Ο επιλέξιμος προϋπολογισμός των αιτήσεων, έτσι όπως διαμορφώθηκε από το διοικητικό έλεγχο.
2. Οι ανωτέρω πίνακες συνοδεύονται από σαφείς πληροφορίες για την πρόσβαση των αιτούντων στο αναλυτικό αποτέλεσμα του διοικητικού ελέγχου, όπως αυτό απεικονίζεται στο ΠΣΚΕ, για τη δυνατότητα, τον τρόπο και την προθεσμία υποβολής ενδικοφανούς προσφυγής κατά την έννοια του άρθρου 25 του Ν. 2690/1999.
3. Οι ανωτέρω πίνακες κοινοποιούνται στις ΔΑΟΚ, αναρτώνται στο «Διαύγεια» και δημοσιοποιούνται με κάθε πρόσφορο μέσο για την ενημέρωση των αιτούντων. Αναρτώνται επίσης

στην ιστοσελίδα του ΠΑΑ και στις σχετικές ιστοσελίδες των Περιφερειών με ευθύνη των ΔΑΟΠ. Με αυτόν τον τρόπο εκπληρώνεται η υποχρέωση του Δημοσίου για ενημέρωση του δικαιούχου.

4. Επικουρικά, με ευθύνη των οικείων ΔΑΟΚ, αποστέλλεται με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις που έχουν δηλώσει στο ΠΣΚΕ ο υποψήφιος και ο συντάκτης της αίτησης, ενημέρωση σχετικά με την ανάρτηση των πινάκων και τον ΑΔΑ τους στο «Διαύγεια». Οι συντάκτες των αιτήσεων οφείλουν να ενημερώσουν σχετικά τους υποψήφιους.

5. Ο έλεγχος των ενδικοφανών προσφυγών διενεργείται σύμφωνα με τις διαδικασίες του άρθρου 24.

6. Ο προϋπολογισμός του πίνακα δικαιούχων μετά την εξέταση των ενστάσεων δύναται να υπερβαίνει το 100% του προϋπολογισμού της πρόσκλησης σε επίπεδο Περιφέρειας σύμφωνα με το Σ.Δ.Ε.

Άρθρο 23 **Απόφαση Ένταξης Πράξεων**

1. Ο Περιφερειάρχης εκδίδει απόφαση ένταξης πράξεων για τις αιτήσεις που επιλέχθηκαν προς στήριξη μετά από σχετική εισήγηση της ΔΑΟΠ. Η απόφαση ένταξης πράξεων αποτυπώνει τα αποτελέσματα της Γνωμοδοτικής Επιτροπής.

2. Το σχέδιο της απόφασης ένταξης παράγεται με βάση τις πληροφορίες που περιλαμβάνονται στις σχετικές αιτήσεις και τα αποτελέσματα της αξιολόγησης που έχουν καταχωρηθεί ήδη στο ΟΠΣΑΑ με ευθύνη της ΔΑΟΠ.

3. Η απόφαση ένταξης πράξεων περιλαμβάνει κατ' ελάχιστον τα βασικά στοιχεία των αντίστοιχων πράξεων και ειδικά τα εξής:

3.1. Τον κωδικό ΟΠΣΑΑ.

3.2. Τον μοναδικό κωδικό ταυτοποίησης της αίτησης στο ΠΣΚΕ.

3.3. Τον προϋπολογισμό (ποσό στήριξης) πράξης και ένταση στήριξης.

Για λόγους πληροφόρησης των δικαιούχων στην απόφαση ένταξης πράξεων περιλαμβάνονται οι α) οι υποχρεώσεις/δεσμεύσεις των δικαιούχων, β) η διαδικασία χορήγησης της στήριξης και γ) οι έλεγχοι που διενεργούνται και οι αντίστοιχες κυρώσεις.

Σε κάθε περίπτωση η μη συμπερίληψη στην απόφαση ένταξης πράξεων του συνόλου των όρων και προϋποθέσεων της παρούσας δεν καθιστά αυτούς χωρίς εφαρμογή στους δικαιούχους, οι οποίοι οφείλουν να είναι ενήμεροι για αυτούς.

4. Με ευθύνη της ΔΑΟΠ οι εν λόγω αποφάσεις αναρτώνται υποχρεωτικά σε ηλεκτρονική μορφή στην ιστοσελίδα της Περιφέρειας και στο πρόγραμμα «Διαύγεια» και κοινοποιούνται στις ΔΑΟΚ των Περιφερειακών Ενοτήτων, στις Ειδικές Υπηρεσίες του ΠΑΑ (ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ και ΕΥΕ) καθώς και στον ΟΠΕΚΕΠΕ με ηλεκτρονικά μέσα, ενώ δύναται να δημοσιοποιούνται με κάθε άλλο πρόσφορο μέσο (όπως ανάρτηση στις έδρες των ΔΑΟΠ, των ΔΑΟΚ των Περιφερειακών Ενοτήτων). Με αυτόν τον τρόπο εκπληρώνεται η υποχρέωση του Δημοσίου για ενημέρωση του δικαιούχου. Επικουρικά, οι οικείες ΔΑΟΚ κοινοποιούν την απόφαση ένταξης πράξεων ατομικά σε κάθε δικαιούχο με αποστολή ηλεκτρονικού μηνύματος στη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που αυτός έχει δηλώσει στο ΠΣΚΕ. Η απόφαση ένταξης πράξεων κοινοποιείται, επίσης με αποστολή μηνύματος, στη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου του συμβούλου που έχει συντάξει την αίτηση ενίσχυσης ο οποίος οφείλει να ενημερώσει σχετικά τον δικαιούχο.

5. Με ευθύνη της ΔΑΟΠ τηρείται αρχείο δημοσιοποίησης.

6. Μετά την έκδοση της απόφασης ένταξης, τα στοιχεία της (αριθμός και ημερομηνία πρωτοκόλλου, ΑΔΑ) καταχωρίζονται στο ΟΠΣΑΑ, με ευθύνη της ΔΑΟΠ. Με την έκδοση της εν λόγω απόφασης, για κάθε αίτηση που εντάσσεται, παράγεται από το ΟΠΣΑΑ σχετικό Τεχνικό

Δελτίο Πράξης. Η απόφαση ένταξης πράξεων αποτελεί την πρόταση εγγραφής τους στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Η οριστική εγγραφή της πράξης στο ΠΔΕ γίνεται σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις. Τα στοιχεία της απόφασης ένταξης πράξεων μεταφέρονται στο ΠΣΚΕ μέσω κατάλληλης διαδικτυακής υπηρεσίας που παρέχεται από το ΟΠΣΑΑ.

7. Η απόφαση ένταξης πράξεων καθίσταται αυτοδίκαια αποδεκτή από την ημερομηνία έκδοσής της εκτός και αν ο δικαιούχος υποβάλει παραίτηση. Η υποβολή ενδικοφανούς προσφυγής επί επενδύσεων που έχουν απορριφθεί ή περικοπεί δεν οδηγεί σε αναστολή της ισχύος της απόφασης ένταξης.

Άρθρο 24 **Υποβολή Ενδικοφανών Προσφυγών**

1. Οι υποψήφιοι των οποίων οι αιτήσεις έχουν συμπεριληφθεί στους Πίνακες Αποτελεσμάτων της παρ. 1 του άρθρου 22 έχουν το δικαίωμα υποβολής ενδικοφανούς προσφυγής, με την έννοια του άρθρου 25 του νόμου 2690/1999, κατά της σχετικής απόφασης των αποτελεσμάτων αξιολόγησης.
2. Οι ενδικοφανείς προσφυγές υποβάλλονται άπαξ, ηλεκτρονικά μέσω του ΠΣΚΕ, εντός αποκλειστικής προθεσμίας η οποία καθορίζεται με απόφαση του Περιφερειάρχη σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 22. Το εμπρόθεσμο της υποβολής προκύπτει από την ημερομηνία της ηλεκτρονικής οριστικοποίησης. Ενδικοφανείς προσφυγές που υποβάλλονται εκτός των προβλεπομένων προθεσμιών δεν γίνονται παραδεκτές και δεν αξιολογούνται.
3. Η εξέταση των ενδικοφανών προσφυγών γίνεται από Επιτροπές Ενδικοφανών Προσφυγών (μία ή περισσότερες) οι οποίες αποτελούνται από τρία μέλη με τους αναπληρωτές τους. Μέλη δύναται να είναι κατά προτεραιότητα υπάλληλοι – γεωτεχνικοί ή ΤΕ γεωπονίας, οικονομικοί και μηχανικοί των αρμόδιων υπηρεσιών της Περιφέρειας, της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, ύστερα από πρόταση του Συντονιστή της και την εγγραφή τους στο Μητρώο Αξιολογητών και των Αποκεντρωμένων και Περιφερειακών Υπηρεσιών του ΥΠΑΑΤ, ύστερα από εισήγηση της Γενικής Διεύθυνσης Αποκεντρωμένων Δομών του ΥΠΑΑΤ και την εγγραφή τους στο Μητρώο Αξιολογητών. Οι εν λόγω επιτροπές συστήνονται με απόφαση του Περιφερειάρχη η οποία αναρτάται στο Διαύγεια, στην ιστοσελίδα της Περιφέρειας.
4. Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να εξασφαλίζεται ότι υπάλληλοι που έχουν αξιολογήσει ή γνωμοδοτήσει επί της αίτησης στήριξης δεν συμμετέχουν στη διαδικασία εξέτασης προσφυγής που αφορά τη συγκεκριμένη αίτηση. Επιπλέον, εξασφαλίζεται ότι για τους υπαλλήλους που μετέχουν στην εξέταση των ενδικοφανών προσφυγών τηρείται η εχεμύθεια και ότι δεν υφίσταται σύγκρουση συμφερόντων, μέσω υποβολής κατάλληλης δήλωσης.
5. Οι Επιτροπές Ενδικοφανών Προσφυγών εξετάζουν το σύνολο των ενδικοφανών προσφυγών της οικείας Περιφέρειας. Οι ενδικοφανείς προσφυγές εξετάζονται ως προς τη νομιμότητα της πράξης κατά της οποίας στρέφονται όσο και ως προς την ουσία της υπόθεσης και συντάσσεται αιτιολογημένο πόρισμα επί του συνόλου των αντιρρήσεων με υποχρεωτική αναφορά στο θεσμικό πλαίσιο της δράσης.
6. Η εξέταση των ενδικοφανών προσφυγών ολοκληρώνεται εντός προθεσμίας ενός μηνός από την παροχή της δυνατότητας ανάληψης για αξιολόγηση της ενδικοφανούς προσφυγής στο ΠΣΚΕ.
7. Μετά την ολοκλήρωση της εκδίκασης της υποβολής των ενστάσεων, σύμφωνα με τα σχετικά αποτελέσματα που είναι διαθέσιμα στο ΠΣΚΕ, με απόφαση του Περιφερειάρχη οι ΔΑΟΠ επικαιροποιούν τον Πίνακα Αποτελεσμάτων Αξιολόγησης όπου απεικονίζεται η νέα βαθμολογική κατάταξη των υποψηφίων. Οι Πίνακες Αποτελεσμάτων Αξιολόγησης είναι οι

εξής:

7.1. Πίνακας Δικαιούχων.

7.2. Πίνακας Αιτήσεων που δεν καλύπτονται από το όριο πιστώσεων.

7.3. Πίνακας Απορριπτόμενων.

8. Για τους επικαιροποιημένους Πίνακες Αξιολόγησης Αποτελεσμάτων που προκύπτουν μέχρι εξάντλησης των πόρων, ακολουθούνται οι διαδικασίες δημοσιότητας σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 22 και, επικουρικά, με την παρ. 4 του άρθρου 22.
9. Με τη δημοσιοποίηση των πινάκων η απόφαση επί της ενδικοφανούς προσφυγής καθίσταται οριστική.
10. Οι Πίνακες Αποτελεσμάτων Αξιολόγησης οι οποίοι συντάσσονται στο ΠΣΚΕ, μεταφέρονται στο ΟΠΣΑΑ, μέσω κατάλληλης διαδικτυακής υπηρεσίας που παρέχεται από το ΟΠΣΑΑ. Μέσω της διαδικτυακής υπηρεσίας μεταφέρονται στο ΟΠΣΑΑ, οι αιτήσεις στήριξης και οι διοικητικοί έλεγχοι των αιτήσεων με τα φύλλα αξιολόγησης.
11. Με τη δημοσιοποίηση των πινάκων το πόρισμα της εξέτασης της ενδικοφανούς προσφυγής καθίσταται προσβάσιμο στον ενιστάμενο μέσα από το ΠΣΚΕ.

Άρθρο 25

Διόρθωση προφανών σφαλμάτων

1. Οι δικαιούχοι μπορούν, σε περιπτώσεις προφανών σφαλμάτων, να διορθώσουν και να προσαρμόσουν τις αιτήσεις τους ή/και τα αναρτόμενα δικαιολογητικά οποιαδήποτε στιγμή μετά την υποβολή τους, σύμφωνα με το άρθρο 4 του Καν. (ΕΕ) 809/2014.
2. Οι αιτήσεις στήριξης, οι αιτήσεις πληρωμής, οι αιτήσεις τροποποίησης και τυχόν δικαιολογητικά έγγραφα που παρέχει ο δικαιούχος μπορούν να διορθώνονται και να προσαρμόζονται ανά πάσα στιγμή μετά την υποβολή τους σε περιπτώσεις προφανών σφαλμάτων τα οποία αναγνωρίζει η αρμόδια αρχή βάσει συνολικής αξιολόγησης της συγκεκριμένης περίπτωσης και υπό την προϋπόθεση ότι ο δικαιούχος ενήργησε με καλή πίστη. Η διαδικασία διόρθωσης προφανών σφαλμάτων εφαρμόζεται από την υποβολή της αίτησης μέχρι την ολοκλήρωση της σχετικής διαδικασίας. Ως προφανή σφάλματα αναγνωρίζονται μόνον όσα μπορούν να διαπιστωθούν απευθείας στο πλαίσιο τυπικού ελέγχου.
3. Για το σκοπό αυτό υποβάλλουν στην οικεία ΔΑΟΚ αίτημα, συνοδευόμενο από τα κατά περίπτωση δικαιολογητικά, περιγράφοντας το προφανές σφάλμα. Ανάλογα με το χρόνο υποβολής, το αίτημα ελέγχεται και εγκρίνεται έως το στάδιο ένταξης από τα όργανα της αξιολόγησης ή, μετά την ένταξη, ελέγχεται από την επιτροπή παρακολούθησης και εγκρίνεται ή απορρίπτεται από τη ΔΑΟΠ.
4. Εφόσον αναγνωριστεί ότι πρόκειται για προφανές σφάλμα διενεργούνται οι απαραίτητες διορθώσεις.
5. Η αποδοχή προφανούς σφάλματος επί αιτήματος πληρωμής μπορεί να επιφέρει τα εξής:
  - 5.1. Αν ο διοικητικός έλεγχος έχει ολοκληρωθεί αλλά η αίτηση που περιέχει τα προφανή σφάλματα δεν έχει περιληφθεί σε παρτίδα πληρωμής, τότε τροποποιείται η εν λόγω αίτηση.
  - 5.2. Αν ο διοικητικός έλεγχος έχει ολοκληρωθεί και η αίτηση που περιέχει τα προφανή σφάλματα έχει περιληφθεί σε παρτίδα πληρωμής αλλά δεν έχει καταβληθεί η αναλογούσα στήριξη, τότε τροποποιείται η εν λόγω αίτηση, αφού αυτή εξαιρεθεί από την παρτίδα με ευθύνη του ΟΠΕΚΕΠΕ, κατόπιν σχετικής ενημέρωσής του από την οικεία ΔΑΟΠ.
  - 5.3. Αν έχει καταβληθεί η αναλογούσα στήριξη στον δικαιούχο και με την εν λόγω διόρθωση προκαλείται καταβολή επιπλέον στήριξης τότε αυτή καταβάλλεται, εφόσον το συνολικό ποσό δεν

υπερβαίνει το αρχικό αναλογούν ποσό της στήριξης.

5.4. Αν έχει καταβληθεί η αναλογούσα ενίσχυση στον δικαιούχο και προκαλείται υποχρέωση επιστροφής μέρους ή του συνόλου της ενίσχυσης, τότε ακολουθείται διαδικασία ανάκτησης της καταβληθείσας ενίσχυσης, συμπεριλαμβανομένων των πιθανών τόκων. Η διαδικασία ολοκληρώνεται με την αποστολή στη ΔΑΟΠ του αποδεικτικού κατάθεσης του ανωτέρω ποσού στο σχετικό λογαριασμό που τηρεί ο ΟΠΕΚΕΠΕ. Το ανωτέρω αποδεικτικό κατάθεσης διαβιβάζεται από τη ΔΑΟΠ στον ΟΠΕΚΕΠΕ μαζί με τα στοιχεία του δικαιούχου και το λόγο της κατάθεσης.

6. Με ευθύνη της οικείας ΔΑΟΚ, για τη διόρθωση των προφανών σφαλμάτων ενημερώνονται και οι σχετικές καταχωρήσεις στο ΟΠΣΑΑ και στο ΠΣΚΕ.

Άρθρο 26 **Τροποποίηση πράξης**

1. Στην περίπτωση που το επενδυτικό σχέδιο υλοποιείται με ουσιώδη παρέκκλιση από την εγκεκριμένη πράξη, όπως αυτή αποτυπώνεται στην απόφαση ένταξης πράξεων, στο πρακτικό της πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας γνωμοδοτικής επιτροπής και στο αντίστοιχο έντυπο γνωμοδότησης αίτησης στήριξης, καθώς και σε τυχόν προγενέστερες εγκεκριμένες τροποποιήσεις, ο δικαιούχος ή ο νόμιμος εκπρόσωπός του ή ο ΕΦΔ οφείλει να υποβάλλει ηλεκτρονικά αίτηση τροποποίησης. Στο αίτημα επισημαίνονται τα σημεία της τροποποίησης της πράξης, με σαφή αιτιολόγηση των λόγων που οδηγούν στην αναγκαιότητα έγκρισής του και αναρτώνται όλα τα έγγραφα και δικαιολογητικά που το τεκμηριώνουν. Αντίστοιχο αίτημα υποβάλλεται και για τις περιπτώσεις ανωτέρας βίας, σύμφωνα με το άρθρο 4 του Καν. 640/2014.
2. Ουσιώδης παρέκκλιση θεωρείται η οποιαδήποτε διαφοροποίηση από την εγκεκριμένη πράξη που επηρεάζει:
  - 2.1 Τους όρους υπαγωγής της αίτησης στήριξης και της έγκρισης των επενδύσεων.
  - 2.2 Τη σκοπιμότητα, τη λειτουργική προσαρμογή, το μέγεθος και τη δυναμικότητα των επενδύσεων σε σχέση με την παραγωγική ικανότητα της εκμετάλλευσης.
  - 2.3 Την ένταση στήριξης.
3. Η ανάγκη τροποποίησης της εγκεκριμένης πράξης, μπορεί να προκύψει:
  - 3.1 Κατά τη διαδικασία παρακολούθησης της πορείας υλοποίησης της εγκεκριμένης πράξης, στην περίπτωση που διαπιστώνονται αλλαγές στα στοιχεία της ή αποκλίσεις κατά την υλοποίησή της (λόγω διαχειριστικών προβλημάτων, εμπλοκών στην εκτέλεση της πράξης κ.α.).
  - 3.2 Κατά τη διαδικασία ελέγχου της εγκεκριμένης πράξης, στην περίπτωση που διαπιστώνονται αλλαγές στα στοιχεία της σε σχέση με αυτά που αποτυπώνονται στην απόφαση ένταξης.
4. Με την επιφύλαξη όλων των ανωτέρω, η υποχρέωση υποβολής αιτήματος τροποποίησης δημιουργείται οπωσδήποτε στις εξής περιπτώσεις:
  - 4.1 Αλλαγή του είδους του δικαιούχου από φυσικό σε νομικό πρόσωπο υπό τις προϋποθέσεις της παρ. 14.
  - 4.2 Αλλαγή νόμιμου εκπροσώπου, έδρας, επωνυμίας, νομικής μορφής, ΑΦΜ δικαιούχου.

- 4.3 Αλλαγή φυσικού – οικονομικού αντικείμενου των επενδύσεων, εξαιρουμένων των περιπτώσεων που αναφέρονται στην παρ. 13.
- 4.4 Προσθήκη νέων επενδύσεων με μεταφορά δαπανών από άλλες εγκεκριμένες επενδύσεις.
- 4.5 Μεταφορά δαπανών από εγκεκριμένες επενδύσεις των οποίων το φυσικό αντικείμενο δεν έχει ολοκληρωθεί αλλά το υλοποιημένο τμήμα της επένδυσης είναι λειτουργικό, προς νέες επενδύσεις.

Παράδειγμα κατανόησης: Σε εγκεκριμένη δαπάνη εγκατάστασης φυτείας 20 στρεμμάτων, όπου σε αίτημα πληρωμής έχει συμπεριληφθεί η ολοκληρωμένη εγκατάσταση 12 στρεμμάτων, επιτρέπεται η υποβολή αιτήματος τροποποίησης με το οποίο ο δικαιούχος αιτείται τη μη υλοποίηση των υπολοίπων 8 στρεμμάτων προκειμένου να εγκριθεί νέα επενδυτική δαπάνη.
- 4.6 Διόρθωση προφανών σφαλμάτων, με την έννοια της παρ. 1 του άρθρου 25.
- 4.7 Ολοκλήρωση επενδυτικού σχεδίου χωρίς την υποβολή αιτήματος πληρωμής για την υπολειπόμενη δημόσια δαπάνη.
5. Με το αίτημα τροποποίησης πρέπει να τεκμηριώνονται, προσκομίζοντας τα αντίστοιχα δικαιολογητικά που προβλέπονται και για την αρχική έγκριση, ιδίως τα εξής:
  - 5.1 Η αναγκαιότητα της τροποποίησης.
  - 5.2 Το εύλογο κόστος αυτής.
  - 5.3 Ότι, στην μελλοντική κατάσταση, α) τα νέα μεγέθη ή οι δυναμικότητες των επενδύσεων που προκύπτουν μετά από ενδεχόμενη μείωση επαρκούν για την κάλυψη των αναγκών της εκμετάλλευσης και β) ότι η ενδεχόμενη αύξηση των μεγεθών ή της δυναμικότητας των επενδύσεων είναι απαραίτητη προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες λειτουργίας της εκμετάλλευσης.
  - 5.4 Ότι με το αίτημα τροποποίησης, δεν επηρεάζονται τα σημεία που ελήφθησαν υπόψη κατά τη διαδικασία αξιολόγησης – γνωμοδότησης (όπως το ελάχιστο οικονομικό μέγεθος σε όρους τυπικής απόδοσης, η ελάχιστη απαιτούμενη βαθμολογία, κ.λπ.) σε βαθμό που να καθιστούν την πράξη μη επιλέξιμη.
  - 5.5 Ότι η αιτούμενη τροποποίηση δεν έρχεται σε αντίθεση με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο της δράσης.
  - 5.6 Ότι στην περίπτωση μη υλοποίησης των εγκεκριμένων επενδύσεων που υπολείπονται για την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου, αποδεικνύεται α) η λειτουργικότητα των επενδύσεων που έχουν ήδη αποκτηθεί μέσω της δράσης, β) η λειτουργικότητα και η νόμιμη λειτουργία της εκμετάλλευσης, όπως απαιτείται κατά περίπτωση προκειμένου το έργο να θεωρείται ολοκληρωμένο.
  - 5.7 Στην περίπτωση του αιτήματος ολοκλήρωσης προσκομίζονται τα κατά περίπτωση δικαιολογητικά που αναφέρονται στην παρ. 7 της ενότητας Β του Παραρτήματος 1 της παρούσας.
6. Δεν επιτρέπεται με το αίτημα τροποποίησης:

- 6.1 Η μεταφορά ποσών προς επενδύσεις των οποίων ο αιτούμενος προϋπολογισμός είχε μειωθεί κατά την εγκριτική διαδικασία εφόσον το φυσικό τους αντικείμενο δεν διαφοροποιείται από την έγκριση.
- 6.2 Η μεταφορά ποσών προς ήδη εγκεκριμένες γενικές δαπάνες.
- 6.3 Η αύξηση του επιλέξιμου κόστους μίας εγκεκριμένης επενδυτικής δαπάνης εξ αιτίας της αύξησης της τιμής των εισροών ή/και υπηρεσιών που απαιτούνται για την κατασκευή της.
- 6.4 Αλλαγή κατηγορίας επενδύσεων (εκτός φυτειών και ΑΠΕ) για τους δικαιούχους που εντάχθηκαν βάσει της παρ. 4 του άρθρου 7 της ΥΑ. Στην περίπτωση αυτή επιτρέπονται οι τροποποιήσεις τόσο εντός όσο και μεταξύ των δύο αυτών κατηγοριών.
7. Ο μέγιστος αριθμός τροποποιήσεων που υποβάλλονται από τον δικαιούχο δεν μπορεί να υπερβαίνει τις τρεις, μη συμπεριλαμβανομένων των τροποποιήσεων διόρθωσης προφανών σφαλμάτων, των τροποποιήσεων που αφορούν στα στοιχεία του δικαιούχου, των αυτοδίκαιων τροποποιήσεων και των τροποποιήσεων ολοκλήρωσης.
8. Δεν γίνονται δεκτές τροποποιήσεις που:
  - 8.1 Συνεπάγονται την υπέρβαση του συνολικού εγκεκριμένου προϋπολογισμού του επενδυτικού σχεδίου και την υπέρβαση των περιορισμών στο ανώτατο ύψος του επιλέξιμου προϋπολογισμού που λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό της δημόσιας δαπάνης των αιτήσεων στήριξης ανά δικαιούχο και ανά κατηγορία επενδυτικής δαπάνης.
  - 8.2 Έχουν ως αποτέλεσμα τη διαμόρφωση της βαθμολογίας κάτω από τη βαθμολογία της αίτησης που συγκέντρωσε τη μεγαλύτερη βαθμολογία αλλά δεν καλύφθηκε από τις πιστώσεις της Περιφέρειας ή τη βαθμολογική βάση της Περιφέρειας.
9. Η εξέταση του αιτήματος γίνεται μέσω του ΠΣΚΕ από την επιτροπή παρακολούθησης της παρ. 3 του άρθρου 30 (εφεξής επιτροπή παρακολούθησης) η οποία συντάσσει, ηλεκτρονικά, αιτιολογημένη γνωμοδότηση. Μετά την οριστικοποίησή της η γνωμοδότηση καθίσταται προσβάσιμη στη ΔΑΟΠ η οποία την επικυρώνει ή προβαίνει αιτιολογημένα σε αλλαγές, οριστικοποιώντας σε κάθε περίπτωση σχετικό πόρισμα.
10. Τα αποτελέσματα εξέτασης των τροποποιήσεων (αποδοχή, αποδοχή με αλλαγές, απόρριψη) καταχωρίζονται στο ΠΣΚΕ με αιτιολογημένη αναφορά στο θεσμικό πλαίσιο και μεταφέρονται στο ΟΠΣΑΑ. Ο δικαιούχος, με ευθύνη του, ενημερώνεται για το αποτέλεσμα της εξέτασης του αιτήματος τροποποίησης μέσω της πρόσβασής του στην ηλεκτρονική του καρτέλα στο www.ependyseis.gr στην οποία βρίσκεται αναρτημένο το πόρισμα της ΔΑΟΠ. Επικουρικά, ο δικαιούχος ενημερώνεται για την ολοκλήρωση της εξέτασης του αιτήματος τροποποίησης μέσω αποστολής ηλεκτρονικού μηνύματος στη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που έχει δηλώσει στο ΠΣΚΕ με κοινοποίηση του μηνύματος στον σύμβουλό του.
11. Στην περίπτωση που από την αποδοχή του αιτήματος τροποποίησης προκύπτει η ανάγκη τροποποίησης της απόφασης ένταξης πράξεων, η ΔΑΟΠ εισηγείται τη σχετική

τροποποίηση στον Περιφερειάρχη, σύμφωνα με τις διαδικασίες και τα λοιπά οριζόμενα για την απόφαση ένταξης πράξεων στο άρθρο 23.

12. Οι επενδύσεις, όπως αυτές διαμορφώθηκαν μετά την έγκριση της τροποποίησης, είναι επιλέξιμες για συγχρηματοδότηση εφόσον έχουν υλοποιηθεί από την ημερομηνία οριστικής υποβολής της ηλεκτρονικής αίτησης στήριξης και μετά. Ενδεχόμενη υλοποίηση των επενδύσεων στο διάστημα από την κατάθεση του αρχικού αιτήματος στήριξης μέχρι την έγκριση της τροποποίησης γίνεται με απόλυτη ευθύνη του επενδυτή και δεν συνεπάγεται την υποχρέωση συγχρηματοδότησής τους αν το αίτημα τροποποίησης απορριφθεί ή εγκριθεί με αλλαγές.

13. Δεν θεωρούνται ουσιώδεις παρεκκλίσεις και συνεπώς δεν απαιτείται τροποποίηση της απόφασης ένταξης πράξης, υπό την προϋπόθεση ότι με το αίτημα πληρωμής προσκομίζονται τα αντίστοιχα δικαιολογητικά που απαιτούνταν κατά την εγκριτική διαδικασία, οι παρακάτω περιπτώσεις:

13.1 Γεωργικά κτίσματα, κατασκευές και φυτείες:

13.1.1 Οι περιπτώσεις μείωσης του χώρου σταβλισμού των ζώων, με την προϋπόθεση ότι πληρούνται οι εθνικές και κοινοτικές προδιαγραφές, όπου προβλέπονται, χωρίς να μειώνεται η δυναμικότητά του.

13.1.2 Αλλαγή χωροθέτησης επιλέξιμων επενδύσεων χωρίς αλλαγή της δυναμικότητας τους, υπό την προϋπόθεση απόδειξης της νόμιμης κατοχής στη νέα χωροθέτηση.

13.1.3 Με την επιφύλαξη της παρ. 4, όλες οι υπόλοιπες περιπτώσεις διαφοροποίησης, με την προϋπόθεση ότι δεν επηρεάζεται η δυναμικότητα της εκμετάλλευσης.

13.2 Γεωργικοί ελκυστήρες:

13.2.1 Όταν η επένδυση υλοποιείται με διαφοροποίηση της υποδύναμης και εφόσον η νέα υποδύναμη δεν υπερβαίνει την υποδύναμη της μελέτης προσδιορισμού υποδύναμης ελκυστήρα του Παραρτήματος 3 (Μεθοδολογία Εκλογής Ελκυστήρα). Στην περίπτωση αυτή η δαπάνη είναι επιλέξιμη μέχρι του ποσού της αρχικής έγκρισης.

13.2.2 Οι υποδυνάμεις των ελκυστήρων εγκρίνονται σύμφωνα με το ισχύον κατά την ημερομηνία υποβολής της αίτησης στήριξης επίπεδο εκπομπών ρύπων: «ΦΑΣΗ». Τροποποιούμενης της σχετικής «ΦΑΣΗΣ» προσαρμόζονται ανάλογα και οι εγκεκριμένες υποδυνάμεις χωρίς να απαιτείται η τροποποίηση της απόφασης ένταξης πράξης. Για το σκοπό αυτό, προσκομίζεται από τον εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο η αντίστοιχη βεβαίωση.

13.3 Μηχανολογικός και λοιπός εξοπλισμός: Όταν η επενδυτική δαπάνη υλοποιείται με διαφοροποίηση του μεγέθους ή της δυναμικότητάς της εντός της αυτής κατηγορίας/υποκατηγορίας επενδυτικών δαπανών, χωρίς ωστόσο να μεταβάλλεται η παραγωγική ικανότητα της εκμετάλλευσης.

- 13.4 Όλες οι περιπτώσεις υλοποίησης του φυσικού αντικειμένου σύμφωνα με την απόφαση ένταξης πράξης, αλλά με δαπάνη μικρότερη της επιλέξιμης.
14. Κατά την υποβολή αιτήματος τροποποίησης του είδους του δικαιούχου από φυσικό πρόσωπο σε νομικό πρόσωπο, πρέπει να πληρούνται οι παρακάτω προϋποθέσεις από την αίτηση της τροποποίησης και μέχρι το τέλος της περιόδου των μακροχρονίων υποχρεώσεων:
- 14.1 Το ελάχιστο ποσοστό συμμετοχής του δικαιούχου φυσικού προσώπου στο νομικό πρόσωπο πρέπει να υπερβαίνει το 50%.
- 14.2 Το φυσικό πρόσωπο που αιτείται την τροποποίηση απαιτείται να είναι ο μοναδικός νόμιμος εκπρόσωπος του νομικού προσώπου.
- 14.3 Το φυσικό πρόσωπο μεταβιβάζει το σύνολο της γεωργικής του εκμετάλλευσης στο νομικό πρόσωπο και δεν επιτρέπεται να διατηρεί ξεχωριστή γεωργική εκμετάλλευση.
15. Μετά την τελική πληρωμή ενός επενδυτικού σχεδίου παρέχεται η δυνατότητα υποβολής αιτήματος τροποποίησης, η οποία αφορά μόνο το καλλιεργητικό σχήμα και τις εκτροφές της εκμετάλλευσης κατά την μελλοντική της κατάσταση. Σε κάθε περίπτωση, για να γίνει δεκτή η τροποποίηση, πρέπει από την τροποποίηση της μελλοντικής κατάστασης να μην επηρεάζεται η επιλεξιμότητα των επενδύσεων για τις οποίες έχει ληφθεί στήριξη. Σε καμία περίπτωση η τροποποιημένη τυπική απόδοση της μελλοντικής κατάστασης δεν μπορεί να υπολείπεται της τυπικής απόδοσης της υφιστάμενης κατάστασης της εκμετάλλευσης, όπως αυτή υπολογίστηκε στο ΠΣΚΕ, σύμφωνα με την Ενιαία Δήλωση Εκμετάλλευσης του 2022.

Άρθρο 27

Αίτηση προκαταβολής / πληρωμής

1. Για την διευκόλυνση της υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου, σύμφωνα με την παρ. 3.1 του άρθρου 16 και την ενότητα Α του Παραρτήματος 1, δύναται να χορηγείται προκαταβολή ύστερα από προσκόμιση ισόποσης εγγυητικής επιστολής. Οι αιτήσεις προκαταβολής υποβάλλονται ηλεκτρονικά στο ΠΣΚΕ και στη συνέχεια, εντός δέκα εργάσιμων ημερών από την οριστικοποίηση της ηλεκτρονικής αίτησης, προσκομίζονται στη ΔΑΟΚ της Περιφερειακής Ενότητας της έδρας του δικαιούχου. Οι αιτήσεις προκαταβολής διαβιβάζονται από τη ΔΑΟΚ στη ΔΑΟΠ, η οποία και αποφασίζει επί αυτών. Οι αιτήσεις προκαταβολής δεν προσμετρώνται στον ανώτατο επιτρεπόμενο αριθμό αιτήσεων πληρωμής και συντάσσονται βάσει τυποποιημένου υποδείγματος.
2. Η εγγυητική επιστολή αποδεσμεύεται όταν το συνολικό προς καταβολή ποσό που αντιστοιχεί στα αιτήματα πληρωμής που έχουν εκκαθαριστεί:
  - 2.1. Είναι τουλάχιστον ίσο ή υπερβαίνει το ποσό της εγγυητικής επιστολής, οπότε αποδεσμεύεται συνολικά.
  - 2.2. Υπολείπεται του ποσού της εγγυητικής επιστολής, οπότε αποδεσμεύεται τμηματικά.
  - 2.3. Υπολείπεται του ποσού της εγγυητικής επιστολής και ο υποψήφιος επιστρέφει τη διαφορά μεταξύ του καταβληθέντος ποσού και της εγγυητικής επιστολής.
3. Για την καταβολή της αναλογούσας δημόσιας οικονομικής στήριξης του επενδυτικού σχεδίου, ο δικαιούχος υποβάλλει ηλεκτρονικά μέσω ΠΣΚΕ τυποποιημένη αίτηση πληρωμής, σύμφωνα με όλα όσα ορίζονται στην ενότητα Β του Παραρτήματος 1. Η ορθή καταχώρηση και υποβολή της αίτησης πληρωμής στη διαδικτυακή εφαρμογή του ΠΣΚΕ, η πληρότητα αυτής και η εμπρόθεσμη οριστικοποίησή της είναι αποκλειστική ευθύνη του αιτούντα. Εφόσον η αίτηση πληρωμής υποβληθεί οριστικώς, λαμβάνει μοναδικό κωδικό και ημερομηνία οριστικοποίησης από το ΠΣΚΕ από την οποία τεκμαίρεται το εμπρόθεσμό της.

4. Ο δικαιούχος με βάση την πρόοδο υλοποίησης του επενδυτικού του σχεδίου, δύναται να καταθέσει έως και τρεις αιτήσεις πληρωμής. Κάθε αίτηση μερικής πληρωμής γίνεται δεκτή εφόσον αφορά υλοποίηση προϋπολογισμού που δεν υπολείπεται του 20% του συνολικού εγκεκριμένου προϋπολογισμού και μετά την υποβολή της απομένει προς υλοποίηση τουλάχιστον 20% του συνολικού εγκεκριμένου προϋπολογισμού.
5. Οι γενικές δαπάνες μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο κάθε αιτήματος πληρωμής μέχρι του ποσοστού που αναφέρεται στο σημείο 10.1.1 της παρ. 10 του άρθρου 9 με εξαίρεση το τελικό αίτημα πληρωμής, στο οποίο μπορεί να αιτηθεί και μεγαλύτερο ποσοστό γενικών δαπανών σε σχέση με το εν λόγω αίτημα πληρωμής, με την προϋπόθεση ότι δεν υπερβαίνει στο σύνολο του επενδυτικού σχεδίου τα ποσοστά του σημείου 10.1.1 της παρ. 10 του άρθρου 9.
6. Η πρώτη αίτηση πληρωμής υποβάλλεται ηλεκτρονικά στο ΠΣΚΕ από τον δικαιούχο το αργότερο εντός εννέα μηνών από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης ένταξης πράξεων.
7. Οι αιτήσεις πληρωμής ανατίθενται σε επιτροπή παρακολούθησης του άρθρου 30 (εφεξής επιτροπή παρακολούθησης). Στις περιπτώσεις όπου οι επενδύσεις πραγματοποιούνται σε διαφορετική Περιφερειακή Ενότητα από εκείνη της έδρας του δικαιούχου, ο επιτόπιος έλεγχος για την παραλαβή των επενδύσεων πραγματοποιείται από επιτροπή παρακολούθησης της Περιφερειακής Ενότητας όπου υλοποιούνται οι επενδύσεις. Για τον σκοπό αυτό η επιτροπή παρακολούθησης της οικείας, ως προς την έδρα του δικαιούχου, Περιφερειακής Ενότητας αποστέλλει στην επιτροπή παρακολούθησης του τόπου υλοποίησης το πρακτικό επιτόπιου ελέγχου προς συμπλήρωση καθώς και όλα τα απαραίτητα έγγραφα. Μετά την ολοκλήρωση του επιτόπιου ελέγχου, το συμπληρωμένο πρακτικό αποστέλλεται στην οικεία επιτροπή παρακολούθησης για ανάρτηση στο ΠΣΚΕ.
8. Στις περιπτώσεις που η αίτηση πληρωμής παρουσιάζει πρόδηλες ελλείψεις που διαπιστώνονται από την επιτροπή παρακολούθησης ενημερώνεται ο δικαιούχος για το μη παραδεκτό του αιτήματος προκειμένου να το επανυποβάλλει.
9. Όταν κατά τον διοικητικό έλεγχο της αίτησης πληρωμής διαπιστώνονται προφανή σφάλματα, η επιτροπή παρακολούθησης μπορεί να ζητήσει από τον δικαιούχο να υποβάλει διευκρινήσεις και τυχόν απαιτούμενα δικαιολογητικά εντός προθεσμίας 15 εργάσιμων ημερών. Η ανωτέρω προθεσμία των δεκαπέντε εργάσιμων ημερών χορηγείται με την επιφύλαξη γενικότερων προθεσμιών υποβολής αιτημάτων πληρωμής οι οποίες δεν δύναται να παρατείνονται λόγω υπαιτιότητας του δικαιούχου.
10. Η αποδοχή προφανούς σφάλματος επί αιτήματος πληρωμής επιφέρει όσα προβλέπονται στην παρ. 5 του άρθρου 25, ανάλογα με το στάδιο του ελέγχου στο οποίο βρίσκεται το αίτημα.
11. Η παραλαβή (πιστοποίηση υλοποίησης) των αιτούμενων επενδύσεων γίνεται με έλεγχο των παραστατικών και των λοιπών συνοδευτικών εγγράφων της αίτησης πληρωμής και με επιτόπια επίσκεψη. Κατά την επιτόπια επίσκεψη και στο πλαίσιο της ορθής εκτέλεσης του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου, η επιτροπή παρακολούθησης ελέγχει και ταυτοποιεί τον προς στήριξη εξοπλισμό σύμφωνα με τα ισχύοντα κάθε φορά (π.χ. ύπαρξη σειριακών αριθμών στα παραστατικά δαπανών). Αδυναμία ταυτοποίησης του εξοπλισμού οδηγεί την επιτροπή στη μη πιστοποίηση της ορθής εκτέλεσης του φυσικού αντικείμενου της συγκεκριμένης επενδυτικής δαπάνης.
12. Η παραλαβή των αιτούμενων επενδύσεων ολοκληρώνεται με τη συμπλήρωση του πρακτικού επιτόπιας επίσκεψης, το οποίο συνοπογράφεται από όλα τα μέλη της επιτροπής παρακολούθησης καθώς και από τον δικαιούχο ή τον νόμιμο εκπρόσωπό του και συμπεριλαμβάνεται στο σχετικό πρακτικό διοικητικού ελέγχου που συντάσσεται για τη συγκεκριμένη αίτηση πληρωμής.

13. Η παραλαβή των αιτούμενων επενδύσεων δεν πραγματοποιείται εφόσον ο δικαιούχος ή ο εκπρόσωπός του εμποδίζει τη διενέργεια επιτόπιου ελέγχου, εξαιρουμένων των περιπτώσεων ανωτέρας βίας.
14. Για την πιστοποίηση της ορθής εκτέλεσης του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου η επιτροπή παρακολούθησης ελέγχει:
  - 14.1. Την τήρηση των όρων της απόφασης ένταξης πράξης του δικαιούχου.
  - 14.2. Την τήρηση της νομοθεσίας για την πιστοποίηση της ορθής εκτέλεσης του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου.
  - 14.3. Την ορθή υλοποίηση του εγκεκριμένου φυσικού αντικείμενου.
  - 14.4. Τη λειτουργικότητα του φυσικού αντικείμενου.
  - 14.5. Το εύλογο του κόστους υλοποίησης των αιτούμενων επενδύσεων.
15. Η μερική υλοποίηση μιας επένδυσης και η πιστοποίηση της σχετικής δαπάνης είναι δυνατή στην περίπτωση κατά την οποία η επένδυση πραγματοποιείται εν μέρει και είναι πλήρως λειτουργική. Για παράδειγμα, είναι δυνατή η παραλαβή 6 στρεμμάτων φυτείας συνολικής εγκεκριμένης επένδυσης έκτασης 15 στρεμμάτων. Με το αίτημα πληρωμής ο δικαιούχος αιτείται την παραλαβή του υλοποιημένου φυσικού αντικείμενου για την ποσότητα / δυναμικότητα για την οποία αυτό είναι λειτουργικό και την πιστοποίηση της ανάλογης δαπάνης υλοποίησης.
16. Η παραλαβή μιας ή περισσότερων διακριτών και αυτοτελών φάσεων μερικής υλοποίησης μιας επένδυσης και η πιστοποίηση της σχετικής δαπάνης είναι δυνατή στην περίπτωση κατά την οποία μπορεί να ελεγχθεί και να πιστοποιηθεί από το αρμόδιο όργανο η ορθή υλοποίηση του εγκεκριμένου φυσικού αντικείμενου και το εύλογο κόστους υλοποίησής του. Ενδεικτικά αναφέρουμε διακριτές και αυτοτελείς φάσεις υλοποίησης στην κατασκευή κτιριακών εγκαταστάσεων, όπως π.χ. οι εργασίες εκσκαφών, οι εργασίες του σκελετού, οι εργασίες τοιχοποιίας, οι εργασίες ηλεκτρικών ή/και υδραυλικών εγκαταστάσεων κ.λπ. Για τις παραπάνω αναφερόμενες διακριτές φάσεις τεκμηριώνονται:
  - 16.1. Η ολοκλήρωσή τους με επιτόπια επίσκεψη βάσει της άδειας δόμησης και των αρχιτεκτονικών σχεδίων.
  - 16.2. Η εργασία και τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν βάσει επιμετρήσεων και παραστατικών.
  - 16.3. Το εύλογο κόστος υλοποίησης κάθε φάσης βάσει των παραστατικών και των συμφωνητικών έργου του δικαιούχου με τον ή τους εργολάβους οι οποίοι έχουν αναλάβει την κατασκευή.Στις περιπτώσεις παραλαβής διακριτών φάσεων μερικής υλοποίησης δεν απαιτείται να πιστοποιηθεί η λειτουργικότητα του φυσικού αντικείμενου.
17. Σε κάθε περίπτωση όπου το επενδυτικό σχέδιο υλοποιείται με παρέκκλιση από το εγκεκριμένο χωρίς σύμφωνα με το άρθρο 26 να απαιτείται τροποποίηση, η αίτηση πληρωμής συνοδεύεται από τεχνική έκθεση με την οποία τεκμηριώνεται η καταλληλότητα και λειτουργικότητα της υλοποιημένης επένδυσης και η τήρηση των προϋποθέσεων ένταξής της.
18. Κάθε επενδυτικό αγαθό το οποίο ανήκει στην υποκατηγορία της περίπτωσης 2.1.1 (εξοπλισμός ο οποίος ενσωματώνεται σε κτιριακές εγκαταστάσεις ή επί γηπέδων) του άρθρου 9, παραλαμβάνεται από την επιτροπή παρακολούθησης με την προϋπόθεση ότι αυτό είναι εγκατεστημένο και λειτουργικό. Η ορθή εκτέλεση του φυσικού αντικείμενου της συγκεκριμένης επενδυτικής δαπάνης πιστοποιείται από την επιτροπή παρακολούθησης όταν ο υπό παραλαβή εξοπλισμός είναι εγκατεστημένος, δηλαδή είναι

εγκατεστημένος εντός γεωργικών κτιρίων και κατασκευών των οποίων τεκμηριώνεται η νόμιμη κατοχή και είναι συνδεδεμένος με τις απαραίτητες παροχές (ηλεκτρικό ρεύμα, νερό, αποχέτευση, κ.ά.). Δεν πιστοποιείται η ορθή εκτέλεση του φυσικού αντικειμένου της συγκεκριμένης επενδυτικής δαπάνης από την επιτροπή παρακολούθησης όταν ο υπό παραλαβή εξοπλισμός βρίσκεται σε συσκευασία, ή είναι εγκατεστημένος εντός κτιρίου ή κατασκευής της οποίας ο δικαιούχος δεν έχει την νόμιμη κατοχή.

19. Για τα παρελκόμενα του ελκυστήρα, συρόμενα ή αναρτώμενα, συγχρηματοδοτούμενης αξίας άνω των 1.000 ευρώ, απαιτείται η ανάγλυφη αποτύπωση σε αυτά του αριθμού ΣΒΕΛ, όπως αυτός έχει παραχθεί από το ΠΣΚΕ. Η ανάγλυφη αποτύπωση πρέπει να είναι πενταψήφια (π.χ. για το ΣΒΕΛ 194 αποτυπώνεται ο αριθμός 00194), δεν απαλλάσσει από την υποχρέωση σήμανσης που προβλέπεται στο ΠΔ 57/2010 (Α' 97) (όπως έχει τροποποιηθεί με το ΠΔ 81/2011 (Α' 197) και ισχύει), αλλά αποτελεί επιπλέον μέσο ταυτοποίησης κατά την παρακολούθηση υλοποίησης καθώς και κατά τη διάρκεια των μακροχρονίων υποχρεώσεων του δικαιούχου. Κατά τον επιτόπιο έλεγχο, με ευθύνη της επιτροπής παρακολούθησης, ο αριθμός ΣΒΕΛ αποτυπώνεται μόνιμα με κατάλληλο μέσο και στη συνέχεια φωτογραφίζεται η ανάγλυφη αποτύπωση για το συγκεκριμένο επενδυτικό αγαθό. Οι σχετικές φωτογραφίες αναρτώνται στο ΠΣΚΕ.

20. Ακολουθως, η επιτροπή παρακολούθησης γνωμοδοτεί συντάσσοντας, ηλεκτρονικά, πρακτικό ελέγχου πληρωμής (εφεξής γνωμοδότηση). Μετά την οριστικοποίησή του, το πρακτικό μαζί με τα σχετικά συνοδευτικά έγγραφα και δικαιολογητικά, καθίσταται διαθέσιμο στη ΔΑΟΠ για έγκριση. Οι διαπιστώσεις - παρατηρήσεις των επιτροπών παρακολούθησης μετά τον έλεγχο των δικαιολογητικών και την επιτόπια επίσκεψη αποτυπώνονται, με ευθύνη τους, στη γνωμοδότηση. Γνωμοδότηση στην οποία γίνεται αναφορά ότι δεν έχει γίνει ορθά η υλοποίηση του φυσικού ή/και του οικονομικού αντικειμένου των αιτούμενων προς παραλαβή επενδύσεων ή μέρους αυτών, αιτιολογείται πλήρως από την επιτροπή παρακολούθησης με σαφή αναφορά στο θεσμικό πλαίσιο. Γνωμοδότηση στην οποία δεν πιστοποιείται η ορθή εκτέλεση του φυσικού ή/και του οικονομικού αντικειμένου των αιτούμενων προς παραλαβή επενδύσεων ή μέρους αυτών, χωρίς την αναγραφή της σχετικής αιτιολογίας και αναφοράς στο θεσμικό πλαίσιο, δεν θεωρείται πλήρης και κατά συνέπεια η σχετική διαδικασία παραλαβής επενδύσεων δεν μπορεί να θεωρηθεί ολοκληρωμένη και δε γίνεται αποδεκτή από τη ΔΑΟΠ. Η ΔΑΟΠ, λαμβάνοντας υπόψη την ανωτέρω γνωμοδότηση συντάσσει στο ΠΣΚΕ το πόρισμα του διοικητικού ελέγχου της πληρωμής. Σε περίπτωση διαφωνίας με την ανωτέρω γνωμοδότηση, αιτιολογεί τη διαφοροποίηση με σαφή αναφορά στο θεσμικό πλαίσιο.

21. Στο πλαίσιο της πιστοποίησης της ορθής εκτέλεσης του φυσικού ή/και του οικονομικού αντικειμένου και της παραλαβής των επενδύσεων, παραβάσεις της ισχύουσας φορολογικής και άλλης σχετικής νομοθεσίας από τους δικαιούχους ή/και τους προμηθευτές τους, όπως αποτυπώνονται στα παραστατικά και στα δικαιολογητικά τα οποία υποβάλλονται με τις αιτήσεις πληρωμής και διαπιστώνονται από τα αρμόδια όργανα, δεν αίρουν την επιλεξιμότητα των αιτούμενων δαπανών, εφ' όσον:

21.1. Οι παραβάσεις αυτές, κατά την ισχύουσα νομοθεσία, δεν επιφέρουν ακυρότητα της συναλλαγής ή πλαστότητα-εικονικότητα των παραστατικών και

21.2. Τα διαλαμβανόμενα στα παραστατικά και στα δικαιολογητικά είναι σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο θεσμικό πλαίσιο.

Τα σχετικά ευρήματα (ενδεικτικά, λάθος υπολογισμός παρακρατούμενου φόρου επί τιμολογίου) διαβιβάζονται από το αρμόδιο όργανο στην αρμόδια δημόσια αρχή προς έλεγχο των ανωτέρω παραστατικών – δικαιολογητικών παράλληλα και ανεξάρτητα με την παραλαβή και εκκαθάριση των αιτούμενων δαπανών.

22. Οι αιτήσεις στήριξης, που υποβλήθηκαν μέσω του ΠΣΚΕ, και οι αντίστοιχοι διοικητικοί έλεγχοι αυτών μεταφέρονται στο ΟΠΣΑΑ μέσω κατάλληλης διαδικτυακής υπηρεσίας που παρέχεται από αυτό.
23. Ο δικαιούχος έχει το δικαίωμα να υποβάλει ενδικοφανή προσφυγή επί των αποτελεσμάτων του ελέγχου του αιτήματος πληρωμής. Συγκεκριμένα:
- 23.1. Η ενδικοφανής προσφυγή υποβάλλεται στην οικεία ΔΑΟΠ εντός δύο μηνών από την καταβολή της οικονομικής ενίσχυσης στον δικαιούχο, συνοδευόμενη από όλα τα απαραίτητα δικαιολογητικά που στοιχειοθετούν τις αντιρρήσεις του δικαιούχου.
- 23.2. Την ενδικοφανή προσφυγή εξετάζουν εντός διμήνου οι επιτροπές που έχουν συσταθεί στο πλαίσιο του άρθρου 24 οι οποίες συντάσσουν πόρισμα. Στη σύνθεση της επιτροπής δεν δύναται να συμμετέχει υπάλληλος που έχει λάβει μέρος στον διοικητικό έλεγχο του αιτήματος πληρωμής για το οποίο έχει υποβληθεί η προσφυγή.
- 23.3. Εφόσον από την εξέταση της ενδικοφανούς προσφυγής προκύπτει η καταβολή οικονομικής ενίσχυσης, το πόρισμα διαβιβάζεται στη ΔΑΟΚ και εκκινείται η διαδικασία της αυτοδίκαιης τροποποίησης στο ΠΣΚΕ, σύμφωνα με το πόρισμα της επιτροπής, αυξάνοντας τον προϋπολογισμό της δαπάνης ή των δαπανών για οποίες έχει δικαιωθεί ο προσφεύγων. Τόσο η ενδικοφανής προσφυγή όσο και το πόρισμα της επιτροπής αναρτώνται στο ΠΣΚΕ ως δικαιολογητικά της αυτοδίκαιης τροποποίησης. Στη συνέχεια οι δαπάνες αυτές καθίστανται επιλέξιμες για να επιλεγούν σε αίτημα πληρωμής από το δικαιούχο μέσω του ΠΣΚΕ. Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας της αυτοδίκαιης τροποποίησης, ο δικαιούχος ενημερώνεται άμεσα μέσω αποστολής ηλεκτρονικού μηνύματος στη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που έχει δηλωθεί στο ΠΣΚΕ με κοινοποίηση του μηνύματος στον σύμβουλό του και μέσω της πρόσβασής του στην ηλεκτρονική του καρτέλα στο www.ependyseis.gr.
- 23.4. Σε περίπτωση απόρριψης της ενδικοφανούς προσφυγής, με ευθύνη της ΔΑΟΠ, ο δικαιούχος ενημερώνεται άμεσα για το αποτέλεσμα της εξέτασης της προσφυγής του μέσω αποστολής ηλεκτρονικού μηνύματος στη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που έχει δηλωθεί στο ΠΣΚΕ με κοινοποίηση του μηνύματος στον σύμβουλό του.

Άρθρο 28

Ανάκληση της αίτησης πληρωμής

1. Οι δικαιούχοι μπορούν να ανακαλέσουν την αίτηση προκαταβολής/πληρωμής οποιαδήποτε στιγμή μετά την υποβολή της και μέχρι την ολοκλήρωση της πράξης. Δεν μπορεί να γίνει αποδεκτό αίτημα ανάκλησης ως προς τα μέρη που έχουν ελεγχθεί και για τα οποία έχουν διαπιστωθεί ευρήματα ή εφόσον έχει αναγγελθεί επιτόπια επίσκεψη στον δικαιούχο. Σε αυτήν την περίπτωση η ΔΑΟΚ απορρίπτει το αίτημα ανάκλησης.
2. Το αίτημα ανάκλησης της αίτησης προκαταβολής/πληρωμής υποβάλλεται εγγράφως στην οικεία ΔΑΟΚ, υπογεγραμμένο από τον δικαιούχο ή το νόμιμο εκπρόσωπό του συνοδευόμενο από όλα τα κατά περίπτωση δικαιολογητικά.
3. Η ΔΑΟΠ, προκειμένου να αποδεσμευτεί το αίτημα πληρωμής, σημαίνει τον έλεγχο ως περαιωμένο στο ΠΣΚΕ και ο επενδυτής μπορεί να συμπεριλάβει οποιαδήποτε από τις επενδυτικές δαπάνες που περιλαμβάνονταν σε αυτό το αίτημα πληρωμής σε νέο αίτημα πληρωμής.
4. Αν το αίτημα ανάκλησης υποβληθεί μετά την ηλεκτρονική οριστικοποίηση του διοικητικού ελέγχου από τη ΔΑΟΠ και πριν την έκδοση της εντολής πληρωμής προς το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα τότε, εφόσον δεν έχει υπάρξει εύρημα, η διαδικασία επιστρέφει στο αμέσως προηγούμενο στάδιο του διοικητικού ελέγχου.

Άρθρο 29

Ανάκληση ένταξης πράξης

1. Σε οποιαδήποτε στιγμή ο δικαιούχος μπορεί να αιτηθεί την αποχώρησή του από το υπομέτρο υποβάλλοντας μέσω του ΠΣΚΕ αίτημα οικειοθελούς αποχώρησης θεωρημένο ως προς το γνήσιο της υπογραφής.
2. Εφόσον προκύπτει λόγος απένταξης του δικαιούχου, σύμφωνα με τα άρθρα 37 και 38, η διαδικασία ανάκλησης της ένταξης πράξης εκκινείται από τη ΔΑΟΠ.
3. Η ΔΑΟΠ οριστικοποιεί την ανάκληση ένταξης πράξης στο ΠΣΚΕ και τα στοιχεία μεταφέρονται στο ΟΠΣΑΑ, μέσω κατάλληλης διαδικτυακής υπηρεσίας. Στη συνέχεια η ΔΑΟΠ εκδίδει την απόφαση ανάκλησης η οποία αναρτάται στο «Διαύγεια» και κοινοποιείται ατομικά, μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, στον δικαιούχο και εισηγείται την τροποποίηση της απόφασης ένταξης πράξεων της παρ. 1 του άρθρου 23.
4. Σε περίπτωση που πριν την ανάκληση της πράξης έχει πραγματοποιηθεί οποιαδήποτε πληρωμή, ο δικαιούχος οφείλει να επιστρέψει το σύνολο της ενίσχυσης που του έχει καταβληθεί, εκτός των περιπτώσεων ανωτέρας βίας. Για τον σκοπό αυτό εφαρμόζεται από τη ΔΑΟΠ η διαδικασία ανάκτησης αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών στο ΟΠΣΑΑ, σύμφωνα με το άρθρο 4 Καν (ΕΕ) 640/2014.

Άρθρο 30

Παρακολούθηση υλοποίησης επενδυτικών σχεδίων

1. Η παρακολούθηση της υλοποίησης των επενδυτικών σχεδίων αφορά α) στην πιστοποίηση της ορθής εκτέλεσης του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου του επενδυτικού σχεδίου σύμφωνα με όσα ορίζονται στην απόφαση ένταξης πράξης του δικαιούχου και στη σχετική νομοθεσία και β) στην πιστοποίηση της ολοκλήρωσης της υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου του δικαιούχου.
2. Η παρακολούθηση της υλοποίησης των επενδυτικών σχεδίων των δικαιούχων γίνεται με ευθύνη των ΔΑΟΠ με την υποστήριξη Επιτροπών Παρακολούθησης. Την ευθύνη για την παρακολούθηση της διαδικασίας και το συντονισμό των ανωτέρω έχει η ΕΥΕ ΠΑΑ. Αν κατά την παρακολούθηση της υλοποίησης προκύψουν παρατυπίες οι οποίες επισείουν την αναστολή της χρηματοδότησης της πράξης, αυτές αποτυπώνονται στο πρακτικό ελέγχου ώστε να εφαρμοστούν τα προβλεπόμενα στο σύστημα δημοσιονομικών διορθώσεων.
3. Σε κάθε Περιφερειακή Ενότητα συγκροτείται κατά κανόνα μία επιτροπή παρακολούθησης. Στην περίπτωση που κριθεί απαραίτητο από τη ΔΑΟΠ, δύναται σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας να συγκροτούνται περισσότερες από μία επιτροπές. Τα μέλη της επιτροπής είναι υπάλληλοι των Περιφερειακών Ενοτήτων ή/και της Περιφέρειας ή/και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης ή/και των Διευθύνσεων Αποκεντρωμένων Υπηρεσιών του ΥΠΑΑΤ. Για τους υπαλλήλους της Αποκεντρωμένης Διοίκησης απαιτείται εισήγηση του Συντονιστή της Αποκεντρωμένης Διοίκησης στην οικεία ΔΑΟΠ, ενώ για τους υπαλλήλους των Διευθύνσεων Αποκεντρωμένων Υπηρεσιών του ΥΠΑΑΤ, αντίστοιχα εισήγηση της Γενικής Διεύθυνσης Αποκεντρωμένων Δομών του ΥΠΑΑΤ. Η κάθε επιτροπή συγκροτείται από τρία κύρια μέλη με τους αναπληρωτές τους ενώ σε κάθε επιτροπή συμμετέχει υποχρεωτικά τουλάχιστον ένας γεωπόνος της ΔΑΟΚ, ως πρόεδρος, ενώ για τα άλλα μέλη, λαμβανομένης υπόψη της φύσης του υπό παρακολούθηση έργου, επιλέγονται γεωτεχνικοί, πολιτικοί μηχανικοί, μηχανολόγοι μηχανικοί, οικονομολόγοι και υπάλληλοι κατηγορίας (ΠΕ) ή (ΤΕ) κατά προτεραιότητα με προηγούμενη εμπειρία σε συγχρηματοδοτούμενα επενδυτικά προγράμματα. Η συγκρότηση των επιτροπών γίνεται με απόφαση του αρμόδιου Περιφερειάρχη μετά από εισήγηση της οικείας ΔΑΟΠ. Η εν λόγω απόφαση αποστέλλεται στη ΔΑΟΚ και

κοινοποιείται στην ΕΥΕ ΠΑΑ. Για τα άτομα που μετέχουν στην επιτροπή παρακολούθησης εξασφαλίζεται ότι τηρείται η εχεμύθεια και ότι δεν υφίσταται σύγκρουση συμφερόντων, μέσω υποβολής κατάλληλης δήλωσης.

4. Το έργο των επιτροπών αφορά:
  - 4.1 Στη διασφάλιση της διαδικασίας ελέγχου των παραστατικών που συνοδεύουν την αίτηση πληρωμής.
  - 4.2 Στην παρακολούθηση της προόδου υλοποίησης των επενδυτικών σχεδίων.
  - 4.3 Στη γνωμοδότηση επί αιτημάτων τροποποίησης και πληρωμής.
  - 4.4 Στην γνωμοδότηση επί αιτημάτων ολοκλήρωσης της υλοποίησης των επενδυτικών σχεδίων σύμφωνα με τα οριζόμενα στις αποφάσεις ένταξης πράξεων.
5. Στις περιπτώσεις αποπληρωμής όπου μέρος των επενδύσεων έχει υλοποιηθεί κατά παρέκκλιση της απόφασης ένταξης πράξης ή δεν υλοποιήθηκε μέρος των επενδύσεων καθώς και στις περιπτώσεις που ο δικαιούχος αιτείται ολοκλήρωση του σχεδίου χωρίς υποβολή νέου αιτήματος πληρωμής, για την πιστοποίηση της ολοκλήρωσης του επενδυτικού σχεδίου απαιτείται η τεκμηρίωση της καταλληλότητας και λειτουργικότητας των υλοποιημένων επενδύσεων και η τήρηση των προϋποθέσεων ένταξης καθώς και η ύπαρξη των απαραίτητων αδειοδοτήσεων. Η αρμόδια επιτροπή εξετάζει την αναγκαιότητα υποβολής αιτήματος τροποποίησης σύμφωνα με το άρθρο 26.
6. Για υλοποιημένες επενδύσεις που περιγράφονται στο Παράρτημα 9 (Εύλογο κόστος) και εφόσον αυτές υλοποιούνται με μείωση του μεγέθους ή της δυναμικότητάς τους, γίνεται κατ' αναλογία μείωση της πιστοποιούμενης δαπάνης εκτός και αν η επένδυση έχει εγκριθεί με προϋπολογισμό μικρότερο από τις ανώτατες επιλέξιμες δαπάνες όπως ορίζονται στο Παράρτημα 9 (Εύλογο κόστος).
7. Σε κάθε περίπτωση παρέκκλισης από την απόφαση ένταξης πράξης είτε αυτή είναι μη ουσιώδης παρέκκλιση, είτε ουσιώδης και άρα απαιτείται τροποποίησή της σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 26, πρέπει απαραίτητα να ελέγχεται αν η παρέκκλιση αυτή οδηγεί σε μεταβολή που επηρεάζει τους όρους ένταξης του επενδυτικού σχεδίου, έτσι ώστε η αίτηση ενίσχυσης του δικαιούχου ή οι επενδύσεις που σχετίζονται με την παρέκκλιση να καθίστανται μη επιλέξιμες σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο άρθρο 37.

Άρθρο 31 **Εκκαθάριση δαπάνης**

1. Η ΔΑΟΠ, σε τακτά χρονικά διαστήματα, εκδίδει απόφαση έγκρισης διάθεσης πίστωσης στην οποία αναγράφονται ιδίως το συνολικό ποσό που πρέπει να καταβληθεί στους δικαιούχους με βάση τις προβλέψεις πληρωμών, η Συλλογική Απόφαση (Σ.Α.Ε.), ο ενάρθμος (Κ.Α.Ε.) και ο τίτλος του έργου του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων από το οποίο θα πραγματοποιηθεί η διάθεση της πίστωσης. Η Απόφαση Έγκρισης Διάθεσης Πίστωσης καταχωρίζεται στο ΟΠΣΑΑ και διαβιβάζεται στη Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών, Διεύθυνση Οικονομικής Διαχείρισης του ΥΠΑΑΤ.
2. Η Διεύθυνση Οικονομικής Διαχείρισης του ΥΠΑΑΤ, σε συνέχεια της ανωτέρω απόφασης, εκδίδει εντολή κατανομής πίστωσης με την οποία μεταφέρονται οι πιστώσεις στον Ειδικό Λογαριασμό Εγγυήσεων Γεωργικών Προϊόντων (ΕΛΕΓΕΠ). Την εντολή αυτή διαβιβάζει στην Τράπεζα της Ελλάδος, την αναρτά στο «Διαύγεια» και την καταχωρίζει στο ΟΠΣΑΑ.
3. Οι γνωμοδοτήσεις των επιτροπών παρακολούθησης επί των αιτημάτων πληρωμής λαμβάνονται υπόψη από τη ΔΑΟΠ μαζί με άλλα στοιχεία, όπως πορίσματα ελέγχων, αποτελέσματα μηχανογραφικών και διασταυρωτικών ελέγχων κ.ά., προκειμένου να προβεί στην αναγνώριση - εκκαθάριση της δαπάνης για την καταβολή της οικονομικής στήριξης στον δικαιούχο, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα σε σχετική εγκύκλιο του ΟΠΕΚΕΠΕ. Η ΔΑΟΠ συγκεντρώνει τις αιτήσεις πληρωμής, όπως έχουν διαμορφωθεί

και εγκριθεί με το διοικητικό έλεγχο, σε κατάλληλες παρτίδες πληρωμής που καταχωρίζει στο ΟΠΣΑΑ.

4. Η οικονομική στήριξη καταβάλλεται απολογιστικά από τον ΟΠΕΚΕΠΕ με απ' ευθείας κατάθεση στον λογαριασμό του δικαιούχου της στήριξης. Ο λογαριασμός αυτός δηλώνεται σε κάθε αίτηση πληρωμής ή προκαταβολής. Ο δικαιούχος της στήριξης πρέπει να είναι κάτοχος ή συνδικαιούχος αυτού του τραπεζικού λογαριασμού. Επιπλέον, όταν ο κάτοχος του λογαριασμού είναι νομικό πρόσωπο, ο λογαριασμός αυτός πρέπει να είναι εταιρικός.
5. Σε περιπτώσεις λήψης προκαταβολής, σύμφωνα με την παρ. 3.1 του άρθρου 16, η εγγυητική επιστολή προκαταβολής επιστρέφεται από τον ΟΠΕΚΕΠΕ στο αντίστοιχο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται στο άρθρο 27 και τη σχετική εγκύκλιο του ΟΠΕΚΕΠΕ.
6. Η δημόσια δαπάνη υπολογίζεται στον επιλέξιμο υλοποιημένο προϋπολογισμό που πραγματοποιήθηκε από τον δικαιούχο. Ως επιλέξιμος υλοποιημένος προϋπολογισμός, νοούνται οι δαπάνες που έχουν ήδη υλοποιηθεί και εξοφληθεί και οι οποίες πληρούν τις προϋποθέσεις επιλεξιμότητας.
7. Η καταβολή της τελικής δόσης (αποπληρωμή) της οικονομικής στήριξης γίνεται με την προϋπόθεση της προσκόμισης από τον δικαιούχο των απαραίτητων αδειών που βεβαιώνουν τη νόμιμη λειτουργία της εκμετάλλευσης, εφόσον αυτές απαιτούνται, ανεξάρτητα εάν η παραλαβή του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου της τελικής αίτησης πληρωμής από την επιτροπή πραγματοποιήθηκε πριν την έκδοσή τους. Στην περίπτωση αυτή πρέπει το πρακτικό διοικητικού ελέγχου να ολοκληρώνεται μετά την υποβολή και τον έλεγχο των σχετικών αδειοδοτήσεων. Η καθυστέρηση στην υποβολή των αδειοδοτήσεων δεν παρατείνει τις προθεσμίες πληρωμής των ενισχύσεων, όπως αυτές προβλέπονται στην παρούσα και στο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020.
8. Η καταβολή της οικονομικής στήριξης πραγματοποιείται με την προϋπόθεση ότι ο δικαιούχος είναι φορολογικά και ασφαλιστικά ενήμερος. Όταν υφίστανται παρακρατήσεις ποσών υπέρ Δημοσίου ή/και ασφαλιστικών ταμείων, αυτές εκτελούνται από τον ΟΠΕΚΕΠΕ σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.
9. Δικαιούχοι που δηλώνουν εκ προθέσεως ψευδή ή ανακριβή στοιχεία ή δημιουργούν τεχνητά τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την καταβολή της ενίσχυσης με στόχο να αποκομίσουν οφέλη αντίθετα με τους στόχους των δράσεων υφίστανται τις κυρώσεις του άρθρου 38.
10. Στις περιπτώσεις επιβολής μειώσεων στην αιτούμενη δαπάνη του αιτήματος πληρωμής, όταν ο λόγος $(Y-X)/X$ είναι μεγαλύτερος ή ίσος του 10,00%, όπου (Y) το αιτούμενο ποσό και (X) το ποσό που πιστοποιείται από την υπηρεσία, τότε στο ποσό που εκκαθαρίζεται προς πληρωμή επιβάλλεται ποινή κατά το ποσό της διαφοράς Y-X. Η ποινή επιβάλλεται αποκλειστικά στο ποσό που πιστοποιεί η υπηρεσία στην υπό εξέταση αίτηση πληρωμής εφ' όσον αυτό επαρκεί. Η επιβολή της ανωτέρω ποινής δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση που ο δικαιούχος της στήριξης μπορεί να αποδείξει ότι δεν ευθύνεται για την προσθήκη του ποσού που υπερβαίνει το πιστοποιημένο από την υπηρεσία.
11. Στις περιπτώσεις επιβολής μειώσεων ή ποινών, οι δικαιούχοι ενημερώνονται με ευθύνη της ΔΑΟΠ, με κάθε πρόσφορο μέσο για τους λόγους μειώσεων ή ποινών και τη δυνατότητα υποβολής ενδικοφανούς προσφυγής, σε εφαρμογή του άρθρου 25 του Ν. 2690/1999 (ΦΕΚ Α' 45). Η υποβολή της ενδικοφανούς προσφυγής γίνεται σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 23 του άρθρου 27.

Άρθρο 32 **Τρόπος εξόφλησης παραστατικών**

Η εξόφληση κάθε δαπάνης (τμηματική ή ολική), για να είναι επιλέξιμη, πρέπει να είναι σύμφωνη με τις διατάξεις της ισχύουσας φορολογικής νομοθεσίας και μπορεί να γίνει ως ακολούθως:

1. Κάθε είδους δαπάνη για την οποία έχει εκδοθεί νόμιμο φορολογικό στοιχείο καθαρής αξίας έως πεντακοσίων ευρώ προ ΦΠΑ, μπορεί να εξοφλείται χωρίς τη χρήση τραπεζικού μέσου πληρωμής.
2. Για κάθε φορολογικό στοιχείο που αφορά σε αγορά επενδυτικών αγαθών καθαρής αξίας άνω των πεντακοσίων ευρώ προ ΦΠΑ, η τμηματική ή ολική εξόφλησή του, γίνεται με τη χρήση τραπεζικού μέσου πληρωμής.
3. Ως τραπεζικό μέσο πληρωμής, για την εφαρμογή των ανωτέρω, νοείται:
  - 3.1. Η μεταφορά των ποσών από τον λογαριασμό του δικαιούχου προς εκείνον του προμηθευτή.
  - 3.2. Η έκδοση και παράδοση επιταγών του λογαριασμού του δικαιούχου, σε προμηθευτή και η εξόφληση τους μέσω τραπεζής.
  - 3.3. Η αποδοχή από τον δικαιούχο συναλλαγματικών έκδοσης του προμηθευτή, και η εξόφληση τους στην τράπεζα με χρέωση του λογαριασμού του δικαιούχου.
4. Αποδεκτοί τρόποι πιστοποίησης της εξόφλησης / πληρωμής είναι :
  - 4.1. Για την πιστοποίηση της εξόφλησης με μεταφορά ποσού από τον λογαριασμό του δικαιούχου της στήριξης σε λογαριασμό του προμηθευτή απαιτείται: (α) αντίγραφο του εγγράφου της τράπεζας για επιτυχή εκτέλεση μεταφοράς χρημάτων ή αντίγραφο της ολοκληρωμένης ηλεκτρονικής συναλλαγής από το οποίο προκύπτει ο λήπτης του ποσού πληρωμής (προμηθευτής) και ο καταθέτης (δικαιούχος της στήριξης) και (β) απόδειξη είσπραξης του προμηθευτή.
  - 4.2. Για την πιστοποίηση της εξόφλησης με έκδοση επιταγών από τον λογαριασμό του δικαιούχου της στήριξης προς τον προμηθευτή, οι οποίες πρέπει να έχουν πληρωθεί από την Τράπεζα σε χρόνο προγενέστερο της υποβολής της αίτησης πληρωμής, απαιτούνται: (α) βεβαίωση από την τράπεζα ή αντίγραφο κίνησης του λογαριασμού του δικαιούχου (extrait) ή άλλο έγγραφο θεωρημένο από την τράπεζα έκδοσης, που να αποδεικνύει την πληρωμή για κάθε επιταγή (β) φωτοαντίγραφο δύο όψεων του σώματος κάθε επιταγής (γ) απόδειξη είσπραξης του προμηθευτή.
  - 4.3. Για την πιστοποίηση της αποδοχής από τον δικαιούχο συναλλαγματικών έκδοσης του προμηθευτή απαιτούνται: α) αυτές να έχουν εξοφληθεί μέσω τραπεζής με χρέωση του λογαριασμού του δικαιούχου (και όχι απ' ευθείας με μετρητά στον προμηθευτή) σε χρόνο προγενέστερο της υποβολής της αίτησης πληρωμής, (β) βεβαίωση από την τράπεζα ή αντίγραφο εξοφλητικής συναλλαγματικών της τράπεζας στην οποία έχουν κατατεθεί οι συναλλαγματικές ή άλλο έγγραφο θεωρημένο από την τράπεζα έκδοσης, που να δείχνει την πληρωμή για κάθε συναλλαγματική (γ) φωτοαντίγραφο δύο όψεων του σώματος κάθε συναλλαγματικής (δ) απόδειξη είσπραξης του προμηθευτή.
  - 4.4. Για την πιστοποίηση της εξόφλησης με έκδοση τραπεζικής επιταγής από τον δικαιούχο της στήριξης και την παράδοσή της στον προμηθευτή απαιτούνται: α) η τραπεζική επιταγή να έχει εκδοθεί σε διαταγή του δικαιούχου της στήριξης και να έχει οπισθογραφηθεί από αυτόν κατά την μεταβίβασή της στον προμηθευτή ή να έχει εκδοθεί σε διαταγή του προμηθευτή, β) το αντίγραφο της κίνησης έκδοσης της

τραπεζικής επιταγής όπου αναφέρεται ο λογαριασμός ως λογαριασμός χρέωσης και ο δικαιούχος της στήριξης ως εκδότης της επιταγής, γ) φωτοτυπία διπλής όψης του σώματος της επιταγής και δ) απόδειξη είσπραξης του προμηθευτή.

- 4.5. Για την πιστοποίηση της εξόφλησης με παράδοση επιταγών τρίτων (πελατείας) από τον δικαιούχο της στήριξης σε προμηθευτή, οι οποίες πρέπει να έχουν πληρωθεί από την Τράπεζα σε χρόνο προγενέστερο της υποβολής της αίτησης πληρωμής, απαιτούνται: (α) φωτοαντίγραφα των επιταγών (δύο όψεις), (β) απόδειξη παράδοσης / εκχώρησης επιταγών που εκδίδει ο δικαιούχος της στήριξης ή απόδειξη παραλαβής των επιταγών που εκδίδει ο προμηθευτής, όπου αναγράφονται για κάθε επιταγή ο αριθμός, η τράπεζα, ο εκδότης, ο πελάτης, το ποσό, η ημερομηνία, (γ) βεβαίωση από την τράπεζα ή αντίγραφο κίνησης του λογαριασμού του εκδότη ή άλλο έγγραφο θεωρημένο από την τράπεζα έκδοσης που να δείχνει την πληρωμή για κάθε επιταγή. Τα παραπάνω είναι απαραίτητα συνοδευτικά της απόδειξης. Η παραπάνω τεκμηρίωση αφορά το παραστατικό εξόφλησης στο σύνολό του δηλαδή δεν μπορεί να γίνει δεκτή μερική τεκμηρίωση. Το συνολικό ποσό των επιταγών ενδέχεται να μην συμπίπτει με το ποσό του παραστατικού το οποίο εξοφλείται αλλά να το υπερκαλύπτει. Η απόδειξη εκδίδεται πάντα για το ποσό της πληρωμής και όχι για το ποσό του εξοφλούμενου παραστατικού. Ο δικαιούχος χρησιμοποιεί επιταγές τρίτων ως μέσο εξόφλησης με δική του ευθύνη και μόνο όταν είναι βέβαιος ότι μπορεί να προσκομίσει τα σχετικά τραπεζικά έγγραφα της (γ) τα οποία πιστοποιούν την πληρωμή για κάθε επιταγή.
5. Δεν επιτρέπεται κατακερματισμός της δαπάνης που οδηγεί σε αποφυγή των παραπάνω υποχρεώσεων για την εξόφληση τιμολογίων άνω των 500 ευρώ δηλαδή, δεν επιτρέπεται τμηματική τιμολόγηση ενιαίας δαπάνης π.χ. ενιαίο μηχάνημα το οποίο τιμολογείται ξεχωριστά σε παραπάνω από ένα τιμολόγια.
6. Σε περίπτωση που καταβάλλονται προκαταβολές έναντι της αξίας του προς αγορά επενδυτικού αγαθού ή όταν πραγματοποιούνται τμηματικές καταβολές που αφορούν παραστατικό καθαρής αξίας άνω των πεντακοσίων ευρώ, απαιτείται η χρήση τραπεζικού μέσου πληρωμής, ανεξαρτήτως του ποσού της κάθε τμηματικής καταβολής ή προκαταβολής και για κάθε μέρος αυτής.
7. Σε κάθε περίπτωση υποβάλλεται η απόδειξη είσπραξης ή εξοφλητική βεβαίωση του προμηθευτή, η οποία αποτελεί το παραστατικό της συνολικής εξόφλησης. Η ένδειξη «εξοφλήθη» πάνω στα τιμολόγια δεν τεκμηριώνει εξόφληση και δεν αντικαθιστά την εξοφλητική απόδειξη. Απαιτείται ο συσχετισμός της εξόφλησης με τις επενδυτικές δαπάνες με την αναγραφή των στοιχείων των τιμολογίων και των μέσων εξόφλησής τους (επιταγές / συναλλαγματικές και στοιχεία τραπεζικών κινήσεων) στις αποδείξεις είσπραξης ή στις βεβαιώσεις εξόφλησης.
8. Δεν είναι αποδεκτή η πληρωμή του προμηθευτή με τη χρήση τραπεζικών μέσων πληρωμής άλλων προσώπων πέραν του δικαιούχου της στήριξης, και σε περίπτωση δικαιούχου της στήριξης νομικού προσώπου, με τη χρήση τραπεζικών μέσων πληρωμής άλλων προσώπων. Για την εξόφληση προμηθευτών, είναι αποδεκτή η χρήση κοινών λογαριασμών τους οποίους διατηρεί ο δικαιούχος της στήριξης.
9. Σε περίπτωση εξόφλησης παραστατικού καθαρής αξίας έως και πεντακοσίων ευρώ μέσω μετρητών τα απαιτούμενα στοιχεία και δικαιολογητικά για τις συναλλαγές αυτές είναι: απόδειξη είσπραξης από τον προμηθευτή ή έγγραφο ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας π.χ. βεβαίωση προμηθευτή περί εξόφλησης της συναλλαγής.
10. Σε όλες τις περιπτώσεις και για κάθε συναλλαγή, πρέπει να υπάρχει επαρκής διαδρομή ελέγχου, δηλαδή να αποδεικνύεται η αγορά των αντίστοιχων επενδυτικών αγαθών και η πληρωμή τους από τον δικαιούχο της στήριξης, ανεξάρτητα εάν η συναλλαγή αυτή πραγματοποιείται με δόσεις ή με εφάπαξ καταβολή.

11. Το σύνολο των ως άνω συναλλαγών πρέπει να αποτυπώνεται στις, κατά περίπτωση και σύμφωνα με την τηρούμενη κατηγορία λογιστικών βιβλίων του δικαιούχου, λογιστικές καταχωρήσεις βάσει των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων (Ν. 4308/2014).
12. Ο δικαιούχος μπορεί να λαμβάνει και να εκδίδει ηλεκτρονικά τιμολόγια. Ηλεκτρονικό τιμολόγιο είναι οποιοδήποτε τιμολόγιο περιέχει τις πληροφορίες που απαιτούνται από τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα (Ν. 4308/2014) και το οποίο έχει εκδοθεί και ληφθεί σε ηλεκτρονική μορφή. Για τους σκοπούς πιστοποίησης των δαπανών της επένδυσης, τα ηλεκτρονικά τιμολόγια πρέπει σε κάθε περίπτωση να εκτυπώνονται.
13. Σε περίπτωση κατά την οποία οι προμηθευτές είναι νομικά πρόσωπα και οι καταθέσεις από τον δικαιούχο της στήριξης πραγματοποιούνται σε προσωπικό λογαριασμό και όχι σε εταιρικό του προμηθευτή, οι εξοφλούμενες δαπάνες δεν πιστοποιούνται.
14. Εφόσον ζητηθεί, οι δικαιούχοι υποχρεούνται να προσκομίζουν πλήρη στοιχεία της κίνησης των προσωπικών ή επαγγελματικών λογαριασμών τους που έχουν χρησιμοποιήσει για τις ανάγκες του επενδυτικού σχεδίου .

Άρθρο 33

Επιτόπιοι δειγματοληπτικοί έλεγχοι και εκ των υστέρων έλεγχοι

1. Οι εκ των υστέρων έλεγχοι πραγματοποιούνται σύμφωνα με το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου εντός του χρονικού διαστήματος των μακροχρονίων υποχρεώσεων του δικαιούχου, σε επενδυτικές ενέργειες προκειμένου να εξακριβωθεί ότι η πράξη που περιλαμβάνει επένδυση συνεχίζει να δικαιούται χρηματοδότηση από το ΠΑΑ.
2. Στις περιπτώσεις που από τη διενέργεια των ελέγχων προκύπτουν παρατυπίες που επισείουν την ακύρωση της χρηματοδότησης της πράξης, εφαρμόζονται τα προβλεπόμενα στο σύστημα δημοσιονομικών διορθώσεων. Τα στοιχεία των εκθέσεων ελέγχου, οι τυχόν παρατυπίες αλλά και η συμμόρφωση των δικαιούχων καταχωρίζονται στο ΟΠΣΑΑ, με ευθύνη του φορέα που διενήργησε τον εν λόγω έλεγχο, σε ειδικά πεδία ελέγχων και κοινοποιείται στον ΟΠΕΚΕΠΕ.
3. Τα αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντα ποσά ενισχύσεων θα ανακτώνται σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις.

Άρθρο 34

Έκτακτοι έλεγχοι

1. Η ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ εφόσον υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις για την ύπαρξη παραβάσεων εθνικού ή ενωσιακού δικαίου και ειδικά κατόπιν καταγγελιών ή εισαγγελικών παραγγελιών, προβαίνει στη διενέργεια έκτακτου επιτόπιου ελέγχου και όπου απαιτείται ζητείται από τον ΟΠΕΚΕΠΕ η αναστολή της χρηματοδότησης της πράξης.
2. Το σύνολο των απαραίτητων πληροφοριών σχετικών με την εξέταση της καταγγελίας και του πορίσματος του ελέγχου εισάγονται από την αρμόδια αρχή που διενήργησε τον έλεγχο στο ΟΠΣΑΑ.

Άρθρο 35

Έλεγχοι εποπτείας

1. Η ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ ή ο ΟΠΕΚΕΠΕ διενεργούν ελέγχους εποπτείας για τον έλεγχο και την παρακολούθηση της εκπλήρωσης των καθηκόντων που εκχωρούνται στους φορείς, όπως αυτά περιγράφονται στις αποφάσεις εκχώρησης.
2. Στους ελέγχους εποπτείας που αφορούν στην ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ συνδράμει η ΕΥΕ ΠΑΑ.

Άρθρο 36

Αναστολή της στήριξης

1. Σύμφωνα με το άρθρο 36 του Καν. (ΕΕ) 640/2014, ο ΟΠΕΚΕΠΕ μπορεί να αναστείλει

τη στήριξη όταν κατόπιν ελέγχου εντοπίζεται μη συμμόρφωση η οποία έχει ως αποτέλεσμα την επιβολή διοικητικής κύρωσης. Η αναστολή αίρεται από τον οργανισμό πληρωμών μόλις ο δικαιούχος εκπληρώσει τις ενέργειες συμμόρφωσης έναντι των συστάσεων της αρμόδιας αρχής που διενήργησε τον έλεγχο.

2. Η μέγιστη περίοδος αναστολής δεν υπερβαίνει τους τρεις μήνες.

Άρθρο 37

Υποχρεώσεις δικαιούχων

Ο δικαιούχος αναλαμβάνει τις παρακάτω δεσμεύσεις καθώς και τις επί μέρους χρονικές προθεσμίες επίτευξής τους:

1. Από το έτος υφιστάμενης κατάστασης του επενδυτικού σχεδίου και μέχρι την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου να μην προβεί σε ενέργειες που έχουν ως αποτέλεσμα η βαθμολογία της πρότασης να υπολείπεται της βαθμολογίας της αίτησης που συγκέντρωσε τη μεγαλύτερη βαθμολογία αλλά δεν καλύφθηκε από τις πιστώσεις της Περιφέρειας. Εφόσον καλύφθηκε το σύνολο των επιλέξιμων αιτήσεων, ο δικαιούχος οφείλει να μην προβεί σε ενέργειες που έχουν ως αποτέλεσμα η βαθμολογία της πρότασης να υπολείπεται της βαθμολογικής βάσης της Περιφέρειας.
2. Από το έτος υφιστάμενης κατάστασης του επενδυτικού σχεδίου και μέχρι την ολοκλήρωση των μακροχρονίων υποχρεώσεων του να υποβάλει Ενιαία Αίτηση Ενίσχυσης κατ' έτος και να τηρεί τις υποχρεώσεις σε σχέση με το ΟΣΔΕ και τα Μητρώα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, όπως αυτές ισχύουν κάθε φορά.
3. Από το έτος υφιστάμενης κατάστασης του επενδυτικού σχεδίου και μέχρι την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου να διατηρεί την τυπική απόδοση της εκμετάλλευσης όχι μικρότερη από το ελάχιστο όριο της παρ. 2 του άρθρου 6 που τον αφορά. Κατά την ολοκλήρωση του σχεδίου οφείλει η τυπική απόδοση της εκμετάλλευσης να είναι τουλάχιστον ίση με αυτή της υφιστάμενης.
4. Από το έτος υφιστάμενης κατάστασης του επενδυτικού σχεδίου και μέχρι την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου οι νέοι γεωργοί του υπομέτρου 6.1 οφείλουν να μην απενταχτούν από αυτό.
5. Κατά τη διάρκεια των μακροχρονίων υποχρεώσεων να διατηρήσει την τυπική απόδοση σε επίπεδο τουλάχιστον ίσο με την τυπική απόδοση που έχει δηλωθεί στη μελλοντική κατάσταση. Σε περίπτωση παραβίασης αυτού του όρου η ΔΑΟΚ απευθύνει σύσταση. Σε περίπτωση επανάληψης της παραβίασης εφαρμόζονται τα προβλεπόμενα στο άρθρο 38.
6. Από το έτος υφιστάμενης κατάστασης και μέχρι την ολοκλήρωση της περιόδου τήρησης των μακροχρονίων υποχρεώσεων να διατηρηθεί ο τόπος μόνιμης κατοικίας του φυσικού προσώπου ή η έδρα του νομικού προσώπου σε περιοχή εφαρμογής της δράσης με τους ίδιους όρους ένταξης. Επιπλέον, μέχρι την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου δεν επιτρέπεται η μόνιμη κατοικία του φυσικού προσώπου ή η έδρα του νομικού προσώπου να μεταφερθεί σε άλλη Περιφέρεια. Σε περίπτωση αλλαγής του τόπου μόνιμης κατοικίας του φυσικού προσώπου ή της έδρας του νομικού προσώπου κατά τη διάρκεια υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου, ο δικαιούχος υποχρεούται να υποβάλλει τροποποίηση του επενδυτικού σχεδίου ενώ όταν η αλλαγή γίνεται κατά τη διάρκεια των μακροχρονίων υποχρεώσεων απαιτείται η γνωστοποίηση της αλλαγής αυτής στην οικεία ΔΑΟΚ.
7. Ο δικαιούχος, κατά την διάρκεια της περιόδου υλοποίησης αλλά και της περιόδου τήρησης των μακροχρονίων υποχρεώσεων, οφείλει να διατηρεί τους όρους και τις προϋποθέσεις έγκρισης των επενδύσεων και να μην προβαίνει στις παρακάτω ενέργειες:
  - 7.1. Παύση της παραγωγικής δραστηριότητας ή μετεγκατάστασή της εκτός περιοχής

προγράμματος.

- 7.2. Αλλαγή του ιδιοκτησιακού καθεστώτος ενός στοιχείου υποδομής η οποία παρέχει στον δικαιούχο αδικαιολόγητο πλεονέκτημα (π.χ. πώληση, παραχώρηση, μη εύρεση κατά τη διενέργεια ελέγχου επένδυσης η οποία έχει συγχρηματοδοτηθεί).
  - 7.3. Ουσιαστική μεταβολή που επηρεάζει τη φύση, τους στόχους ή την εφαρμογή των όρων που θα μπορούσαν να υπονομεύσουν τους αρχικούς στόχους.
8. Να αναρτούν πριν από το πρώτο αίτημα πληρωμής, πινακίδα στον χώρο πραγματοποίησης των εργασιών, όπου να επιδεικνύεται η συμβολή του προγράμματος ενίσχυσης της επένδυσης, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Οδηγού Επικοινωνίας και Δημοσιότητας του ΠΑΑ 2014-2020. Η πινακίδα πρέπει να παραμένει μέχρι την ολοκλήρωση των μακροχρονίων υποχρεώσεων.
9. Να ανταποκριθούν σε πρόσκληση κατάρτισης εφόσον τέτοια τους αποσταλεί.
  10. Υποβολή της πρώτης αίτησης πληρωμής σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην παρ. 6 του άρθρου 27.
  11. Ολοκλήρωση του φυσικού αντικείμενου και υποβολή του τελικού αιτήματος πληρωμής μέχρι τις 15/10/2025.
  12. Διατήρηση σε ξεχωριστό αρχείο όλων των παραστατικών που σχετίζονται με την υλοποίηση του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου του επενδυτικού σχεδίου τους προκειμένου να είναι δυνατή από τα αρμόδια όργανα η επαλήθευση και ο έλεγχος των πληρωμών. Τα παραστατικά διατηρούνται τουλάχιστον για 5 χρόνια από την ολοκλήρωση της υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου. Ειδικότερα σε περίπτωση παρατυπιών ή παραλείψεων, τα ανωτέρω παραστατικά φυλάσσονται στη διάθεση των αρμοδίων οργάνων τουλάχιστον για 3 χρόνια μετά από το έτος κατά το οποίο διαπιστώθηκαν.
  13. Ο δικαιούχος οφείλει να είναι ενήμερος για:
    - 13.1. Τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη χορηγούμενη στήριξη.
    - 13.2. Την υποχρέωσή του να παρέχει στοιχεία στο πρόγραμμα RICA, εφόσον του ζητηθούν.
  14. Να καταχωρίζει στα λογιστικά του βιβλία σύμφωνα με τη νομοθεσία όλες τις πράξεις που σχετίζονται με την υλοποίηση του οικονομικού αντικείμενου του επενδυτικού του σχεδίου και να παρέχει πρόσβαση στα αρμόδια ελεγκτικά όργανα.
  15. Να αποδέχεται τους ελέγχους που προβλέπονται στο πλαίσιο της παρούσας, να διευκολύνει τα αρμόδια όργανα προσκομίζοντας οποιαδήποτε επιπλέον παραστατικά ζητηθούν και να παρέχει κάθε σχετική πληροφορία με το επενδυτικό του σχέδιο που μπορεί να του ζητηθεί από τις Υπηρεσίες του άρθρου 17.

Άρθρο 38

Επιπτώσεις από την αθέτηση όρων, προϋποθέσεων και υποχρεώσεων

1. Αθέτηση των δεσμεύσεων των παρ. 1, 2, 3, 7.1, 7.3, 10, 11, 15 του άρθρου 37 οδηγεί σε απένταξη από την παρούσα δράση. Η δημόσια οικονομική ενίσχυση που τυχόν έχει καταβληθεί ανακτάται στο σύνολό της εντόκως ως αχρεωστήτως καταβληθείσα σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις. Στην περίπτωση που η αθέτηση διαπιστωθεί κατά την διάρκεια των μακροχρονίων υποχρεώσεων το σύνολο της δημόσιας δαπάνης που του έχει καταβληθεί επιστρέφεται εντόκως.
2. Αθέτηση της δέσμευσης της παρ. 4 του άρθρου 37, οδηγεί σε απώλεια της βαθμολογίας από το κριτήριο 3.2. Εφόσον ο δικαιούχος εξακολουθεί να έχει μεγαλύτερη βαθμολογία από αυτή της αίτησης που συγκέντρωσε τη μεγαλύτερη βαθμολογία αλλά δεν καλύφθηκε από τις πιστώσεις της Περιφέρειας, η ένταση

- στήριξης του διαμορφώνεται σύμφωνα με το χαρακτηρισμό της περιοχής της έδρας της εκμετάλλευσης.
3. Αθέτηση της δέσμευσης της παρ. 5 του άρθρου 37 οδηγεί σε υποχρέωση επιστροφής ποσού ίσου με το γινόμενο του ποσοστού της απόκλισης επί την καταβληθείσα δημόσια δαπάνη για κάθε έτος που η τυπική του απόδοση υπολείπεται της δηλωθείσας τυπικής απόδοσης για την μελλοντική κατάσταση. Δεν επιστρέφονται ποσά που, με βάση τα ανωτέρω, δεν υπερβαίνουν τα 2.000 ευρώ.
  4. Σε περίπτωση αλλαγής του τόπου μόνιμης κατοικίας του φυσικού προσώπου ή της έδρας του νομικού προσώπου κατά τη διάρκεια υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου και εφόσον η αλλαγή αυτή οδηγεί σε μείωση την ένταση ενίσχυσης ο δικαιούχος υποχρεούται να επιστρέψει, ως αχρεωστήτως καταβληθέντα, τυχόν ποσά που έχει λάβει. Το ποσό επιστροφής ισούται με το γινόμενο της ενίσχυσης που έχει καταβληθεί επί τη διαφορά στην ένταση στήριξης. Ποσά που συμπεριλαμβάνονται σε αίτημα πληρωμής που υποβάλλεται μετά την έγκριση της σχετικής τροποποίησης υπολογίζονται σύμφωνα με τον νέο τόπο μόνιμης κατοικίας ή έδρας της εκμετάλλευσης.
  5. Αθέτηση της δέσμευσης της παρ. 7.2 του άρθρου 37 έχει ως ελάχιστη συνέπεια την επιστροφή ποσού ίσο με το διπλάσιο της ενίσχυσης που καταβλήθηκε για το στοιχείο υποδομής του οποίου έχει αλλάξει το ιδιοκτησιακό καθεστώς και με ανώτατο όριο επιστροφής το συνολικό ποσό της ενίσχυσης που έχει καταβληθεί στον δικαιούχο. Ωστόσο στην περίπτωση που από την αλλαγή του ιδιοκτησιακού καθεστώτος προκύπτει ότι καθίστανται μη λειτουργικές και άλλες επενδύσεις που έχουν συγχρηματοδοτηθεί από το παρόν καθεστώς ενισχύσεων, ο δικαιούχος οφείλει να επιστρέψει τη δημόσια δαπάνη που του έχει καταβληθεί και για εκείνες τις επενδύσεις που καθίστανται μη λειτουργικές.
  6. Αθέτηση της δέσμευσης της παρ. 8 του άρθρου 37 έχει ως συνέπεια τη μη εκκαθάριση του αιτήματος πληρωμής έως ότου αναρτηθεί η πινακίδα, σύμφωνα με τις προβλεπόμενες προδιαγραφές κατασκευής της. Σε περίπτωση που η παρατυπία διαπιστωθεί κατά τη διάρκεια των μακροχρονίων υποχρεώσεων η ΔΑΟΚ απευθύνει σύσταση. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης επιστρέφεται το 5 % της εγκεκριμένης δημόσιας δαπάνης.
  7. Αθέτηση της δέσμευσης της παρ. 9 του άρθρου 37 έχει ως συνέπεια:
    - 7.1. Σε περίπτωση που η κλίση για κατάρτιση γίνει πριν την αποπληρωμή του επενδυτικού σχεδίου και ο δικαιούχος δεν ανταποκριθεί, χωρίς να συντρέχουν λόγοι ανώτερης βίας, μειώνεται η συνολική δημόσια δαπάνη που του αναλογεί κατά 10%.
    - 7.2. Σε περίπτωση που η κλίση για κατάρτιση γίνει μετά την αποπληρωμή του επενδυτικού του σχεδίου και ο δικαιούχος δεν ανταποκριθεί, χωρίς να συντρέχουν λόγοι ανώτερης βίας, επιστρέφει το 10% της ενίσχυσης που του έχει καταβληθεί ως αχρεωστήτως καταβληθείσα.
  8. Αθέτηση της δέσμευσης της παρ. 12 του άρθρου 37 ως προς τη διατήρηση των παραστατικών σε ξεχωριστό αρχείο οδηγεί σε σύσταση από τη ΔΑΟΚ. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης κατά τον επανέλεγχο επιβάλλεται μείωση κατά την υλοποίηση ή επιστροφή κατά την περίοδο των μακροχρονίων υποχρεώσεων ποσού που αντιστοιχεί στο 2% της υλοποιημένης δημόσιας δαπάνης εφόσον το 2% υπερβαίνει τα 500 ευρώ. Στην περίπτωση μη εύρεσης των παραστατικών κατά την υλοποίηση επιβάλλεται μείωση ποσού ίσου με το 100% της δημόσιας δαπάνης που αντιστοιχεί στο μη ευρεθέν παραστατικό. Στην περίπτωση μη εύρεσης των παραστατικών κατά την περίοδο των μακροχρονίων υποχρεώσεων επιβάλλεται επιστροφή ποσού ίσου με το 30% της δημόσιας δαπάνης που αντιστοιχεί στο μη ευρεθέν παραστατικό εφόσον το 30% υπερβαίνει το ποσό των 500 ευρώ.
  9. Σε περίπτωση μη ανταπόκρισης σε κλίση για παροχή στοιχείων στο πρόγραμμα RICA, η δημόσια δαπάνη μειώνεται κατά 2% κατά τη διάρκεια της υλοποίησης ή

επιστρέφεται το 2% αυτής ως αχρεωστήτως καταβληθείσα στην περίπτωση που η άρνηση της συνεργασίας συμβεί κατά τη διάρκεια των μακροχρονίων υποχρεώσεων.

10. Αθέτησης της δέσμευσης της παρ. 14 του άρθρου 37 ως προς την τήρηση των λογιστικών βιβλίων οδηγεί σε σύσταση από τη ΔΑΟΚ προκειμένου να συμμορφωθεί εντός τριμήνου. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης κατά τον επανέλεγχο, επιβάλλεται κύρωση ίση με το 2% της εγκεκριμένης δημόσιας δαπάνης εφόσον το 2% υπερβαίνει τα 500 ευρώ. Αθέτηση της δέσμευσης της παρ. 14 του άρθρου 37 ως προς την παροχή πρόσβασης στα αρμόδια ελεγκτικά όργανα έχει ως συνέπεια την απένταξη από το υπομέτρο ενώ η δημόσια οικονομική ενίσχυση που τυχόν του έχει καταβληθεί ανακτάται ως αχρεωστήτως καταβληθείσα σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις.

Άρθρο 39

Ανώτερη βία και εξαιρετικές περιστάσεις

1. Λόγος ανώτερης βίας συντρέχει όταν η ανθρώπινη σκέψη και πρόνοια δεν μπορεί να προβλέψει και να προλάβει το επιζήμιο γεγονός. Ως περιπτώσεις ανωτέρας βίας και εξαιρετικών περιστάσεων είναι δυνατόν να χαρακτηριστούν οι ακόλουθες ιδίως περιπτώσεις:
  - 1.1. Θάνατος του δικαιούχου,
  - 1.2. Μακροχρόνια ανικανότητα του δικαιούχου προς εργασία ,
  - 1.3. Απαλλοτρίωση του συνόλου ή σημαντικού τμήματος της εκμετάλλευσης, εφόσον δεν ήταν προβλέψιμη κατά την ημέρα υποβολής της αίτησης.
  - 1.4. Σοβαρή φυσική καταστροφή που προκαλεί σημαντική ζημιά στην εκμετάλλευση.
  - 1.5. Καταστροφή, λόγω ατυχήματος, των κτιρίων της εκμετάλλευσης που προορίζονταν για την παραγωγή προϊόντων ή την εκτροφή των ζώων.
  - 1.6. Επιζωοτία ή νόσος των φυτών, που πλήττει αντιστοίχως ένα μέρος ή το σύνολο των ζώων ή των καλλιεργειών του δικαιούχου.
2. Οι αποφάσεις σχετικά με τις περιπτώσεις ανωτέρας βίας και εξαιρετικών περιστάσεων λαμβάνονται κατά περίπτωση, βάσει αποδεικτικών στοιχείων και εφαρμόζοντας την αρχή της ανωτέρας βίας στο πλαίσιο του γεωργικού δικαίου της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της νομολογίας του Δικαστηρίου.
3. Οι περιπτώσεις ανωτέρας βίας και οι εξαιρετικές περιπτώσεις εξετάζονται μόνο στην περίπτωση που κοινοποιούνται εγγράφως στην οικεία ΔΑΟΚ της Περιφέρειας μαζί με τα αποδεικτικά στοιχεία που κρίνονται ικανοποιητικά από τον εν λόγω φορέα.
4. Με απόφαση του Περιφερειάρχη, μετά από εισήγηση της ΔΑΟΚ και αποδοχή της από τη ΔΑΟ της Περιφέρειας, αναγνωρίζονται οι περιπτώσεις ανωτέρας βίας ή οι εξαιρετικές περιπτώσεις και εκδίδονται οι σχετικές αποφάσεις.
5. Κατά την περίοδο της υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου σε περιπτώσεις ανωτέρας βίας όπως, ο θάνατος του δικαιούχου, η πλήρης δικαιοπρακτική ανικανότητα του δικαιούχου (άρθρο 128 του Αστικού Κώδικα, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει), η περιορισμένη δικαιοπρακτική ικανότητα του δικαιούχου (άρθρο 129 του Αστικού Κώδικα, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει) ή η ανικανότητα του δικαιούχου προς εργασία λόγω ποσοστού αναπηρίας από 67% και άνω, επιτρέπεται η μεταβίβαση όλων των υποχρεώσεων και των δικαιωμάτων που απορρέουν από την ένταξη του δικαιούχου στην παρούσα δράση για την υλοποίηση του επενδυτικού σχεδίου σε νέο δικαιούχο (διάδοχο), υπό τον όρο ότι ο διάδοχος έχει πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα, υποβάλει Ενιαία Αίτηση Ενίσχυσης εντός της αμέσως επόμενης προθεσμίας υποβολής,

εγγράφεται στο ΜΑΑΕ ως νεοεισερχόμενος ή ως επαγγελματίας γεωργός, δεν εκτίει ποινή φυλάκισης, πληροί της προϋποθέσεις της παρ. 1.4 του άρθρου 5 και αναλαμβάνει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ένταξη στην παρούσα δράση.

6. Ως διάδοχος δύναται να οριστεί μόνο ένα πρόσωπο, φυσικό ή νομικό. Σε αυτές τις περιπτώσεις η προθεσμία της παρ. 6 του άρθρου 27 παρατείνεται κατά έξι μήνες, εφόσον η παράταση δεν προσκρούει στην προθεσμία λήξης επιλεξιμότητας δαπανών του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης.

Για τον ορισμό διαδόχου υποβάλλεται αίτημα τροποποίησης. Το αίτημα υποβάλλεται,

α) σε περίπτωση θανάτου του δικαιούχου από τον κληρονόμο της εκμετάλλευσης του δικαιούχου. Στις περιπτώσεις που υπάρχουν περισσότεροι του ενός κληρονόμοι, απαιτείται η έγγραφη συναίνεση των λοιπών κληρονόμων,

β) σε περίπτωση δικαιοπρακτικής ανικανότητας του δικαιούχου από τον δικαστικό συμπαραστάτη του δικαιούχου και

γ) σε περίπτωση αναπηρίας του δικαιούχου, από 67% και άνω, από τον ίδιο τον δικαιούχο. Με το αίτημα τροποποίησης, συνυποβάλλονται:

6.1 Για τις ανωτέρω περιπτώσεις (α), (β) και (γ), αντίστοιχα,

α) Ληξιαρχική πράξη θανάτου του δικαιούχου, πιστοποιητικό εγγυτέρων συγγενών στο οποίο συμπεριλαμβάνεται ο διάδοχος.,

β) Απόφαση διορισμού του δικαστικού συμπαραστάτη,

γ) Υπεύθυνη δήλωση του δικαιούχου συνοδευόμενη από πιστοποιητικό Κέντρου Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕΠΑ).

6.2

Υπεύθυνη δήλωση του υποψηφίου διαδόχου, θεωρημένη για το γνήσιο της υπογραφής, στην οποία δηλώνεται χωρίς επιφυλάξεις ότι, α) αναλαμβάνει όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την έννομη σχέση μεταξύ του αρχικού δικαιούχου και της αρμόδιας αρχής ως προς τη δράση 4.1.5 του ΠΑΑ 2014-2020 και β) καθίσταται υπόλογος στην περίπτωση αναζήτησης ποσών ως αχρεωστήτως καταβληθέντων.

6.3 Η τελευταία Ενιαία Αίτηση Ενίσχυσης του διαδόχου καθώς και όλα τα απαραίτητα κατά περίπτωση δικαιολογητικά για την τεκμηρίωση της επιλεξιμότητας του διαδόχου σύμφωνα με τα άρθρα 5 και 6.

7.

Για τις περιπτώσεις που υλοποιούνται ή έχουν υλοποιηθεί εγκεκριμένες επενδύσεις σε αγροτεμάχια τα οποία κατέχονταν νόμιμα από τον παλαιό δικαιούχο, αυτά πρέπει απαραίτητα να έρθουν στη νόμιμη κατοχή του διαδόχου το αργότερο μέχρι την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου.

8.

Υλοποιημένες δαπάνες οι οποίες τεκμηριώνονται με παραστατικά που έχουν εκδοθεί στο όνομα του παλαιού δικαιούχου είναι επιλέξιμες και δύναται να περιληφθούν σε αιτήματα πληρωμής τα οποία υποβάλλονται από το διάδοχο, μετά από την τροποποίηση της απόφασης ένταξης πράξης.

9.

Οι συμβάσεις οι οποίες δεν έχουν εκτελεστεί (εργολαβικά, κ.λπ.) πρέπει να περιέλθουν στο όνομα του διάδοχου δικαιούχου. Αντίστοιχα οι άδειες εργασιών που δεν έχουν ολοκληρωθεί πρέπει να επανεκδοθούν στο όνομα του διάδοχου δικαιούχου. Οι άδειες (π.χ. άδεια λειτουργίας) και τα λοιπά δικαιολογητικά (π.χ. μισθωτήρια) με τα οποία τεκμηριώνεται η νόμιμη λειτουργία της εκμετάλλευσης πρέπει να επανεκδοθούν στο όνομα του διάδοχου.

Άρθρο 40

Επιβολή κυρώσεων

- i.1.1. Στην περίπτωση που από τη διενέργεια ελέγχων προκύπτουν παρατυπίες που επισύρουν την επιβολή κυρώσεων, το όργανο που διενήργησε τον έλεγχο προβαίνει στις απαραίτητες ενέργειες για την έκδοση απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης και ενημερώνει το ΟΠΣΑΑ προκειμένου να ανακτηθούν τα αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντα ποσά.
- i.1.2. Τα αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντα ποσά δημόσιας οικονομικής ενίσχυσης ανακτώνται σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις.

Άρθρο 41

Τελικές διατάξεις

1. Η ΕΥΕ ΠΑΑ και ο ΟΠΕΚΕΠΕ διατηρούν το δικαίωμα συμμετοχής στις επιτόπιες επισκέψεις των Επιτροπών Παρακολούθησης. Επιπλέον, η ΕΥΕ ΠΑΑ και ο ΟΠΕΚΕΠΕ δύνανται να πραγματοποιήσουν επιτόπιες επισκέψεις στις επενδύσεις μετά την αποστολή των Πρακτικών των Ελέγχων των Επιτροπών και πριν την εκκαθάριση της δαπάνης. Για τα ανωτέρω, η ΕΥΕ ΠΑΑ συμμετέχει στις επιτόπιες επισκέψεις ύστερα από εντολή του Προϊσταμένου της με τουλάχιστον δύο υπαλλήλους της.
2. Η παρούσα να αναρτηθεί στο «ΔΙΑΥΓΕΙΑ», στην ιστοσελίδα του ΕΣΠΑ, του ΠΑΑ, του ΥΠΑΑΤ και στις σχετικές ιστοσελίδες των Περιφερειών.
3. Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης.

**Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ
ΤΡΟΦΙΜΩΝ**

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΥΛΙΟΣ